

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมพันธ์ อภิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
กันยายน 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

บทคัดย่อ
ของ
สมพันธ์ อภิรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
กันยายน 2543

๕๕๕๖

นายสมพันธ์ อภิรักษ์. (2543). *คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปริญญาโท กศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลวลีย์ รองศาสตราจารย์
สุวัฒน์ วัฒนวงศ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
สมุทรปราการ ใน 7 ด้าน คือ ด้านพากเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ
ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม
7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพ
ครอบครัว อาชีพและสถานภาพทางสังคมตลอดจนรวบรวมความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2/2542
จำนวน 210 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงเลือกเฉพาะนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดคุณธรรมมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที
(t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test) และวิธีการทดสอบรายคู่ของ
นิวแมนคูลส์ (Newman Keuls' method)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน
โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านเสริมสร้างคนดี ส่วนด้านความพากเพียรอดทนอยู่ในระดับ
ปานกลาง
2. นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านใฝ่ประหยัด ด้านซื่อสัตย์
สุจริต และด้านเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้น
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรู้รักสามัคคีแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักศึกษาที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. นักศึกษาที่มีอาชีพต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. นักศึกษาที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเสริมสร้างความคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมีน้ำใจและด้านใฝ่ประหยัต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะโดยรวมดังนี้

- 7.1 ด้าน پاکเพียรอดทน ควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเพียร
- 7.2 ด้านเสริมสร้างคนดี ควรสนับสนุนยกย่องคนดีให้สังคมได้รับรู้
- 7.3 ด้านรู้จักสามัคคี ควรมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี
- 7.4 ด้านมีน้ำใจ ควรสนับสนุนให้ทุกคนมีน้ำใจให้กันเพื่อสังคมที่ดี
- 7.5 ด้านใฝ่ประหยัต์ ควรประหยัต์ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น บุหรี่ สุรา
- 7.6 ด้านซื่อสัตย์สุจริต ควรสนับสนุนผู้ประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- 7.7 ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีความคิดในการครองชีพไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

SEVEN VIRTUES OF THE DISTANCE NON FORMAL EDUCATION STUDENTS
AT SECONDARY LEVEL IN SAMUTPRAKARN

AN ABSTRACT
BY
SOMPAN APIRAKS

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University
September 2000

Sompan Apiraks. (2000). *Seven Virtues of the Distance nonformal Education Students at Secondary Level in Samutprakarn*. Thesis M.Ed. (Adult Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Sauwanee Lewan, Assoc. Prof. Suwat Watanawong.

The purposes of this research were to study seven virtues of the Distance nonformal education students at secondary level in Samutprakarn which were persistence, supporting the good person, harmony, kindness, economy, honesty and satisfactory economy, and to compare these virtues according to sex, age, marital status, occupation, social status, and also to gather the suggestions.

The sample consisted of 210 students in distance nonformal education students at secondary level in Samutprakarn who registered in the second semester, 1999 by selecting from the leaders of the student group. The instrument used in this research was the rating scale questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, standard deviation, t - test, F - test and Newman keuls' method.

The results revealed that :

1. The Distance nonformal education students had practice the seven virtues as a whole at a high level when considered in each aspect it was found that almost every aspects were at a high level except persistence was at a moderate level.

2. There was no significant difference between sex as a whole when considered in each aspect it was found that economy, honesty, and satisfactory economy were significant difference at .01.

3. There was no significant difference among ages as a whole when considered in each aspect it was found that harmony was significant difference at .05.

4. There was no significant difference between marital status as a whole and in each aspect.

5. There was no significant difference among occupations as a whole and in each aspect.

6. There was significant different at .05 among social status as a whole when considered in each aspect it was found that supporting the good person was significant difference at .01, kindness and economy were significant difference at .05.

7. The distance nonformal education students had suggested the following items :

7.1 There should be a training session in persistence.

7.2 There should be supporting the good person to society.

7.3 There should be activities to conduct harmony.

7.4 There should be support spirit of kindness in community.

7.5 There should be economy on spending money.

7.6 There should be admire honest person.

7.7 There should be thinking about saving money and made satisfactory economy.

ปริญญานิพนธ์

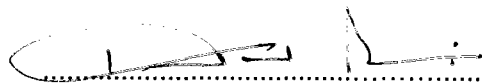
เรื่อง

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ของ

นายสมพันธ์ อภิรักษ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

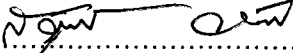
วันที่ ๒๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลวลย์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ไพฑูรย์ ปานประชา)

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้
ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย “พระพรหมคุณาภรณ์”
ประจำปีการศึกษา 2543

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความเรียบร้อยเป็นผลมาจากความเมตตากรุณาเอาใจใส่และช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษารวมทั้งกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยมีความพากเพียรพยายามในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งในพระคุณอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และอาจารย์ไพฑูรย์ ปานประชา ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เชิรศรี วิวิธสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ประสานวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย เลวลย์ และอาจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และให้กำลังใจกับผู้วิจัยระหว่างการทำงานวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์พิเชษฐ์ ยังตรง อาจารย์จามร ร่มรื่น ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ และหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทั้ง 6 อำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการแจกแบบวัดคุณธรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คุณลักษณะ โล่ห์พิทักษ์สันติ คุณวีณาพร สุขจิตต์ อาจารย์ชนานันท์ ณียกุล อาจารย์สิทธิพันธ์ สุขแสง อาจารย์ไชยรัตน์ ปราณี อาจารย์สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ เจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง มศว ทุกท่าน และเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา พี่ ๆ และครูอาจารย์ที่ให้โอกาสเข้ารับการศึกษาและชี้แนวทางในการดำเนินชีวิต

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวอภิรักษ์ ที่สนับสนุนการศึกษา ให้กำลังใจ และให้ความรักกับผู้วิจัยเสมอมา

สมพันธ์ อภิรักษ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	ความหมายของคุณธรรมและคำที่เกี่ยวข้อง.....	8
	พระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการ.....	12
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับและจริยธรรม.....	21
	การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม.....	34
	เกณฑ์การตัดสินความดีและการจัดระดับขั้นคุณธรรม.....	40
	การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีการเรียนทางไกล.....	42
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	48
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	49
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	53
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	53
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม.....	59

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ.....	62
	ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ.....	73
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด สมุทรปราการ.....	93
5	บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	96
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	96
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	97
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	98
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	98
	อภิปรายผล.....	100
	ข้อเสนอแนะ.....	106
	บรรณานุกรม.....	107
	ภาคผนวก.....	115
	ภาคผนวก ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ.....	116
	ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบวัดคุณธรรม.....	118
	ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือการวิจัย.....	122
	ภาคผนวก ง. แบบวัดคุณธรรมสำหรับการวิจัย.....	129
	ภาคผนวก จ. ทิศทางของแบบวัดคุณธรรม.....	140
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	147

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ.....	53
2	ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม	60
3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน	62
4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านพากเพียรอดทน	63
5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านเสริมสร้างความคิดดี	65
6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านรู้จักสามัคคี.....	67
7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านมีน้ำใจ	68
8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด.....	69
9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านซื่อสัตย์สุจริต.....	71
10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	72
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน	74
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านใฝ่ประหยัด	75
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต.....	77

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	79
15 เปรียบเทียบการปฏิบัติคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอก โรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด สมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน	81
16 ทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษา นอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด สมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ด้านรู้จักสามัคคี เป็นรายคู่	82
17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ครอบครัว โดยรวมและรายด้าน	83
18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน	84
19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม โดยรวมและรายด้าน	85
20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม ด้านเสริมสร้างคนดี	86

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
21	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม ด้านมีน้ำใจ	88
22	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม ด้านใฝ่ประหยัด.....	90
23	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม ด้านซื่อสัตย์สุจริต.....	92
24	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ	94

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2530 43

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข คุณค่ามนุษย์นอกจากจะประกอบด้วยความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตแล้ว ความเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง หากผู้มีความรู้สูงแต่ขาดความสำนึกในเรื่องความดีแล้ว อาจใช้ความรู้ไปในทางที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนและสังคมได้ ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้บุคคลเกิดความสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างสูงและมีจิตใจที่รักงานยิ่งกว่าตัว เพราะความสำเร็จทั้งหลายนั้นเป็นผลมาจากความไม่เห็นแก่ตัวและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมเป็นการบำเพ็ญตนให้เกิดคุณธรรมอย่างสูงสุดขึ้นในตัว อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะสำเร็จได้ตามที่กำหนดไว้จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพประกอบความสมบูรณ์ทางร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความมีคุณธรรม นโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศไทยที่ผ่านมามุ่งพัฒนาเฉพาะด้านสติปัญญาแต่ยังขาดการสร้างเสริมคุณธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาจิตใจ (สมจิตต์ เครือสุนนท์. 2539 : 1) ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544) เน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและสุนทรียภาพทางจิตใจ สร้างสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ นอกจากนี้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นสังคมปัจจุบันก็สนใจการพัฒนาด้านวัตถุแต่เพียงด้านเดียว ขาดความสนใจในการพัฒนาทางด้านจิตใจ ดังที่ทวีป อภิสิทธิ์ (2540 : 43-44) ให้ความเห็นว่า “เมื่อใดที่ความเจริญด้านวัตถุถึงจุดรุ่งเรืองสูงสุดความเจริญด้านจิตใจซึ่งหมายถึงด้านคุณธรรมมักจะลดต่ำลง”

ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญยิ่งประการหนึ่งและมีความสัมพันธ์กับปัญหาสังคมหลายประการโดยเฉพาะปัญหาคุณภาพประชากรไทยโดยเฉพาะด้านคุณธรรม ปัญหานี้นับวันจะทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ และมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ แทบทุกปัญหา จะเห็นว่าปัจจุบันมีข่าวเกี่ยวกับปัญหาการทำร้ายตัวเอง การหย่าร้าง การขายตัวของนักศึกษาชายหญิง แห่ลงสลัม ยาเสพติด สิ่งเหล่านี้ทำให้เปลี่ยนค่านิยมไปถือเป็นเรื่องปกติ ไม่น่าอาย ทำให้ขาดศีลธรรมผิดลูกเมียสามีคนอื่น เป็นจุดของความเสื่อมทางคุณธรรมของคนนั่นเองโดยเฉพาะเยาวชนไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การที่เยาวชนจะเติบโตขึ้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้นั้นจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความ

สามารถมีทักษะในการทำงาน มีความพร้อมในการต่อสู้กับอุปสรรคและสามารถปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ (เวชยันต์ เสงสุวนิช. 2537 : 15) แนวทางในการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ของสังคมคือการพัฒนาคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนาให้ฝังลึกเป็นค่านิยมของลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคลเพื่อให้บุคคลละอายใจต่อการทำสิ่งไม่ถูกต้อง หันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องมีความมาตรฐานสังคมยอมรับและต้องการมากขึ้น ตลอดจนเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับโดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนช่วงอายุ 0 – 18 ปี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามวัยและมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีความสามารถพื้นฐานในการคิดแก้ไขปัญหาดำรงชีวิตและทักษะวิชาชีพ ในการประกอบสัมมาอาชีพจะตามสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจสังคม

หน่วยงานของรัฐได้พยายามที่จะรณรงค์ให้ทุกคนในชาติประพฤติปฏิบัติคุณธรรมต่าง ๆ เห็นได้จากกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาคุณธรรมเมื่อ 4 ธันวาคม 2530 เพื่อที่จะพัฒนาคุณธรรมของข้าราชการครู - อาจารย์ ตลอดจนนักเรียน เยาวชน ประชาชน โดยให้ความรู้และฝึกอบรมด้านคุณธรรมประจำปีเสมอมา นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส่วนส่งเสริมการถ่ายทอดวัฒนธรรม. 2542 : ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในเรื่องของวัฒนธรรมและส่งเสริมคุณธรรมของคนในชาติได้พิจารณาเห็นว่าพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลปัจจุบันที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยเปี่ยมไปด้วยสารัตถะและปรัชญาที่ทรงคุณค่าและคุณธรรมจึงได้รวบรวมพระราชดำรัสในวโรกาสต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันโดยพิจารณาเน้นคุณธรรมที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรมตามพระราชดำรัส 7 ประการ คือ

1. พากเพียรอดทน
2. เสริมสร้างคนดี
3. รู้รักสามัคคี
4. มีน้ำใจ
5. ใฝ่ประหยัด
6. ซื่อสัตย์สุจริต
7. เศรษฐกิจพอเพียง

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรมและอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีการอพยพของผู้คนจากที่ต่าง ๆ ของประเทศเข้ามาประกอบอาชีพจึงทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน อาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม สังคมเต็มไปด้วยปัญหาทางการเมืองอันเกิดจากคนในสังคม เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการและในระบบการเมือง การให้สินบนและการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง (อิทธิศักดิ์ คณะเจริญ. 2539 : 129 – 130) ดังเช่นใน

ปี 2542 จังหวัดสมุทรปราการมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครปากน้ำซึ่งมีการทุจริตการเลือกตั้งมากที่สุดนับตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา (บทสัมภาษณ์พิเศษชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม. 2542 : 87) ทำให้ประชาชนในจังหวัดถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ขาดคุณธรรม

การจัดการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสมุทรปราการได้มีผู้นำชุมชนเข้ามาศึกษาจำนวนหนึ่งจากจำนวนผู้เรียนทั้งหมด 12,091 คน (ศูนย์ข้อมูลจังหวัด. 2542) ซึ่งผู้นำเหล่านี้เป็นผู้ที่มีบทบาทในการเมืองท้องถิ่น เป็นผู้ที่สามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีงามและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุคคลรุ่นหลัง และส่งเสริมให้คนในจังหวัดสมุทรปราการเป็นคนดีมีคุณธรรม ทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูในจังหวัดสมุทรปราการ มีหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติ จึงสนใจที่จะศึกษาว่านักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนของจังหวัดสมุทรปราการมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันมากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายวิชา สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมให้เหมาะสมตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางด้านคุณธรรมของนักศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ สถานภาพทางสังคม
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่านักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการตามพระราชดำรัส มีคุณธรรมต่อการพัฒนาสังคมเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนของรายวิชาสังคมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ที่จะจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมให้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามสภาพความเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

3. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในแง่ข้อมูลสนเทศสำหรับการจัดบริการแนะแนวการจัดสภาพแวดล้อมและการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิถีทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกล ระดับศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2/2542 จำนวน 12,019 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการประชากรข้างต้น โดยการสุ่มแบบเจาะจง เลือกเฉพาะนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 223 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น แบ่งเป็น

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 35 ปี
- 2) 35 – 45 ปี
- 3) สูงกว่า 45 ปีขึ้นไป

3.1.3 สถานภาพครอบครัว

- 1) โสด
- 2) สมรส

3.1.4 อาชีพ

- 1) เกษตรกรรม (ชาวนา ชาวไร่ ชาวประมง)
- 2) อุตสาหกรรม (พนักงานโรงงานเครื่องจักร ทอผ้า เครื่องสำอาง)
- 3) รับจ้าง (กลุ่มแม่บ้าน เลี้ยงเด็ก ขับรถรับจ้าง)
- 4) รับราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง)

3.1.5 สถานภาพทางสังคม

1) กลุ่มผู้นำจากหน่วยงานราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง สมาชิก อบต. พนักงานรัฐวิสาหกิจ)

2) กลุ่มผู้นำจากชุมชน (พ่อค้า แม่บ้าน ผู้สื่อข่าว เกษตร นักศึกษา สมาชิกสโมสรไลออน)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณธรรมของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียน ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. พากเพียรอดทน
2. เสริมสร้างคนดี
3. รู้รักสามัคคี
4. มีน้ำใจ
5. ใฝ่ประหยัด
6. ซื่อสัตย์สุจริต
7. เศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม 7 ประการ หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข ในที่นี้เป็นคุณธรรมจากการรวบรวมพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยส่วนส่งเสริมการถ่ายทอดวัฒนธรรมสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1.1 พากเพียรอดทน หมายถึง ความพยายามของบุคคลในการที่ทำความดีที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข มีความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ระวังไม่ทำความชั่ว และพยายามกำจัดความชั่วให้หมดไป

1.2 เสริมสร้างคนดี หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้คนทำความดี ให้กำลังใจพลอยยินดีด้วยกับผู้ที่ทำความดีหรือก่อประโยชน์ในสังคม

1.3 รู้รักสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ทำหน้าที่ของตนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด

1.4 มีน้ำใจ หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขในสังคม อันได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การสร้างไมตรีด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนหวาน การช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญประโยชน์ และการวางตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

1.5 ใฝ่ประหยัด หมายถึง การใช้จ่ายสิ่งของทั้งหลายอย่างเหมาะสมพอควรแก่ฐานะให้ได้ประโยชน์มากที่สุด รู้จักการวางแผนใช้จ่ายอย่างรอบคอบใช้ตามความจำเป็นอย่างมีสัดส่วนและเก็บออมไว้พอสมควร

1.6 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

1.7 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำรงชีวิตโดยเป็นผู้ที่มีเหตุผล รู้จักตนเพื่อประพฤติกให้เหมาะสม รู้จักประมาณ เช่น ผลิตสิ่งใดก็ให้พอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง

2. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกล หมายถึง นักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชนที่ลงทะเบียนเรียนใน ภาคเรียนที่ 2/2542 ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเรียนด้วยวิธีเรียนทางไกล โดยผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจากเอกสารการสอน รายการวิทยุโทรทัศน์ มีการพบกลุ่มตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

3. ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่เป็นหัวหน้ากลุ่มหรือเป็นผู้นำของกลุ่มในชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 6 อำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้ระบุไว้ขณะที่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษา ได้แก่ บุคคลต่าง ๆ ดังนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล สมาชิก อบต. พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง ลูกจ้างประจำ กลุ่มแม่บ้านต่าง ๆ สมาชิกสโมสรไลออนส์ พ่อค้า นายจ้าง ผู้สื่อข่าว เกษตรกร พนักงานบริษัท และนักศึกษา

4. สถานภาพทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลที่อยู่ในชุมชนโดยการเป็นสมาชิกของกลุ่มในสังคมซึ่งบุคคลคนเดียวอาจมีหลายตำแหน่ง สถานภาพเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลใดจะปฏิบัติตนอย่างไรจะมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบประการใด ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 สถานภาพ คือ

4.1 สถานภาพทางสังคมที่มาจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาล สมาชิก อบต. พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง ลูกจ้างประจำ

4.2 สถานภาพทางสังคมที่มาจากกลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน สมาชิกสโมสรไลออนส์ พ่อค้า นายจ้าง ผู้สื่อข่าว เกษตรกร นักศึกษา

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน

2. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดสมุทรปราการที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน

3. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
แตกต่างกัน

4. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดสมุทรปราการที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน

5. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณธรรม 7 ประการ นักศึกษาศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้
ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของคุณธรรมและคำที่เกี่ยวข้อง
2. พระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการ
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม
4. การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม
5. เกณฑ์การตัดสินความดีและการจัดระดับชั้นคุณธรรม
6. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิถีเรียนทางไกล
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของคุณธรรมและคำที่เกี่ยวข้อง

คุณธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้าง มีนักปรัชญา นักการศึกษาและนักจิตวิทยา
หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม ดังนี้

กูด (Good. 1973 : 64) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการคือ

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจน
เคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของ
สังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

แสง จันทรงาม (2522 : 217) ให้ความหมายคุณธรรม (Virtues) ว่าหมายถึง
คุณภาพจิตฝ่ายดี ที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติดี ความประพฤติดีในที่นี้ หมายถึง พฤติกรรม
ของแต่ละคนที่แสดงออกมาทางความคิด คำพูด และการกระทำทางกาย

สำหรับความเห็นของนักวิชาการท่านอื่น ๆ มีดังนี้

กระมล ทองธรรมชาติ (2525 : 80) ได้กล่าวว่า ธรรมหรือหลักความประพฤติที่
เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ยึดถือและปฏิบัติตามความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม
ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อสังคม
อันได้แก่ การรักษาศีล และการประพฤติตนตามหลักธรรม

วีรยุทธ – นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (2526 : 6) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม คือหลักของความดี ความควรกระทำและความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางธรรมจริยา ทางศาสนา และทางวัฒนธรรม บุคคลยึดมั่นคุณธรรมไว้เป็นหลักประจำใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าการประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จะนำมาซึ่งความเจริญให้กับตนเองและผู้อื่น เพื่อให้สังคมเห็นระเบียบและเป็นสุข พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช 2530 (2530 : 116) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง สภาพคุณงามความดี

ละม่อม ชัยโย และคนอื่น ๆ (2531 : 48) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง ความดี หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง คุณงามความดี

บรรจง ชูสกุลชาติ (2533 : 5) ได้กล่าวว่า คุณธรรมคือสภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล และเป็นคุณสมบัติที่มีอาจทำได้ในสัตว์โลกชนิดอื่นๆ คุณธรรมจึงมีสาระสำคัญคือ เป็นสภาพคุณความดีที่อยู่ในจิตใจมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงออกอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

นักปราชญ์ต่างประเทศได้ให้ความหมายของคุณธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า VIRTUE ไว้เช่น

ธอนไดค์ และบาร์นฮาร์ท (Thorndike and Barnhart. 1957 : 1052) ให้ความหมายของคุณธรรมว่า เป็นความดีเลิศเฉพาะอย่างในเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความกรุณา

วอลเตอร์ส และคนอื่น ๆ (Walters and others. 1966 : 801) ให้ความหมายของคุณธรรมว่า เป็นคุณภาพทางศีลธรรมเฉพาะอย่างหรือนิสัยที่ดี

บาร์นฮาร์ท (Barnhart. 1973 : 2537) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าหมายถึงระบบของแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติที่ดี

พจนานุกรมของลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English. 1978 : 1226) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. คุณธรรม คือ ความดี ความสง่า และความมีคุณค่าของอุปนิสัยซึ่งแสดงออกโดยการประพฤติที่ถูกต้อง

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่ดีของอุปนิสัยของการประพฤติดี

ไตตัส (Titus. 1986 : 200) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะที่ดีของอุปนิสัยเป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ ซึ่งคนทั่วไปชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบจนเป็นนิสัยของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติหรือรูปแบบการแสดงออกซึ่งคุณความดีทางศีลธรรม

สำหรับทางด้านนักการศึกษา จะเน้นความหมายของคุณธรรมไปในทางที่ใช้ปัญญาเห็นและคิดในทางที่ถูกต้องดีงามอันเป็นหลักธรรมที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ดังเช่น

พระวรศักดิ์ วรธมโม (2522 : 36) ได้กล่าวว่า คุณธรรมคือ มนุษยธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีสัมมาคารวะ เสียสละ ให้อภัย มีความกตัญญูกตเวที มีศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น ซึ่งใกล้เคียงกับคำกล่าวของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2527 : 387) ที่ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ความดี ความงาม ความซื่อสัตย์ ความพอดี ความอดทน ขยัน หมั่นเพียร เป็นต้น

พระราชวรมุนี (พจนานุกรมพุทธศาสนาฉบับประมวลศัพท์. 2527 : 34) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล ซึ่งสอดคล้องกับ สุชีพร ปุณฺณานุภาพ (2524 : 16) กล่าวว่า คุณธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นคุณ หรือธรรม คือ ความดี หมายถึง คุณสมบัติทางกาย วาจาใด ๆ ก็ตามที่เป็นคุณ ไม่เป็นโทษ เป็นฝ่ายดี มิใช่ฝ่ายชั่ว

พระราชวิสุทธิโมลี (2538 : 82) ได้ให้ความหมาย “คุณธรรม” ว่า ความดีประจำจิตใจ ธรรมะประจำใจ ประจำตัวของบุคคลนั้น

ปราณี วิรุขวานิชย์ (2542 : 17) ได้กล่าวว่า คุณธรรมคือ ความรู้สึกสำนึกในใจเกี่ยวกับสิ่งที่ถูก – ผิด ดี – ชั่ว ควร – ไม่ควร โดยการแสดงออกมาให้ประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของสังคมนั้น ผู้ใดมีคุณธรรม ผู้นั้นจะเป็นบุคคลที่สังคมพึงประสงค์และยกย่องสรรเสริญ ตัวอย่างคุณธรรมเช่น ความอดทน ความกล้าหาญ ความเสียสละ

จากการรวบรวมความหมายของคุณธรรมของต่างประเทศและในประเทศไทยสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์ โดยผ่านประสบการณ์จากการได้สัมผัส ซึ่งจะแสดงออกมาจากการกระทำทางกาย วาจา และใจ ของแต่ละบุคคล เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

ความหมายของจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรมที่อธิบายไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือ ธรรมะที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 217)

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรม ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 10) อธิบายว่า จริยธรรม คือคุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมให้ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับความถูกต้องในความประพฤติ ซึ่งหมายถึงการกระทำอย่างมีเสรีภายในขอบเขตของมโนธรรม ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอในเมื่อสภาวะการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ของชีวิตย่อมทำให้ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่

สาโรช บัวศรี (2523 : 142) ได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม ซึ่งจะรวบรวมค่านิยมที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน อาจจะอยู่ระดับที่ลดหลั่นลงไปจากระดับของศีลธรรมและคุณธรรม ค่านิยมที่จำเป็นเหล่านั้น ได้แก่ ธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท เป็นต้น

บุญมี แท่นแก้ว (2531) ได้อธิบายว่า จริยศาสตร์ “เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยจริยธรรม มาตรฐานทางจริยธรรมและทฤษฎีแห่งจริยธรรมโดยชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การกระทำ”

กระมล ทองธรรมชาติ (อ้างอิงมาจาก สมพร เทพสิทธา. 2542 : 2. คุณธรรม และจริยธรรม.) ได้อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมเนียมหรือหลักความประพฤติที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติตาม

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (อ้างอิงมาจาก สมพร เทพสิทธา. 2542 : 2. คุณธรรม และจริยธรรม.) ได้อธิบายว่า จริยธรรม คือ ประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม

ความหมายของค่านิยม

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522 : 35) ได้กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจาก ผลผลิตของวัฒนธรรม สังคม สถาบัน รวมทั้งการผลักดันส่วนบุคคลซึ่งต่างก็มีอิทธิพลในการปั้นแต่งค่านิยมขึ้นมา

พรณี ชูชัย (2528 : 289) มีความเห็นสอดคล้องว่า ค่านิยม หมายถึง ความนิยมชมชอบสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการใด ๆ เนื่องจากที่เรามีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติ

เพ็ญแข ประจันปัจจนึก และอ้อมเดือน สดมณี (2529 : 14) ค่านิยมหมายถึง ความรู้สึกรวมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่บุคคลมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นแสดงถึงความรู้สึก ความพอใจ ทัศนคติ และความต้องการที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น ความพร้อมที่จะแสดงออกต่อค่านิยมนั้น บุคคลจะขัดขวางและต่อต้านการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขามีอยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมบุคคลทั้งทางด้านลบ หรือบวก

โรกีช (Rokeach. 1968 : 125) ได้ให้ความหมายค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม หมายถึง รูปแบบของความเชื่อที่แต่ละคนยึดถือว่าจะควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดมีคุณค่าหรือสิ่งใดไม่มีคุณค่า โดยทั่วไปค่านิยมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจว่า สิ่งใดเลว สิ่งใดดี และใช้ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคล

เฟเซอร์ (Feather. 1975 : 4 - 5) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อ ซึ่งมีลักษณะที่ยั่งยืนถาวรเป็นแนวทางในการประพฤติ หรือเป็นเป้าหมายในการ

ดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีและเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

จากความหมายของค่านิยม ดังที่ผู้กล่าวไว้แล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อที่บุคคลใช้อยึดถือประจำใจ ช่วยตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำการต่าง ๆ ที่บุคคลเลือกสรรว่าดีแล้ว มีความหมายสำหรับเขา ซึ่งเขาได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและค่านิยมทุกค่านิยมจึงมีความสำคัญไม่ทัดเทียมกัน เพราะค่านิยมของแต่ละบุคคลเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วของเขา เนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้ค่านิยมแตกต่างออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรม หรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบกระเทือนทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขา ดังนั้นค่านิยมจึงมีลักษณะไม่คงที่ แต่ก็ยังเป็นเครื่องนำทางในการปฏิบัติ พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล

2. พระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้พระราชทานพระราชดำรัส เกี่ยวข้องกับคุณธรรมต่าง ๆ ที่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติได้เชิญเชิญพระราชดำรัสบางส่วนมาเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนชาวไทยนำไปปฏิบัติ ให้ได้ผลเป็นรูปธรรม 7 ประการดังนี้ (โครงการเสมาพัฒนาคุณธรรมตามพระราชดำรัส. 2542 : เอกสารอัดสำเนา. หน้า 4 - 13)

1. พากเพียรอดทน

“งานของคุณ นอกจากสอนให้รู้วิชาการแล้ว ยังต้องฝึกฝนอบรมความประพฤติ ปฏิบัติให้แก่มนุษย์ด้วย งานประการหลังนี้ รู้สึกกันในเวลาที่เราทำได้ลำบากยากยิ่ง เลยเป็นเหตุ ให้หลายคนพากันละวางความสนใจไปเสียเลย ๆ ผู้ที่รู้รอบรู้รอบคอบ จะไม่มองข้ามการ อบรมความประพฤติของเด็กเป็นอันขาด และย่อมจะพยายามทำงานด้านนี้มีให้ย้อยย่อนไปกว่า การสอนวิชา เพราะเขาสามารถทำได้ คือผู้ฉลาดย่อมรู้ธรรมชาติของเด็ก ว่าเด็กวัยใด ลักษณะใด ชอบการฝึกหัดอบรมแบบใด เขาย่อมสังเกตทราบ ว่า เด็กวัยหนึ่งต้องหัด ต้อง ประคับประคองให้ทำ จึงจะได้ผล อีกวัยหนึ่งต้องเคี่ยวเข็ญ ต้องบังคับ ต้องกวัดข้นให้ทำจึง จะได้ผล อีกวัยหนึ่งต้องแสดงเหตุผลผิตชอบชั่วดีให้เห็นก่อน เพื่อชักนำให้ทำ จึงจะได้ผล แต่ ไม่ว่าจะสอนเด็กวัยใด ลักษณะใด ผู้สอนจะต้องลงมือประพฤติเป็นตัวอย่างด้วยตนเอง ให้ได้ เห็นได้ดูอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยความประพฤติปฏิบัติที่ตนต้องการจะให้เกิดมีในตัวเด็กเป็น อันขาด ไม่ว่าจะเป็นข้อปฏิบัติเล็กน้อย ปลีกย่อยเพียงใด ยิ่งในเรื่องความขยันหมั่นเพียร ยิ่งต้องเน้นเป็นพิเศษ เพื่อให้เห็นว่าความเพียรนั้นเป็นประธานของการทำงานทุกอย่าง การทำงานใด ๆ ไม่ว่าเล็กใหญ่ ง่าย ยาก ถ้าย้อยย่อนจากความเพียรแล้วยากที่จะให้สำเร็จ

เรียบร้อยทันเวลาได้ การฝึกฝนความเพียร ถึงหากแรก ๆ จะรู้สึกเหน็ดเหนื่อยลำบาก แต่พอได้เพียรจนเป็นนิสัยแล้ว ก็จะกลับเป็นพลังอย่างสำคัญที่คอยกระตุ้นเตือนให้ทำงานอย่างจริงจังด้วยใจว่าแรง และเมื่อใดพลังของความเพียรนี้เกิดขึ้น เมื่อนั้นการงานทั้งหลายก็สำเร็จได้โดยง่ายดายและรวดเร็ว"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 21 มิถุนายน 2522)

"คนไทยนำตัวนำชาติให้รอดพ้นอันตรายและเจริญเป็นอิสระมาโดยตลอดได้ ด้วยอาศัยความเพียรพยายาม คือพยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น ความเพียรที่ขบสืสถานนี้เป็นข้อที่ควรศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติให้เกิดผลแต่ละคนจะเป็นสุขขึ้นและเจริญขึ้น ทั้งในฐานะความเป็นอยู่ ทั้งในความคิด จิตใจ"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่สามัคคีสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสามัญประจำปี วันที่ 25 มิถุนายน 2526)

"ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น คือ ความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นใหม่ อย่างหนึ่ง กับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้เกิดขึ้นและระวังรักษามิให้เสื่อมสิ้นไป อย่างหนึ่ง ความเพียรทั้งสองประการนี้ เป็นอุปการะอย่างสำคัญแก่การปฏิบัติตนปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อม ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ประเทศชาติของเราก็จะสามารถรักษาความเป็นปรกติมั่นคงพร้อมกับพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปได้ดังปรารถนา"

(พระราชดำรัส พระราชทานในการเสด็จออกมหาสมาคมเนื่องในงานพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ณ ท้องสนามหลวง วันอาทิตย์ที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539)

2. เสริมสร้างคนดี

"ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2512)

"ทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ใหญ่เรามักพากันละทิ้งวิธีการเก่า ๆ ในการอบรมฝึกฝนคุณธรรมและความสุภาพเรียบร้อยในกายวาจาใจของเยาวชน โดยมีได้หาวิธีการที่เหมาะสมมาทดแทนให้เพียงพอ ทั้งนี้เห็นจะเป็นเพราะโดยมากเราไม่ค่อยจะคิดถึงเรื่องนี้กันนัก"

ด้วยเหตุที่มัวสนใจและตื่นตากับวิชาการอย่างใหม่กันหมด ประการหนึ่ง และด้วยเหตุที่ผลเสียหายมิได้เกิดขึ้นฉับพลันทันที หากแต่ค่อย ๆ เกิดขึ้นทีละเล็กละน้อย อีกประการหนึ่ง จึงปล่อยกันมาเรื่อย ๆ จนบัดนี้ผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้กลายเป็นปัญหาที่เกือบจะแก้กันไม่ตกตามที่ท่านเห็นกับตาและทราบแก้ไขอยู่แล้วไม่จำเป็นจะต้องพูดให้ยาวความไปความจริงเยาวชนที่มีพื้นจิตใจดีอยู่แล้ว และปรารถนาจะทำตัวให้ดีให้เป็นประโยชน์นั้นมีอยู่เป็นอันมาก แต่การทำความดีโดยลำพังตนเองเป็นของยาก จำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์และแบบฉบับที่ดีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยว จึงจะกระทำได้โดยถูกต้องเหมาะสมและไม่เปลืองเวลา พูดง่าย ๆ ก็คือต้องอาศัยผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งหรือเป็นผู้นำนั่นเอง ผู้ใหญ่จึงต้องถือเป็นหน้าที่และความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือเขา"

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา วันที่ 6 กรกฎาคม 2521)

"การทำความดีนั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่ตัวเอง ผู้อื่นไม่สำคัญ และไม่มี ความจำเป็นอันใดที่จะต้องเป็นห่วงหรือต้องรอคอยเขาด้วย เมื่อได้ลงมือลงแรงกระทำแล้ว ถึงแม้จะมีใครร่วมมือด้วยหรือไม่ก็ตาม ผลดีที่กระทำจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน และยิ่งทำมากเข้านานเข้า ยิ่งยืแน่นเข้า ผลดีก็ยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้น และแผ่ขยายกว้างออกไปทุกที คนที่ไม่เคยทำเพราะเขาไม่เคยเห็นผลก็จะได้เห็น และหันเข้ามาตามอย่าง หลักประกันสำคัญในการทำดีจึงอยู่ที่ว่าแต่ละคนต้องทำให้มันคงไม่หวั่นไหวกับสิ่งแวดล้อมที่เห็นอยู่ทราบอยู่มากเกินไปจนเกิดความท้อถอย เมื่อใจมันคงแล้ว ก็ขอให้ตั้งอกตั้งใจสร้างนิมิตและค่านิยมใหม่ขึ้นสำหรับตัว ตามที่พิจารณาเห็นดีด้วยเหตุผลอันถูกต้องเที่ยงตรงแล้ว แล้วมุ่งหน้าปฏิบัติดำเนินไปให้เต็มกำลังจนบรรลุผลสำเร็จในที่สุด"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 20 ตุลาคม 2521)

"ปัญหามีอยู่ว่า คำว่า "ดี" คืออะไร ไม่มีทางที่จะวิเคราะห์ศัพท์ว่า "ดี" คือคำว่า "ดี" นี่มันสั้น ๆ รู้สึกว่าจะเป็นคำที่สั้นสุดในภาษา อาจจะไม่สั้นที่สุด ยังมีคำที่สั้นกว่า แต่อย่างไรก็สั้นมาก ใครจะมาวิเคราะห์คำนี้ รู้สึกว่ายาก เพราะว่าแต่ละคนก็นึกว่าดี แต่ไม่แน่ว่าใช่หรือไม่ใช่ อย่างไรก็ตาม ถ้าพูดคร่าว ๆ ความดี คนก็เข้าใจ แต่จะบอกว่าเป็นอะไรยาก ความดีคืออะไรที่ทำให้เรามีความสงบ ความสุขใจแท้ ๆ เป็นผลดี คนที่ไม่ดีเรียกว่าคนเลว คำว่าเลวนี้นี้ยาวกว่าหนอย คนเลวก็ไม่รู้จะวิเคราะห์ว่าอะไร"

คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่าคนดี ทำให้เกิดความดีในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย ความเลวนั้นจะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก แต่เป็นไปได้ ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี คนเลวมิได้อยากให้คนอื่นเลวเพราะว่าถ้าคนอื่นเลว คนเลวนั้นแหละจะเดือดร้อน เขารู้ดีว่าถ้าคนเลวทำให้คนอื่น

เลวก็หมายความว่าคนนั้นจะเบียดเบียนตัวเองก็คือเบียดเบียนคนที่เลวทำให้ยิ่งแย่เข้า ไม่มีใครอยาก ฉะนั้นที่มีความหวังว่าอีก 50 ปี ข้างหน้านี้ จำนวนคนเลวจะน้อยกว่าคนดี เพราะว่าการเลวจะทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก ส่วนคนดีจะทำให้คนเลวเป็นคนดีก็ไม่พ้นวิสัย ทำได้ จึงมีหวังว่า อนาคตจะแจ่มใส แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องให้คนในสังคมนี้มีความตั้งใจ ถ้าไม่มีความตั้งใจแล้วก็เชื่อว่า ตัวคนดีจะกลายเป็นคนเลวด้วยตัวเอง ไม่ต้องให้ใครมาชักชวน มันก็เลวไปก็ลงเหวลงนรก

อันนี้ที่พูดอย่างนี้ได้เพราะได้รับยกย่องว่ามีประสบการณ์มาถึง 50 ปี ก็ได้เห็นความจริงของข้อนี้ ซึ่งเป็นความจริงที่เมื่อทราบแล้ว เมื่อเห็นแล้ว เป็นสิ่งที่น่ากลัว คนที่มีชีวิตหรือการทำงานสัก 5 ปี 10 ปี จะเห็นข้อนี้ยาก เพราะว่าเปรียบเทียบไม่ได้ แต่ผู้ที่ได้รับราชการหรือทำงานมา 50 ปี เชื่อว่าควรจะเห็นได้ นี่ไม่ใช่ขี้วิตตัว แต่ว่าถามท่านผู้ที่มีอายุราชการหรืออายุทำงานมา 50 ปี ก็เชื่อว่าจะเห็นด้วย ว่าคนดีชนะคนไม่ดีได้ แต่ยากพอใช้ เพราะว่ามีความมากขึ้น ความต้องการของคนก็มากขึ้น การพัฒนาขึ้นมาไม่ทันกับการพัฒนาของประชากร”

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2534)

3. รู้รักสามัคคี ✕

“ความสามัคคีพร้อมเพรียงกันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติบริหารงานใหญ่ ๆ เช่น งานของแผ่นดิน และความสามัคคีนี้จะเกิดขึ้นมันคงได้ ก็ด้วยบุคคลในหมู่ ในคณะ มีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผูกพันจิตใจของกันและกันไว้ คุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจนั้นประการหนึ่ง ได้แก่ การให้ คือให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน ให้อภัยไม่ถือโทษกัน ให้คำแนะนำตักเตือนที่ดีต่อกัน ประการที่สอง ได้แก่ การมีวาจาดี คือพูดแต่คำสัจ คำจริงต่อกัน พูดให้กำลังใจกัน พูดแนะนำประโยชน์กัน และพูดให้รักใคร่ปรองดองกัน ประการที่สาม ได้แก่ การทำประโยชน์ให้แก่กัน คือประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลทั้งแก่กันและกัน และแก่หมู่คณะโดยส่วนรวม ประการที่สี่ได้แก่การวางตนได้สมน้ำเสมออย่างเหมาะสม คือไม่ทำตัวให้ดีเด่นเกินกว่าผู้อื่น และไม่ด้อยให้ต่ำทราลงไปจากหมู่คณะ หมู่คณะใดมีคุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวกันไว้ดังกล่าว หมู่คณะนั้นย่อมจะมีความเจริญมั่นคงขึ้นด้วยสามัคคีธรรม”

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่สามัคคีสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการเปิดประชุมประจำปี 2525 วันที่ 10 – 11 เมษายน 2525)

สามัคคีนั้น ในความเข้าใจโดยทั่วไป มักจะหมายถึงความยึดเหนี่ยวกันไว้ให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา ถ้าเป็นเพียงเท่านั้น ก็จะไม่มีความหมาย เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด ความสามัคคี ควรจะมีความหมายลึกซึ้งกว่านั้นอีกด้วย เช่นควรจะหมายถึงความพร้อมเพรียง

ของทุกฝ่ายทุกคนที่มีความสำนึกแน่วแน่ในความรับผิดชอบ ที่จะถึงใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถ ตลอดจนคุณสมบัติทุก ๆ ประการของตน ให้ประกอบพร้อมเข้าด้วยกันและให้เกื้อกูลส่งเสริมกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นสาระแก่นสาร และที่เป็นประโยชน์เป็นความเจริญต่อส่วนร่วมและเพื่อนมนุษย์

(พระราชทานเพื่อเชิญให้อ่าน ในการประชุมใหญ่ประจำปีของสมาคมคึกคักสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2530)

คนไทยเราที่รักษาเอกราชอธิปไตยไว้ได้ ก็โดยอาศัยการที่ รู้รักสามัคคีและรู้จักทำหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ประสานส่งเสริมกัน

รู้คือทราบ ทราบความหมายของสามัคคี

รักคือนิยม นิยมความสามัคคี

(พระราชทานในวโรกาสเสด็จออกมหาสมาคมในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2534)

“คนไทย แม้จะมีนิสัยรักความสะอาดสบาย และมักทำตามใจตัวกันเป็นปรกติ แต่ในส่วนลึกก็เป็นคนมีเหตุผล มีวินัย มีใจจริงและความสำนึกในชาติบ้านเมือง อยู่ด้วยกันแทบทุกคน เราจึงรวมกันอยู่ได้เหนียวแน่น มีชาติมีประเทศอันตั้งมั่นเป็นอิสระเสรีมาช้านาน ทั้งสามารถสร้างสรรค์ความดีความเจริญต่าง ๆ ไว้เป็นสมบัติของชาติมากมาย ปัจจุบันนี้รู้สึกที่บ้านเมืองมีปัญหาและความขัดข้องเกิดขึ้นไม่สร้างชาเกือบทุกวงการ เป็นเรื่องบ่งบอกชัดเจนว่าถึงเวลาแล้ว ที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องลดความถือดีและการทำตามใจตัวเอง แล้วหันมาหาเหตุผล ความถูกต้องและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมกันอย่างจริงจัง เพื่อกำจัดอคติ และสร้างเสริมความเมตตาสามัคคีในกันและกัน จักได้สามารถร่วมกันเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงาน ให้ประสานสอดคล้อง และปรองดองเกื้อกูลกัน ให้สัมฤทธิ์ประโยชน์สูงสุดในการธำรงรักษาอิสราภาพ อธิปไตยและความเป็นไทย ให้ยืนยงมั่นคงอยู่ตลอดไป”

(พระราชดำรัส พระราชทานในวโรกาสเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช 2535 วันเสาร์ที่ 5 ธันวาคม 2535)

4. มีน้ำใจ

“สิ่งสำคัญที่ได้ฝึกฝนมีหลายอย่าง แต่อย่างที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือเรียนรู้ฝึกหัดตนที่จะให้มีความเอื้อเฟื้อ คือเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เมื่อตนมีอะไรก็เอื้อเฟื้อให้ผู้อื่น แบ่งปันให้ผู้อื่น เพื่อที่จะให้ผู้อื่นได้รับผลดีและได้รับความสุขตามที่ตนเองได้แล้ว ก็ขอให้อยากให้คนอื่นได้รับความสุขนั้นเหมือนกัน เรียกว่า เอื้อเฟื้อ”

“ความเอื้อเฟื้อแผ่สร้างสามัคคีกลมเกลียว ความรักกัน และเป็นกำลังแก่ส่วนรวม และเป็นกำลังแก่ตัวเอง”

(พระราชดำรัส พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัด เพชรบุรี ณ พระราชวังรามราชนิเวศน์ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี วันอาทิตย์ที่ 12 มิถุนายน 2520)

“จิตใจที่จะเผื่อแผ่ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้นก็ไม่ต้องเสียสละใด ๆ ก็ช่วยกัน ได้ อันนี้จะเป็นสิ่งที่ดีงามที่สุดสำหรับบุคคล และดีงามที่สุดสำหรับส่วนรวมเหมือนกัน ที่จะ เพาะความเอ็นดูสงสารซึ่งกันและกัน เมตตาซึ่งกันและกัน และช่วยซึ่งกันและกัน อย่างนี้ทำให้ บ้านเมืองมีความเจริญ บ้านเมืองมีความสงบสุขอย่างดีที่สุด”

(พระราชดำรัส พระราชทานในโอกาสที่ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ นำคณะกรรมการมูลนิธิประจำจังหวัดเผ่าย ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย วันที่ 27 ตุลาคม 2524)

คุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจนั้น ประการหนึ่ง ได้แก่ การให้ คือ ให้การ สงเคราะห์ช่วยเหลือกัน ให้อภัยไม่ถือโทษกัน ให้คำแนะนำตักเตือนที่ดีต่อกัน ประการที่สอง ได้แก่ การมีวาจาดี คือ พูดแต่คำสัจคำจริงต่อกัน พูดให้กำลังใจกัน พูดแนะนำประโยชน์ให้ แก่กัน และพูดให้รักใคร่ปรองดองกัน ประการที่สาม ได้แก่ การทำประโยชน์ให้แก่กัน คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล ทั้งแก่กันและกันและแก่หมู่คณะโดยส่วนรวม ประการที่สี่ ได้แก่ การวางตนได้สม่าเสมออย่างเหมาะสม คือ ไม่ทำตัวให้ดีเด่นเกินกว่าผู้อื่นและ ไม่ด้วย ตำหนิไปจากหมู่คณะ หมู่คณะใดมีคุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวไว้ดังกล่าว หมู่คณะนั้น ย่อมจะมีความเจริญมั่นคง

(พระราชทานแก่สามัคคีสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ในการเปิดประชุมประจำปี เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2525)

“เด็กต้องหัดทำตัวให้สุภาพอ่อนโยน หมั่นขยัน เอาใจทำงาน เอื้อเฟื้อช่วยเหลือ ผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่เสมอให้ติดเป็นนิสัย จักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี มีประโยชน์ และมีความเจริญมั่นคงในชีวิต”

(พระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก วันที่ 1 ธันวาคม 2528)

“สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุข น่าอยู่”

(พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบ 36 ปี ของ สโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 31 มีนาคม 2538)

5. ใฝ่ประหยัด ✓

“ในภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ข้าพเจ้าใคร่จะได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประหยัด ซึ่งรัฐบาลได้ชักชวนให้แต่ละคนปฏิบัติ คงจะได้ตระหนักอยู่แล้ว

ทั่วกันว่า การใช้จ่ายโดยประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดีไม่เฉพาะแก่ผู้ประหยัดเท่านั้น ยังจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย"

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ 2503 วันที่ 31 ธันวาคม 2502)

"ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกิน มีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517)

"การประหยัดเป็นสิ่งพึงประสงค์อย่างยิ่งในทุกแห่งและในทุกเมื่อ"

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วันที่ 30 ตุลาคม 2521)

"ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราจะต้องรู้จักใช้ทรัพยากรทั้งนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว"

(พระราชดำรัส พระราชทานในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช 2529 วันศุกร์ที่ 5 ธันวาคม 2529)

"การประหยัดเป็นสิ่งพึงประสงค์อย่างยิ่งในทุกแห่งและในทุกเมื่อ"

(พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2531)

6. ชื่อสัตย์สุจริต

การที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้นั้น นอกจากความรู้ความสามารถแล้วยังต้องเป็นผู้ประกอบด้วย ความชื่อสัตย์สุจริต และการตั้งตนไว้ในทางที่ชอบที่ควรสมเกียรติด้วย

(พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2499)

"ความสุจริตก็ดี ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยอะไร ความสุจริตและความมุ่งมั่นในประโยชน์นั้น จะเกิดขึ้นยังยืนอยู่ได้ด้วยสติ กับ

ปัญญา สติคือ ความระลึกรู้ ปัญญานั้น ตามภาษาที่ใช้กัน มีความหมายหลายอย่าง เช่น “เจ้าปัญญา” แปลว่าฉลาด หลักแหลม มีเล่ห์เหลี่ยม “ทาสปัญญา” แปลว่าโง่ ทราม “จนปัญญา” แปลว่าหมดทางคิด “ไม่มีปัญญา” แปลว่า ไม่มีความสามารถก็ได้ ไม่มีความรู้ความ คิดก็ได้ ไม่มีทาง ไม่มีโอกาสก็ได้ ไม่มีทรัพย์ก็ได้ ในที่นี้ จึงต้องจำกัดความหมายลงไปว่า ปัญญา คือ “ความรู้ชัด” ที่เกิดขึ้นจากความฉลาดสามารถคิดพิจารณาอย่างถูกต้องแบบคาบ ตามเหตุตามผล และการที่ว่า “ความสุจริตและความมุ่งมั่นจะบังเกิดอยู่ได้เพราะสติกับปัญญา” นั้น หมายความว่าเมื่อบุคคลมีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และการสร้าง สรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเกิดเป็นความนิยม เชื่อมั่น และพึงใจใน ความดี สิ่งดี และการกระทำดี แล้วความมั่นใจพึงใจนั้นก็อุดหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำดี ให้คงอยู่ได้ตลอดไป ไม่เสื่อมถอย”

(พระบรมราชาวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 13 กรกฎาคม 2522)

“รากฐานที่นับว่าสำคัญ คือรากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ ความหนักแน่นมั่นคงใน สุจริตธรรมอย่างหนึ่ง ในความมุ่งมั่นที่จะประกอบกิจการงานให้ดีขึ้นสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง เหตุใด จึงต้องมีความสุจริต และความมุ่งมั่น ก็เพราะความสุจริตนั้นย่อมกีดกันบุคคลออกจากความชั่ว และความเสื่อมเสียทั้งหมดได้ จึงช่วยให้บุคคลมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถแต่ในทางที่ถูกที่ เจริญแต่เพียงทางเดียว ส่วนความมุ่งมั่นในการทำงานนั้น ถ้าขาดไป ก็ทำให้ย่อท้อเหนื่อย หน่าย หรือไม่ก็มักงายหยาบคาย ไม่ว่าจะทำอะไร ก็มักไม่สำเร็จเด็ดขาด หรือบกพร่อง เสียหาย ที่สุดก็จะไม่มีโอกาสสร้างสรรค์ประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าอันใดให้แก่ตัวเอง หรือแก่ใคร ๆ ได้”

(พระบรมราชาวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหง ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันพุธที่ 11 มีนาคม 2524)

“ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรม ให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญ มั่นคง”

(พระบรมราชาวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ 18 พฤศจิกายน 2530)

“ในสถานการณ์ปัจจุบัน ความเข้มแข็งซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะ ว่าถ้าแต่ละคนปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริง ๆ ก็สามารถจะผ่านพ้นอุปสรรคทุกอย่าง โดยเฉพาะจะต้องทำด้วยความเจียมถ่อมและสอดคล้องกัน”

(พระราชดำรัส พระราชทานในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีนำคณะรัฐมนตรีเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันเสาร์ที่ 15 พฤศจิกายน 2540)

7. เศรษฐกิจพอเพียง

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือมีความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็ว แต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากเลวได้ในที่สุด”

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517)

“การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน”

(พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517)

“ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอกอยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานปณิธาน จดมุ่งหมายในแง่นี้ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่พอกอยู่พอกิน ไม่ใช่รู้เรื่องอย่างยอด”

“ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอย้ำ พอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ”

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะผู้แทนสมาคม องค์การเกี่ยวกับศาสนา ครู นักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัย ในโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพุธที่ 5 ธันวาคม 2517)

“คำว่าเพียงพอมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอกินพอกิน”

“เศรษฐกิจพอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า Self – sufficiency คือ Self – sufficiency นั้นหมายความว่าผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)

บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่า ให้ยืนบนขาตัวเอง คำว่ายืนบนขาตัวเองนี้มีคนบางคนพูดว่า ชอบกล ใครจะมายืนบนขา คนอื่นมายืนบนขาเรา เราก็โกรธ แต่ตัวเองยืนบนขาตัวเองก็ต้องเสียหลักหกล้มหรือล้มลง อันนี้ก็เป็นการคิดที่อาจจะเฟื่องไปหน่อย แต่ว่า

เป็นตามที่เขาเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง (ซึ่งแปลว่าพึ่งตนเอง) หมายความว่าสองขาของเราที่ยืนบนพื้น ให้อยู่ได้ไม่หกล้ม ไม่ต้องไปขอความช่วยเหลือของคนอื่นมาใช้สำหรับยืน”

“แต่พอเพียงนี้ มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอก็เพียงพอเพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย”

“พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น”

“ถ้ามีใครมีความคิดอย่างหนึ่ง และต้องการบังคับให้คนอื่นคิดอย่างเดียวกับตัว ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ไม่ถูก ก็ไม่สมควรทำ ปฏิบัติอย่างนี้ก็ไม่ใช่วิธีการปฏิบัติแบบพอเพียง ความพอเพียงในความคิดก็คือแสดงความคิดของตัวเอง ความเห็นของตัวเอง และปล่อยให้ผู้อื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับเราพูด อันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกันก็จะกลายเป็นทะเลาะกัน”

“ฉะนั้น ความพอเพียงก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล”

(พระราชดำรัส พระราชทานในโอกาสที่คณะบุคคลต่าง ๆ จำนวน 20,009 คน เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 27 – 28) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเปียเจต์ ไว้ดังนี้ เปียเจต์ เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เมื่อเปียเจต์พบว่าจะพัฒนาทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุด (Formal operations) ตอนอายุประมาณ 8 ถึง 10 ปีเช่นกัน เปียเจต์ก็ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสองขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความอยากรู้อยากเห็น ต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ ในชั้นอายุ 2 ถึง 8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นยึดคำสั่ง กล่าวคือ เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือ ประกาติที่ตนต้องกระทำตาม การพัฒนาจากขั้นที่สองไปขั้นที่สาม คือ ยึดหลักก้าวร้าวน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย

ปลະละเลยหรือทอดทิ้ง และแบบเข้มงวดหรือคุมครองมากเกินไป เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น พ่อแม่ให้ความยุติธรรม มีเหตุผล เด็กจึงมีพฤติกรรมไม่เป็นปัญหา

🌀 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kolhberg) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเปียเจท์ แต่โคลเบอร์กได้ปรับปรุงวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมทั้งได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ได้ทำการวิจัยในประเทศอื่น ที่มีวัฒนธรรมต่างไป เช่น ประเทศไต้หวัน เดอร์เกิ และเม็กซิโก เป็นต้น โคลเบอร์ก ได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบ แบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการของเปียเจท์มาก คือสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรม ที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” หรือ “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นอยู่กับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรมในเรื่อง ค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรม หรือหลักการที่ตนยึดถือ ตัวอย่าง สภาพการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กที่ใช้กันมากมีดังนี้

“ในยุโรปมีผู้หญิงคนหนึ่งป่วยเป็นโรคมะเร็ง มีอาการสาหัสใกล้จะเสียชีวิต นายแพทย์ที่รักษาบอกกับสามีของผู้หญิงคนนี้ว่า มียาที่จะช่วยชีวิตภรรยาของเขาได้ เป็นยาที่เภสัชกรในเมืองเดียวกันเพิ่งค้นพบ แต่ยาแพงมาก เพราะประกอบด้วยแร่เรเดียมซึ่งแพง ประกอบด้วยเภสัชกรขายเอากำไรมากคือ 10 เท่าของต้นทุน ราคาทุนของยา คือ 200 ดอลลาร์ แต่เภสัชกรขาย 2,000 ดอลลาร์ นายโชนส์สามีของผู้หญิงที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง อยากได้ยามารักษาภรรยา มาก พยายามไปยืมเงินทุกคนที่เขารู้จักเพื่อจะนำมาซื้อยา แต่ยืมได้เพียง 1,000 ดอลลาร์ เขาจึงขอให้เภสัชกรลดราคาขายให้ เภสัชกรตอบว่า “เสียใจฉันลดราคาให้ไม่ได้ ฉันเป็นคนค้นพบยานี้ และฉันจะเอากำไรจากการขายยานี้” เมื่อนายโชนส์ได้ฟังก็เกิดความผิดหวังและกลุ้มใจว่า ภรรยาจะตาย ถ้าไม่ได้ยาไปรักษา จึงตัดสินใจขโมยยาให้ภรรยา

จากการวิเคราะห์คำตอบ ของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นการพัฒนากฎจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น คำอธิบายของระดับและขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - conventional Level) ในระดับนี้เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ชั้น คือ

1.1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation)

1.2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation)

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level)

พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิดเพราะกลัวว่าตน จะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่า ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี เป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

2.1 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “good boy, nice girl” Orientation)

2.2 กฎและระเบียบ (“Law – and - order” Orientation) การทำถูกไม่ประพฤติ ผิด คือ การทำตามหน้าที่ประพฤติตนไม่ผิดกฎหมาย และรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการว่าด้วยวิจารณ์ญาณหรือระดับเหนือกฎ เกณฑ์สังคม (Post – conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็นหลัก จริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมาย ของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมว่าด้วยวิจารณ์ญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความ ประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณ์ญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ - กฎหมาย ควรจัดตั้งบน หลักของความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก โคลเบอร์กแบ่ง พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

3.1 สัญญาสังคม หรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation)

3.2 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation)

สรุปแล้ว พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มี 3 ระดับ และ 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง

โคลเบอร์กกล่าวว่า ในชั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรม ของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายาม หลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชมเด็กจะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน

ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎ ข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัลไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นหรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉันฉันจะให้...”

ขั้นที่ 3 ขั้นความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ “เด็กดี”

พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติดีเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ

โคลเบอร์กอธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา

ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้มาตรฐานทางจริยธรรมได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่า สิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคลแม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไขโดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation)

ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากลเป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรมเพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคนในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

โคลเบอร์กได้ยกตัวอย่างคำตอบของผู้ตอบสถานการณ์สมมุติปัญหาทางจริยธรรมเรื่องผู้หญิงที่ป่วยเป็นโรคมะเร็งมีอาการสาหัสใกล้จะเสียชีวิตในตอนต้น ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 1 มีความเห็นว่านายไฮนส์สามีไม่ควรจะขโมยยา การไม่ขโมยของผู้อื่นสำคัญกว่าการช่วยชีวิตของภรรยาโดยไม่คำนึงถึงค่าของชีวิตหรือไม่สามารถจะเข้าใจว่า นายไฮนส์เห็นว่าชีวิตของภรรยาจะรอด โดยขโมยยามารักษา

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 2 เห็นว่าควรจะไม่ช่วย ถ้าชีวิตภรรยาไม่คุ้มค่าสำหรับตนหรือถ้าผู้ตอบและภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็ควรจะไม่ช่วย แสดงว่าค่าของชีวิตมนุษย์ความสัมพันธ์ต่อกันและกัน

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 3 เห็นว่าถ้าสามีเป็นคนดีก็ควรจะไม่ช่วย เพื่อช่วยชีวิตของภรรยา เพราะถ้าไม่ช่วยชีวิตของภรรยาก็แสดงว่าสามีเป็นคนไม่ดีเหมือนกับเพื่อนที่ดีก็ควรจะช่วยชีวิตเพื่อน

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 4 เห็นว่า แม้ว่าสามีจะไม่ช่วยยามาเพื่อช่วยชีวิตภรรยา ก็ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่เขาควรจะต้องทำ กฎหมายก็ยังเป็นกฎหมาย

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 5 เห็นว่าสามีควรจะไม่ช่วยชีวิตภรรยา เพราะสิทธิของภรรยาที่จะมีชีวิตอยู่มีความสำคัญมากกว่าสิทธิของเภสัชกรที่เป็นเจ้าของยาหรือสมบัติอื่น ๆ ทุกคนในสังคมจะคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ สิทธิที่จะมีชีวิต

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 6 เห็นว่าการช่วยเป็นสิ่งที่ถูกในกรณีนี้ เพราะช่วยเพื่อรักษาชีวิตมนุษย์ และชีวิตมนุษย์มีค่ามากกว่าทรัพย์สินและสิ่งอื่นใด

สำหรับพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 6 โคลเบอร์กและนักจิตวิทยาที่นำวิธีการวิจัยของโคลเบอร์กไปใช้ พบว่ามีน้อยคนที่จะอยู่ในขั้นนี้ คือ เพียง 5-6% ของผู้ใหญ่ และโดยทั่วไปเด็กในวัยหนึ่ง ๆ จะไม่อยู่ในระดับหรือขั้นใดขั้นหนึ่งของพัฒนาการทางจริยธรรม 100% เด็กเล็กส่วนมากมักจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับหนึ่งหรือ ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีอายุ 7 ปี จำนวนร้อยละ 93 จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 1 หรือขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จำนวนที่เหลือจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 (7%) แต่จะไม่มีใครในวัยนี้ที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 3 เมื่อเด็กอายุมากขึ้น จำนวนร้อยละที่มีการพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับหนึ่ง หรือขั้นที่ 1 และที่ 2 จะลดลงและจำนวนร้อยละของเด็กที่มีการพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 และที่ 3 จะเพิ่มขึ้น เป็นต้นว่า เด็กอายุ 16 ปี จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับหนึ่ง หรือขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เพียง 15% และ 59% ของเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 หรือขั้นที่ 3 และที่ 4 ส่วนจำนวนร้อยละหรือที่เหลือจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับ 3 หรือขั้นที่ 5 และที่ 6 (16%)

สรุปแล้วโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นอย่างมีระเบียบ คือ เริ่มจากขั้นที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ บุคคลทุกคนจะต้องผ่านพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นต้น ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นต่อไป และเมื่อผ่านแล้วก็ยากจะกลับไปขั้นเดิมอีก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของอีริกสัน

อีริกสัน (วดี ชาดิอุทิศ. 2539 : 56 – 61 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1968 : Identity Youth and Crisis New York, Norton.) กล่าวว่า การที่คนเรามีบุคลิกลักษณะเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับว่าตอนเกิดมาเขามีปฏิกริยาต่อสิ่งรอบข้างอย่างไร เช่น ถ้ามีปฏิกริยาดีก็จะพัฒนาดนเองได้ดี ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามก็กลับกัน อีริกสันเป็นศิษย์ของ فروยด์ เขาเห็นด้วยกับ فروยด์ ในข้อที่ว่า คนเราเกิดมาเพื่อแสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความทุกข์ อีริกสันได้จัดแบ่งพัฒนาการของเด็กออกเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำหรับเด็กที่เกิดใหม่เวลาหิว จะรู้สึกเป็นทุกข์ พอเขาหิวแม่รีบให้นมโดยไม่ปล่อยให้เด็กหิวนาน เขาก็จะรู้สึกว่าโลกนี้ไว้วางใจได้ คือ หิวเมื่อไรได้กินเมื่อนั้น ตรงกันข้ามในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าแม่เด็กจะหิวสักเท่าไรก็ตาม จะถูกปล่อยให้ร้องไห้ไปเรื่อย ๆ เพราะถ้ายังไม่ถึงเวลาก็ไม่ได้กิน ทำให้เด็กต้องร้องจนงอหายใจ เด็กจะรู้สึกว่าโลกนี้ไม่น่าไว้วางใจเลย เด็กประเภทนี้จะเป็นคนที่ไม่ไว้วางใจใครเลย เขาจะไม่ไว้วางใจโลก เพราะรู้สึกว่าโลกไม่รักเขา ฉะนั้นพวกนี้โตขึ้นมาจะเป็นคนรักไม่เป็น ขาดเมตตาธรรม อีริกสันและจิตแพทย์ได้ศึกษาค้นคว้าจากพวกที่เป็นอาชญากรพบว่า พวกที่ข่มขืนกระทำชำเราแล้วฆ่า ก็มีประวัติว่าเมื่อตอนเด็ก ๆ ถูกทอดทิ้ง ไม่มีใครให้ความรักความอบอุ่นใจ

คนไทยโบราณมีความเฉลียวฉลาดในการเลี้ยงลูก บรรดาคุณแม่มักจะปรารภว่าการเลี้ยงลูกอ่อนนั้นเหน็ดเหนื่อยเสียยิ่งกว่าการรับใช้พระราชา เพราะเวลาพระราชามีรับสั่งให้เข้าเฝ้า ยังพอจะมีเวลาอาบน้ำแต่งตัวหิวผมผัดหน้า และกินข้าวกินปลาเสียก่อน แต่เวลาลูกร้องเป็นขำไม่ได้แม้แต่วินาทีเดียวปล่อยให้ลูกร้องจนงอหายใจบ่น ๆ ลูกจะกลายเป็นคนโมโหร้าย ซึ่งตรงกับหลักจิตวิทยา ถ้าสังเกตให้ดีจะพบว่า เมื่อเด็กหิวเพราะเริ่มร้องเบา ๆ แสดงว่าเขาหิว เขาเริ่มมีความทุกข์ ถ้าได้ดื่มนมทันทีจะทำให้เขามีความสุข คลายทุกข์ หรือถ้าเขาฉี่เขาอึรีบเปลี่ยนผ้าให้เขาจะรู้สึกสบาย ถ้าหากว่าเขาร้องให้เท่าไรก็ยังไม่มีการมาดูแลเขา เขาก็จะรู้สึกขัดใจในที่สุดเขาจะกลายเป็นเด็กโมโหร้าย ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ เขาถูกฝึกมาเช่นนั้น

เมื่อ 30 ปีที่แล้วมาเคยมีนักจิตวิทยาและนักมานุษยวิทยากลุ่มหนึ่งมีความสนใจว่าทำไมคนไทยจึงเป็นผู้ที่มีความเมตตาและอ้อมแอ้มแจ่มใส เขาสันนิษฐานว่าคงเป็นเพราะคนไทยรู้หลักจิตวิทยาเด็กไทยมักจะนอน หรือเล่นอยู่ใกล้ ๆ แม่ เวลาลูกร้องครวไร ผู้เป็นแม่ก็จะผละจากงานแล้วรีบอุ้มลูกขึ้นมาทันที แม่จะมีความเอาใจใส่ต่อลูก อุ้มชู โอบกอดให้ความรักเต็มอ้อม เด็กจึงเติบโตขึ้นอย่างไม่ขาดรัก ดังนั้นตั้งแต่เด็กเกิดมาจนอายุ 1 ปี เป็นระยะที่ชีวิตของเขาต้องขึ้นอยู่กับคนอื่น ถ้าหากเขาได้รับความรัก ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เขาก็จะมีความรู้สึกว่าโลกรักเขา เขาจะรักโลก

อาจเป็นไปได้ว่าการปลูกฝังจริยธรรมนี้คงจะต้องเริ่มแต่วาระแรก คือเมื่อเด็กเกิดมาแล้วต้องให้มีชีวิตที่อบอุ่น เป็นสุข ถ้าหากเด็กเกิดมาแล้วชีวิตของเขาต้องประสบแต่ความทุกข์ เขาจะกลายเป็นคนใจดำอำมหิต คนไทยโบราณจึงสอนว่า เวลาเลี้ยงลูกต้องไม่ทอดทิ้ง พอลูก

ร้องไม่ว่าจะทำอะไรต้องวางมือรับไปดูลูกทันที แต่เมืองไทยขณะนี้เราไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง ทอดทิ้งมาก น่าเป็นห่วงเด็กรุ่นใหม่อาจจะมีปัญหาที่พบแล้วคือ กรณีที่เด็กเกิดความไม่ไว้นิ่ง เชื่อใจใคร ไม่ไว้วางใจโลก มักจะเกิดแก่เด็กที่อยู่ตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เพราะฉะนั้นที่นี้จึงมีคนใจบุญคอยผลัดเวรกันเข้าไปอุ้มเด็กให้ความอบอุ่นอยู่เสมอ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้

ขั้นที่ 2 ระยะต่อมาคือ ระหว่างอายุหนึ่งขวบถึงสองขวบ เป็นระยะที่เด็กกำลังพัฒนา ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระ ถ้าหากพัฒนาไม่ดีเด็กจะเกิดความอาย หวาดกลัว กลายเป็นคนไม่มั่นใจในตนเอง ในช่วงอายุนี้ความสุขของเขาจะอยู่ที่การขยับถ่าย เขาจะรู้สึกตัวว่าเป็นนายเหนือตัวเองเช่น สามารถขยับถ่ายได้เอง มีความภูมิใจว่าสิ่งที่ขยับถ่ายเป็นผลผลิตของตนเอง ทฤษฎีนี้อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของชาวตะวันตกที่ค่อนข้างเข้มงวดต่อเด็ก คือพยายามให้เด็กขยับถ่ายเป็นเวลา เด็กบางคนสามารถทำได้ตามการฝึกของพ่อแม่ คือทำได้ตรงเวลา การที่เด็กยอมทำตามอาจจะเป็นผลให้เด็กกลายเป็นคนที่ไม่มั่นใจในตนเอง เพราะต้องยอมตามเขาไปหมด เด็กบางคนก็เกิดอาการต่อต้าน ท้องผูกไป 7 วันก็มี ส่วนเด็กไทยกลับตรงกันข้าม เวลาที่เด็กต้องการขยับถ่ายเรามักจะปล่อยให้เด็กทำได้ตามสบาย เด็กจึงไม่มีความคับแค้นในเรื่องนี้ เด็กที่ถูกบังคับมาก ๆ บางคนกลายเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียวหรือดื้อรั้นไปเลย หากเด็กได้รับการพัฒนาดีไม่ถูกบังคับเคี้ยวเขี้ยวจนเกินไป เช่น เมื่อเด็กปวดอึ ก็จัดหากระโถนมาให้เด็กได้ขยับถ่ายตามสบาย โดยฝึกให้พอดี ใช้ทางสายกลางไม่เข้มงวดหรือปล่อยปละละเลยจนเกินไปเด็กจึงจะมีความสุขและพัฒนาตนเองได้อย่างมั่นคง

ขั้นที่ 3 อายุ 3 – 5 ปี เป็นวัยที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าพัฒนาดีจะเป็นคนกล้าริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าพัฒนาไม่ดีจะเป็นกลัวผิด ตามทฤษฎีของนักจิตวิทยา วิเคราะห์กล่าวว่า วัยนี้ความสุขของเด็กจะเกิดจากการเล่นอวัยวะสืบพันธุ์ของเขา ซึ่งอิริคสันไม่เห็นด้วยนัก

อิริคสันบอกว่าที่จริงแล้วเด็กอยู่ในวัยที่กำลังอยากค้นคว้า อะไรปิดอยู่แกจะต้องเปิดดู อะไรที่เป็นรูปก็จะเอานิ้วชี้ ถ้าได้ของเล่นก็จะแกะดูเครื่องข้างใน แทนที่จะเล่นตามธรรมดา ซึ่งถ้ามองดูอย่างผิวเผิน เราอาจเข้าใจว่าแกกำลังทำลายข้าวของ ถ้าหากไม่มีของเล่นให้ แกจะเล่นอวัยวะตัวเอง ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก เห็นเด็กจับอวัยวะตัวเองก็หาว่ามั่วบ ทำให้เด็กเป็นคนกลัวไม่คอยกล้าทำอะไร เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กกำลังอยากแสวงหาค้นคว้า เพราะฉะนั้นจึงควรมีของเล่นให้เด็กได้จับต้อง ซึ่งในโรงเรียนอนุบาลระยะ 3 – 5 ขวบ เรามักจะมีของเล่นมากมายหลายชนิดที่จะให้เด็กสัมผัสเช่น ฟองน้ำชุบน้ำ แป้งทำขนม ทราย ดินเหนียว ให้เด็กนวดเล่นขยำเล่นได้ทั้งวัน จะช่วยให้เด็กเป็นคนกล้าคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์ แต่ถ้าถูกพ่อแม่ห้ามไม่ให้จับไอนั้น ไม่ให้ทำไอนี้จะทำให้กลายเป็นคนกลัวผิดไม่กล้าคิดทำอะไร เช่น เด็กที่พ่อแม่ร้องห้ามว่า “อย่า” อยู่บ่อย ๆ

เมื่อ 30 ปีที่แล้วมามีนักจิตวิทยา นักมนุษยวิทยาที่คอร์เนล ที่มาทำงานเมืองไทย กล่าวชมว่าคนไทยมีโอกาสดีมาก เพราะในชนบทเด็กมีโอกาสดูเล่นทราย เล่นดิน มีความ

อิสระมาก เพราะว่าพ่อแม่ไม่ค่อยห้าม ต่างกับเมืองนอกผู้คนที่ต้องหลบหนาวอยู่แต่ในบ้าน จึงมี ปัญหาทางนี้มาก เช่น ต้องฝึกขับถ่ายอย่างเข้มงวด เวลาจะเล่นของเล่นต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยให้ เล่นเขาจึงให้ข้อคิดว่าตอนที่ยังเด็กไทยอิสระมาก แต่มักจะสูญเสียความอิสระตอนเข้าโรงเรียน

ขั้นที่ 4 อายุประมาณ 6 – 11 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นที่เด็กกำลังพัฒนาความขยัน หาก พัฒนาไม่ดี เช่น ไม่ให้เด็กทำอะไรเลย เด็กจะเกิดปมด้อย ทำอะไรไม่เป็นเลย เด็กจะเกิด ปัญหากลายเป็นคนมีปมด้อย แล้วรู้สึกว่าคุณทำอะไรไม่ได้ มีตัวอย่างหลายรายที่รู้สึกค่อนข้างจะเป็นจริงตามทฤษฎีนี้ตัวอย่าง เช่น เด็กตามบ้านนอกที่ช่วยเหลือพ่อแม่ อายุ 6 ขวบ หุงข้าวได้แล้ว เลี้ยงน้องได้ทำอะไรได้ เด็กพวกนี้จะสังเกตได้ว่ามีความขยันจะเป็นคนช่วยเหลือ คนอื่น ส่วนเด็กประเภทที่พ่อแม่ใช้ให้ทำงาน มีผู้รับใช้ตลอดเวลา แม้กระทั่งข้าวก็ยังป้อนอยู่ จนกระทั่ง 6 ขวบ พวกนี้จะมีปัญหาเพราะว่าการที่คนอื่นทำงานให้หมด ตัวเองไม่ได้ทำ จึง ทำให้ทำงานไม่ค่อยได้ เวลาไปไหนจะไม่ค่อยช่วยเขา เพราะตัวเองไม่แน่ใจในตัวเอง ทำให้ไม่ได้ ดูเหมือนเป็นคนไม่มีน้ำใจ ดังนั้นครูที่อยู่โรงเรียนประถมควรให้ความรู้กับผู้ปกครอง ว่าต้องฝึก ให้เด็กทำงาน แม้กระทั่งช่วยพ่อแม่เพราะการที่เด็กทำงานในแง่ของจิตวิทยาจะทำให้เด็กเกิด ความภาคภูมิใจในตัวเอง เกิดนิสัย และทักษะในการทำงาน ผู้ใหญ่บางคนไม่ทราบ นึกว่า การรักลูกมาก คือการที่ไม่ให้ลูกทำอะไรเลย แต่หาทราบไม่ว่าทางด้านจิตวิทยาเด็กถูกตัดขาด จากการที่จะให้อาหารเสริมเขา เพราะว่าการที่เด็กทำงานอะไรได้ เขาจะรู้สึกมั่นใจในตัวเอง และภาคภูมิใจในตัวเอง เด็กตามชนบทหลายคนที่เคยช่วยผู้ใหญ่ พอโตขึ้นมาจะทำงานเก่ง และพอทำงานเก่งก็จะเป็นคนมีน้ำใจจะเห็นตัวอย่างพวกที่เคยช่วยผู้ใหญ่ พวกที่ลงมารุงเทพฯ จะส่งเงินกลับบ้านไปให้พ่อแม่ สำหรับเด็กจากครอบครัวฐานะปานกลางหรือฐานะดี ซึ่งพ่อแม่ อาจจะเคยยากลำบาก พอมาถึงชั้นลูกแล้ว อยากจะให้ลูกสบาย มีคนรับใช้ให้หมด แต่แล้วเด็ก เหล่านี้กลับเป็นพวกที่ทำงานไม่เป็นเลย และก็ไม่รู้จักทำงานให้คนอื่น กลายเป็นคนที่ไม่มีน้ำใจ และกลายเป็นคนที่เรียกว่า เขี้ยบบชีโกไม่ผ่อ และจะนำไปสู่ความไม่กตัญญูทวดที่อีกด้วย

เพราะฉะนั้นเราจะต้องพยายามฝึกให้เด็กวัยนี้ทำงานเป็น ในแง่จิตวิทยาเด็กเองก็ อยากทำงานเพราะว่าเด็กวัยนี้พอเห็นผู้ใหญ่ขับรถเขาก็อยากขับรถด้วย คุณแม่ทำกับข้าวก็ อยากทำด้วย แต่ผู้ใหญ่บางคนอาจจะห้ามว่าเด็กยังเล็กอยู่ไม่อยากให้ทำ บอกเอาไว้ให้โตหน่อย ค่อยมาทำ ซึ่งหาทราบไม่ว่า 6, 7 ขวบ ถ้าปล่อยให้เขาทำจริง ๆ เช่น หั่นผัก หั่นหมู ปอกหอม ปอกกระเทียมเขาทำได้ แต่ผู้ใหญ่กลัวว่ามีดจะบาดมือไม่ยอมให้ทำ จึงทำอะไรไม่ได้ ถ้าเทียบกับขนาด ป.1 สามารถหั่นผัก ทำงานบ้านได้สบาย เด็กตามโรงเรียนบางแห่งใน กรุงเทพฯ พอจะให้หั่นเนื้อ หั่นผัก ตักแกง ผู้ปกครองก็มาคัดค้าน ประเดี๋ยวมีดบาดมือลูกฉัน เดี๋ยวลูกฉันจะเสียเวลาเรียนคือไม่ยอมให้เด็กทำอะไรเลย หาว่าไม่รู้ว่าจะมีลูกซึ่งต่อไป เขาจะไม่มี ความกตัญญูต่อเรา เพราะเขาไม่รู้วิธีจะทำงาน ไม่รู้จักปรนนิบัติช่วยพ่อแม่ยิ่งไปกว่า นั้นเขาจะเป็นคนไม่อดทน ที่ไม่อดทนเพราะเขาไม่เคยทำงาน ถ้าเขาฝึกทำงาน เขาจะมีความ อดทนฉะนั้นควรฝึกเด็กเสียตั้งแต่ในระดับประถม เพราะถ้าเลยขั้นนี้แล้วจะฝึกยาก ถ้าหากให้

เด็กทำงานต้องไม่ใช่ทำงานจนเกินกำลัง เคยมีผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตว่า วิชาการงานเป็นการใช้แรงงานเด็ก เรื่องการใช้แรงงานเด็กนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ด้วยนี้เขากำลังอยากจะทำอะไรได้ทำอะไรเป็น อย่างเด็กบางคนถ้าฝึกดี ๆ อาจชักรถยนต์ได้ด้วย แม้อายุเพียง 7, 8 ขวบ แต่ต้องสอนให้เขาด้วยความระมัดระวัง

เด็กในกรุงเทพฯ พ่อแม่ถนอมมาก หารู้ไม่ว่ากำลังทำลายลูก แล้วก็จะได้ลูกซึ่งไม่กตัญญูต่อตัวเองด้วย ผู้ปกครองบางคนเวลาเลี้ยงลูกเอาใจลูกมาก ลูกกลับมาก็มีของว่างให้รับประทานมีขนมหวาน น้ำแข็ง น้ำหวาน มีของเตรียมไว้อย่างพร้อมมูล เด็กไม่เคยช่วยทำงานบ้านเลย อยู่มาวันหนึ่งแม่กับลูกกลับจากซื้อของเหน็ดเหนื่อย แม่พูดกับลูกว่า “หมแม่หิวน้ำจิง แม่ึกว่าลูกคงจะลุดไปหยิบน้ำมาให้ เพราะว่าทุกที่แม่เคยทำให้ ลูกก็พูดมาโดยชื้อ ๆ ว่า “หนูก็หิวเหมือนกัน” คือ ึกว่าแม่จะต้องเอาน้ำมาให้เขาที่จิงแม่ต้องบอกลูกตามตรงว่าตอนนี้ลูกต้องเอาน้ำมาให้แม่ เพราะบางที่เขาเคยชินว่าเคยมีคนมาปรนนิบัติเขา แต่ว่าเขาทำไม่เป็นจิง ๆ คือไม่เคยมีโอกาศทำ จิงปฏิบัติตัวไม่ถูก

ชั้นที่ 5 พอมาชั้นนี้ก็เป็นชั้นวัยรุ่น ถ้าพัฒนาดี แกก็จะต้องค้นให้พบตัวของแกเองว่าตัวแกเองอยากเป็นอะไร อย่างเช่น อยากจะมีอาชีพอะไร จะถนัดทางไหน ทำนองนี้ ถ้าหากพัฒนาไม่ดี ก็จะไม่ทราบว่าจะต่อไปตัวเองจะเป็นอะไร เกิดความสับสนในบทบาทของตัวเอง คือมีความรู้สึกว้าเหว ... ตัวเรานี่จะเป็นอะไรก็ไม่ทราบ เพราะฉะนั้นพวกนี้จะเป็นพวกที่ไปเดินตามศูนย์การค้า ใช้เวลาให้หมดไปวัน ๆ เด็กเหล่านี้มักจะเป็นเด็กที่เรียนหนังสือไม่เก่ง มีปัญหาทางด้านกรเรียน แต่ไม่รู้ตัวตัวเองเก่งทางไหน ถนัดทางไหน จิงปล่อยเวลาให้ผ่านไปวัน ๆ หนึ่งอย่างไร้จุดหมาย

ส่วนพวกที่ค้นพบตัวเองแล้ว เขาจะทราบว่าตัวเองถนัดทางไหน อยากจะเป็นอะไร ช่วงวัยรุ่นนี้ผู้ปกครองกับโรงเรียนก็ต้องช่วยกันทั้งสองทางให้เด็กเห็นว่า ตัวเขาเองถนัดอะไร แล้วเขาควรจะทำอะไร ถ้าเขาค้นพบตัวเขาเองได้ เขาก็จะมีความสุข และจะมีประโยชน์ เช่น สมมุติว่าเขาไม่ชอบเป็น นักวิทยาศาสตร์ แต่เขาชอบ เป็นคนค้าขาย เขาก็จะมีความสุข แต่ถ้าเขาค้นไม่พบตัวเขาเองแถมยังถูกบังคับให้มานั่งเรียน เขาก็จะหนีโรงเรียน ผู้ใหญ่จึงควรสังเกตและให้ความช่วยเหลือเด็กในเรื่องนี้

ฉะนั้นโรงเรียนควรหาแนวทางให้เด็กมัธยมค้นพบตัวเองว่าเขามีอะไรดี ครูบางคนด้วยความไม่ทราบ มักจะใช้คำพูดว่าเธอไม่เห็นมีอะไรดีเลยสักอย่าง เด็กแกก็จะเสียใจตัวอย่างเช่น เมื่อไม่นานมานี้เอง มีลูกของอาจารย์คนหนึ่งซึ่งจังหวัดทางภาคเหนือเรียนจบมัธยมแล้ว สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ แม้คะแนนไม่ดีนัก แต่แกก็ยังรู้สึกว้าเหวยังสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ก็รีบไปบอกพ่อ พ่อพูดคำเดียวว่า “ได้แค่นี้หรือ” วันนั้นแกเดินไปรอบเมืองใส่ชุดสีดำ แล้วจะโดยเจตนาหรือไม่ เจตนาก็ไม่ทราบ ก็ถูกรถชนตาย สันนิษฐานว่าจากที่พ่อพูดว่า “ได้แค่นี้หรือ” ทำให้เด็กคิดมากกว่าตนเองไม่มีอะไรดี ก็ไม่มีกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ วัยนี้ผู้ใหญ่จึงควรต้องมีส่วนให้แกค้นพบตัวเอง เพราะคนเราต้องมียะไรดี แม้บางคนที่ยเรียนอ่อนหมดทุกอย่างก็

ต้องมีอะไรดี ถ้าคิดว่าตัวเองไม่ดี ก็เกิดความสับสนในตัวเอง พวกนี้จะอยู่ไปอย่างซังกะตาย และไม่ทราบว่ายู่ไปเพื่ออะไร ก็เลยได้แต่หาทางทำตัวให้ตื่นเดินไปวัน ๆ หนึ่งเท่านั้น

ขั้นที่ 6 มาถึงวันหนึ่ง คือวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ที่จริงอาจจะอยู่ในระดับมัธยมปลายก็ได้แล้ว วัยนี้เป็นวัยเริ่มหาคู่ครอง วัยนี้เป็นวัยปกติที่ต่างเริ่มสนใจเพศตรงข้าม สนใจที่จะคุยกันถึงเรื่องแฟนหรือคู่รัก ช่วงวัยนี้ต้องพยายามหาทางให้เขาได้มีโอกาสพบปะ เพื่อนฝูง

ขั้นที่ 7 อีกวัยหนึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง จะเริ่มสนใจตัวลูกหลาน นี่เป็นขั้นที่ 7 ถ้าคนที่พัฒนาตามวัย จะเริ่มสนใจเรื่องลูกหลาน แต่ถ้าพัฒนาไม่ดีมีความรู้สึกที่ตัวเองซักจะแก่งมกมีความรู้สึกไม่ค่อยดี และไม่มั่นใจในตัวเอง

ขั้นที่ 8 ในวัยสุดท้ายคือ วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย ถ้าหากว่าพัฒนาดี ก็จะพัฒนาความซื่อสัตย์เข้าถึงสัจธรรม จะเป็นหลักของสังคมเพราะมีประสบการณ์มานาน จะเป็นที่พักของลูกหลาน และเป็นที่พึ่งของสังคม หากพัฒนาผิดทางจะเข้าตำราคืออาจจะไปสนใจวัยรุ่นที่เป็นเด็ก ๆ เพื่อที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

ที่กล่าวมานี้ก็คือ ทฤษฎีของอีริคสัน ที่ว่ามนุษย์เรามีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ เป็นทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาที่สำคัญในขั้นต้น เพราะฉะนั้นเวลานี้จึงมีหลายประเทศ พยายามที่จะให้ความรู้กับพ่อแม่ในการที่จะเลี้ยงลูก โดยเฉพาะตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเกิดมา คือ การเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เด็กเก่ง และมีสติปัญญาต้องการความรักและอบอุ่นแก่เด็กควบคู่กันไปด้วย

เท่าที่ดูหลักสูตรของประเทศเราเวลานี้ นักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเข้ามหาวิทยาลัยยังไม่ทราบว่าตัวเองถนัดอะไรแต่มีค่านิยมว่าคนเก่งต้องเลือกเรียนหมอ ซึ่งหาใช่ความเป็นตัวเองที่แท้จริงไม่แต่แกคิดว่าเป็นอย่างนั้น และคิดว่าคนเก่งต้องไปอย่างนั้น ฉะนั้นก็จะเอาอย่างนั้น ต่อไปภายหลัง เขาก็อาจจะค้นพบตัวเองที่หลังซึ่งก็สายเสียแล้ว

ทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ลักษณะทางเขาวงกตปัญญาความคิดอย่างมีเหตุผล การมองการไกล ความรอบคอบอดทน ความสงสาร การบังคับตนเอง เป็นพลังจิตและเป็นพลังปัญญาของบุคคลซึ่งเป็นความเข้มแข็งของบุคลิกภาพรวม จริยธรรมที่เกิดจากคุณลักษณะของบุคลิกภาพเหล่านี้ อาจเรียกว่าเป็นจริยธรรมที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งตรงกันข้ามกับจริยธรรมภายนอกที่เกิดมาจากอิทธิพลคำสอนแบบอย่างของบุคคลภายนอกที่เรียกว่า Super ego strength ลักษณะต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับจริยธรรมได้แก่ สติปัญญา ความสามารถ คาดการณ์ล่วงหน้า ความตั้งใจ สมาธิ ความสามารถบังคับตนเองให้อาชนะสิ่งชั่วร้าย และความนับถือตนเอง พอใจในตัวเองบุคลิกของแต่ละคนก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมด้วย (พชรวรรณ ครุฑนาค. 2542 : 16 ; อ้างอิงมาจาก สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. 2522. จริยธรรมพัฒนาและการวัด.)

คิมเมล (สวัณน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Kimmel. 1980. Adulthood and Aging.) กล่าวว่า บุคลิกภาพอาจจะเป็นความหมายแตกต่างกันออกไปได้หลายด้าน แต่จะมีคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ

1. บุคลิกภาพจะก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ของบุคคลนั้น ซึ่งทำให้เขามีคุณลักษณะที่แตกต่างออกไปจากคนอื่น ๆ ในกลุ่มและมีลักษณะที่เป็นตัวแบบเฉพาะของเขาเท่านั้น

2. ทฤษฎีทางบุคลิกภาพจะเน้นความสำคัญในคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งจะมีความคงที่แน่นอน (Consistent) เป็นเวลานานพอสมควร ถึงแม้ว่าบุคคลจะต้องประสบกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม

3. บุคลิกภาพเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ (Social and Physical Environment) ซึ่งส่งผลกระทบให้บุคคลต้องปรับตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

บุคลิกภาพและตัวตน (Personality and Self)

ตัวตน (Self) หรือมโนภาพแห่งตน (Self – concepts) เป็นเรื่องที่ถูกกล่าวถึงกันอย่างมากในเรื่องที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของมนุษย์ ซึ่งมักจะกล่าวถึงเสมอ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาตัวตนและองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทางสังคมที่ตัวตนถูกตกแต่งหรือดัดแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับด้านตัวตนนั้น นักจิตวิทยาสามารถแยกประเภทออกไปได้ถึง 4 ลักษณะที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

1. ตัวตนในด้านที่บุคคลได้พูดและกระทำลงไปจริง ๆ (Actual Self)
2. ตัวตนในแง่ที่บุคคลได้รับรู้ และเกิดความรู้สึกว่าต้องมีพฤติกรรมเช่นนั้น
3. ตัวตนในลักษณะที่บุคคลได้รับรู้ว่า ควรจะกระทำอย่างไรในความคิดเห็นของคนอื่น ๆ

4. ตัวตนในอุดมคติ (Ideal Self) ซึ่งบุคคลจะมีติดตัวอยู่เสมอ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดชีวิต ฟรอยด์ เรียกว่า Superego นั้นเอง

คิตต์ (สวัณน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 97 ; อ้างอิงมาจาก Kidd. 1973. How Adults Learn.) ได้กล่าวว่า มาสโลว์ได้แบ่งชี้ถึงคุณลักษณะอันสำคัญและเด่น ๆ ที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพไว้ดังนี้คือ

1. มีบุคลิกภาพที่ยอมรับความเป็นจริง มีการยอมรับตนเอง ยอมรับคนอื่น ๆ และโลกแห่งความเป็นจริง
2. เป็นบุคลิกภาพที่ยึดถือปัญหาเป็นศูนย์กลางมากกว่าการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง
3. เป็นบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นเองโดยสมัครใจแต่ก็ต้องการมีความเป็นตัวของตัวเอง
4. เป็นบุคลิกภาพที่มีความเป็นอิสระและมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง
5. มีการมองเห็นคุณค่าหรือมีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย

6. เป็นบุคลิกภาพที่ต่อต้านการคล้อยตามผู้อื่น (Conformity) คือ อยู่นอกเหนือจากสิ่งแวดล้อมทั้งมวล

7. เป็นบุคลิกภาพที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness)

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนที่มีความเป็นมนุษย์ (Humanness) กับตัวตนของเขา ที่มีอยู่แนวความคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากสาขาจิตวิทยาการแนะแนวเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ควรสนใจมีดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนจะมีปฏิกิริยาต่อประสบการณ์ทั้งหลาย เช่นเดียวกับการที่เขาได้รับรู้มา (As he perceived it) ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วอาจจะมี “โลกส่วนตัว” อยู่ก็ตาม อันที่จริงแล้ว ประสบการณ์ก็เป็นเพียงศักยภาพอย่างหนึ่งเท่านั้น เขาอาจจะไม่รับรู้หรือหาทางบิดเบือน หรือขยายความได้ ดังนั้น แต่ละบุคคลจึงสามารถตอบสนองประสบการณ์ที่ได้รับมาแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ

2. การเรียนรู้ต่อประสบการณ์ใด ๆ ก็ตาม เป็นสิ่งสำคัญในความพยายามของบุคคลที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อความต้องการที่เขาได้รับรู้มา การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลเกิดความต้องการที่สามารถจะพึงกระทำได้ นักการศึกษาผู้ใหญ่อาจจะไม่ทราบล่วงหน้าว่าการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ผู้เรียนได้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะทางด้านอารมณ์และความรู้สึกที่จะช่วยให้เกิดผลสำเร็จได้ ในรูปของการรู้จักพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม

3. พฤติกรรมของผู้เรียนนั้นสามารถเข้าใจได้อย่างแท้จริง จากทัศนะของผู้เรียนเองเท่านั้น ครูที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนมากอาจเกิดความสงสัยหรือรู้สึกเหยียดหยามนักศึกษาเนื่องจากว่าผู้ใหญ่มีความต่อต้านในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การกระทำเช่นนี้หรือการปฏิเสธของเขานั้นสามารถเข้าใจได้จริง ๆ ก็เพียงแค่ตัวของเขาเองเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ชาวไร่ชาวนาในประเทศที่กำลังพัฒนาได้เรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรแผนใหม่ทั้งหลายซึ่งจะมีส่วนช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่ว่าบางครั้งเกษตรกรก็ยังคงปฏิบัติกรอย่างเดิมอยู่และก็ยังยอมรับรายได้ต่ำ ๆ รวมทั้งการมีสถานะความเป็นอยู่แบบเดิมเพราะเขาอาจจะพบว่าคุณค่าในวัฒนธรรมประเพณีแบบเดิมของเขาอาจจะถูกทำลายไป หรืออาจเกิดอันตรายได้ ถ้าหากเขาได้ยอมรับและปฏิบัติตามวิธีการเกษตรแผนใหม่ที่ได้เรียนรู้มา

4. การพัฒนาที่ละน้อยในตัวตนมนุษย์จะเป็นการพัฒนาตัวตน และการพัฒนาแบบนี้คือสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ทั้งมวล โดยที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลตลอดชีวิต ซึ่งได้เริ่มต้นจากในวัยทารก วัยเด็กตอนต้น บางส่วนของโลกส่วนตัวนั้นทำให้เขาเริ่มเข้าใจคำว่า “ฉัน” “ของฉัน” และ “ตัวฉัน” การตระหนักถึงประสบการณ์ การชอบและไม่ชอบ แม้ว่าทารกจะยังไม่สามารถพูดได้ แต่ก็แสดงออกในการตอบสนองบางประการ การพัฒนาลักษณะเช่นนี้ ก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์ของ Id Ego และ Superego ในทฤษฎีบุคลิกภาพของ ฟรอยด์ นั่นเอง คือ

ตัวตนจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากประสบการณ์จริง หรือจากความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นไปตามการ บิดเบือนก็ได้

5. ภาระหน้าที่อันสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ ก็คือ การพัฒนาตัวตนซึ่งสามารถกระทำ ได้ด้วยสภาวะที่เป็นจริง (Reality) ผู้เรียนจะสามารถข้ามผ่านวุฒิภาวะไปได้ก็ต่อเมื่อตัวตนได้ รับรู้จากประสบการณ์ว่า มันคืออะไร มิใช่ด้วยการข่มขู่ หรือจากสัญลักษณ์ที่บิดเบือนไป สภาพ การณ์สำหรับการเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพนั้นเกี่ยวกับตัวตนอย่างมาก และการเข้าใจ ตัวตน (Self – understood) ย่อมจะทำให้มนุษย์สามารถเผชิญกับสิ่งทั้งหลายโดยปราศจาก ความกลัว

คนส่วนมากมักจะมีข้อสงสัยกันว่า บุคลิกภาพของคนเราจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือมี การเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง โดยมีคำถามว่า คุณลักษณะทางบุคลิกภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เหมือนเดิมตลอดช่วงชีวิตหรือไม่ บุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงไปจากในตอนวัยรุ่นมาก เพียงใด คำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้คงจะได้จากการวิจัยและการศึกษาของนักจิตวิทยาพัฒนาการ ทั้งหลาย

การวิจัยที่สนับสนุนความคงที่ของบุคลิกภาพ (Stability of Personality)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 102) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ วูดรฟฟ์ และไบร์เรน ซึ่งใช้แบบทดสอบทางบุคลิกภาพที่มีชื่อว่า “California Test of Personality” โดยนักวิจัย ทั้งสองใช้วิธีการศึกษาบุคลิกภาพทั้งระบบระยะยาวนาน และวิธีการวิจัยแบบตัดขวาง สำหรับการวิจัยแบบระยะยาวนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดบุคลิกภาพเมื่ออายุเฉลี่ย 19 ปี แล้ว หลังจากนั้นได้ทำการทดสอบอีกครั้งเมื่อมีอายุเฉลี่ย 44 ปี ในการทดสอบครั้งที่สองจะให้ผู้เข้า ทดสอบตอบคำถามว่า เขามีความคิดอย่างไร เมื่อ 25 ปีที่แล้ว คะแนนที่ได้จากการทดสอบนี้ จะนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนจากนักเรียนมัธยมปลายและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ปรากฏว่า คะแนนจากการทดสอบบุคลิกภาพของคนสองกลุ่มนี้ มีความแตกต่างกันอยู่บ้างไม่มากนัก จึง พอจะสรุปได้ว่า ระยะเวลาที่ผ่านไปไม่มีผลต่อบุคลิกภาพเพราะว่าโดยทั่วไปแล้วยังมีลักษณะที่ ก่อนข้างจะคงที่

สำหรับการวิจัยของ เคลลี (Kelly. 1955) ซึ่งใช้เวลาในการศึกษานานถึง 20 ปี คือ ระหว่างปี ค.ศ. 1934 – ค.ศ. 1954 โดยทำการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 268 คน ซึ่งก็ได้ผลสรุปว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพพบว่า มีการ เปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทิศทางคล้ายคลึงและเหมือนเดิม นั่นคือ มีความต่อเนื่องในการรับรู้ของบุคคลจนทำให้ลักษณะทางบุคลิกภาพที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นไปเหมือนเดิม

4. การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม

ในส่วนของประเทศไทยเมื่อพิจารณาจากแผนแม่บทการศึกษาแห่งชาติปี 2535 นั้น มีการเขียนจุดมุ่งหมายเรื่องการพัฒนาคุณธรรมอย่างชัดเจน คือ หมวด 1 มุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม พร้อมกันนั้นก็มุ่งพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนประถมจนถึงอุดมศึกษา หมวด 2 ระบุว่า การฝึกหัดครูมุ่งเพื่อฝึกหัดและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ จิตสำนึก และแบบอย่างที่ดีและนโยบายข้อ 16 ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม เป็นต้น

และจากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ปี 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ก็มุ่งพัฒนาคุณธรรมเช่นเดียวกัน โดยเน้นให้ภูมิใจความเป็นไทย ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทัศนคติที่ดีต่อ समा อาชีพทุกชนิด โดยให้อาศัยวิธีที่หลากหลายในการพัฒนาคุณธรรม มีทั้งให้จัดกิจกรรมเชิงบูรณาการในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย เช่น จริยศึกษา พลศึกษา ศิลปะศึกษา กิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญของชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาอื่นๆ ด้วย และในระดับมัธยมปลาย กำหนดว่าต้องเลือกเรียนวิชาพุทธศาสนา ภาคเรียนละ 1 วิชา

อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนก็ไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมได้ดังที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาและเอกสารหลักสูตร โดยมีสาเหตุดังต่อไปนี้

ปัญหาการดำเนินงานการศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม เกิดจาก สาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1. บริบทของระบบการศึกษา

1.1 เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ ค่านิยมเก่าที่เน้นรู้จักกินดีอยู่ดี รักหวงแหน กตัญญูต่อชาติ ถูกแทนที่ด้วยค่านิยมที่นำกลัวคือ ลุ่มหลงวัตถุ บริโภคฟุ่มเฟือย

1.2 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) คาดการณ์ว่า ปี 2543 ประชากร ภาคเกษตรกรรมจะลดลงเหลือร้อยละ 51 ภาคบริการและหัตถอุตสาหกรรมจะเพิ่มเป็น 31 และ 13.8 ปัญหาการกระจายรายได้ยังคงอยู่ ความแตกต่างในการดำเนินชีวิตที่ไม่อาจเข้ากันได้ สังคมจะเกิดความตึงเครียด และอาจสะท้อนออกมาในรูปของความเคลื่อนไหวรุนแรงทางการเมืองและปัญหาอาชญากรรม TDRI ยังคาดการณ์อีกว่า คนชนบทหลั่งไหลเข้ามาทำงานในเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์แบบเครือญาติลดน้อยลง ความสัมพันธ์ของคนเมืองมักเป็นเชิงสถาบัน และมีกติกาชัดเจน ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการของชนบทซึ่งยังยืนยันว่า

จึงเป็นบ่อเกิดของปัญหาด้านคุณธรรมไม่ละอายต่อการกระทำผิดศีล การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม เป็นต้น

1.3 การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจเป็นระบบตลาด ทำให้มีการบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้น เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาล กรมป่าไม้ กรมประมง มีผลสถิติที่ สอดคล้องกันว่าทรัพยากรในความดูแลลดลงอย่างมาก มีการทำลายสัตว์ป่าอากาศเป็นพิษ สังคมสารเคมี นอกจากนี้ผลงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าคนไทยศรัทธาในศาสนาน้อยลง ฟุ้งเฟ้อ รักสนุก ประพฤติผิดทางเพศ

2. ด้านสิ่งที่ป้อนเข้าสู่ระบบการศึกษาประกอบด้วย บุคคล หลักสูตร ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณธรรม กล่าวคือ

2.1 ครู และพ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็ก รายงานข่าวของสื่อมวลชน พบว่าบ่อยครั้งที่ผู้มีหน้าที่พัฒนาคุณธรรมกลับไม่มีคุณธรรมเสียเอง ประพฤติผิดด้านกามารมณ์ก่อปัญหา ยาเสพติด เป็นต้น หรือในตัวนักเรียนเอง บางคนที่อยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยก จะอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการทำผิดคุณธรรมมากขึ้น

2.2 เนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับความต้องการพัฒนาคุณธรรม ในการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่าครูมักเน้นเรื่องความรับผิดชอบและวินัย แต่คุณธรรมสำคัญอีกหลายประการกลับละเลยเช่น เสียสละ เมตตา กรุณา กตัญญู กิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียน เน้นเรื่องชาตินิยมและความทันสมัยแบบตะวันตก ตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง

3. กระบวนการพัฒนาคุณธรรมในระบบการศึกษา ผลการวิจัยหลายเรื่อง ชี้ว่าระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ขาดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชน

3.1 ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม กำหนดโดยส่วนกลาง ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้เรียนมีส่วนร่วม

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมของการศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณธรรม ขาดคติพจน์ สุภาษิต คำขวัญ ที่เป็นเครื่องเตือนสติ

3.3 ครูและผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรม ครูไม่สอดแทรกเนื้อหาในวิชาที่สอน จากการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่า ครูทำการปรับแก้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนน้อยมาก คือ มีการแก้ไขไม่ถึงร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ครูพบ

3.4 การจัดโครงสร้างหลักสูตรไม่เอื้ออำนวยต่อวิธีการพัฒนาคุณธรรม จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรประถมศึกษาไม่จัดกิจกรรมหลากหลาย ซึ่งที่ถูกต้องแล้วในการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรม ควรมีทั้งกิจกรรมในโรงเรียนและนอกโรงเรียน กิจกรรมเชิงพิธีการ วิชาการ กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมพัฒนา ความสัมพันธ์ เป็นต้น

ขอบข่ายของการส่งเสริมและการพัฒนาคุณธรรม

การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุนให้เกิดมีคุณธรรมขึ้นอย่างกว้างขวาง ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และคิดหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรม เป็นคนมีเหตุผล รู้จักแยกแยะ ว่าอะไรผิดอะไรถูก แล้วเลือกยึดถือในสิ่งที่ถูกนั้น เป็นแนวปฏิบัติ จะเป็นการส่งเสริมด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการเขียนป้ายเตือนใจไว้ หรือเขียนบทความเผยแพร่เพื่อมุ่งให้กระทำแต่สิ่งที่ดี ชี้ให้เห็นคุณและโทษของการมีคุณธรรม แม้แต่นิมนต์พระสงฆ์มากล่าวคำเตือนในบางโอกาสก็ควรกระทำ ตลอดจนยกย่องผู้ที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบให้ปรากฏเป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่ว ๆ ไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการส่งเสริมนี้ ครอบคลุมถึงการพัฒนา การสร้างเสริมและการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ทุกคนมีคุณธรรม พร้อมทั้งนำคุณธรรม ที่มีอยู่ไปเป็นเครื่องเตือนสติมิให้หลงผิดคิดไปในทางชั่วทางเลวอีกด้วย

ส่วนการพัฒนานั้น หมายถึง การคิดดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ทำอย่างไรถึงจะให้คนหันมาสนใจเรื่องธรรมะมาก ๆ มีความละเอียดใจแก่การทำบาป แล้วมุ่งที่จะกระทำในสิ่งดีงามทั้งหลาย เพราะถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีคุณธรรมกันแล้ว สังคมนั้นก็จะอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข เนื่องจากทุกวันนี้มีสิ่งที่จะชักจูงให้คนในสังคมประพฤติไปในทางเสื่อมเสียมีอยู่มากมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารหรือผู้นำควรจะต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างแก่คนทั้งหลาย คือจะต้องเป็นผู้ที่ยึดถือหลักธรรม มีความเที่ยงธรรมอยู่ในจิตใจ เป็นที่พึ่งของผู้ได้บังคับบัญชา ให้มีขวัญและกำลังใจที่จะทำงานให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้าต่อไป เพราะบุคคลใดก็ตามที่มีคุณธรรม ไม่ว่า จะคิด จะกระทำการสิ่งใดย่อมมีเหตุผล มีสติ มีความเพียรต่อการทำงานนั้น ทำให้เกิดปัญญาในการพัฒนางานนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้การประสานงานดำเนินไปด้วยดี มีผลทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวทางส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม แนวทางส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม

อาจกระทำได้ 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้ (ฉลอง มาปรีดา. ม.ป.ป. : 53 – 55)

1. ส่งเสริมโดยใช้วิธีการจากภายนอก หมายถึง ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาคุณธรรมให้แก่ผู้บริหารระดับรองลงมา อาจใช้วิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 วิธีการให้ความรู้และพัฒนาความคิด กระทำได้โดยกิจกรรมต่าง ๆ หลายประการเช่น การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนา การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การใช้หนังสือและเอกสาร การฝึกปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 วิธีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวย โดยให้ผู้บริหารจัดรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ มีภาพและป้ายคำขวัญ คติเตือนใจ สร้างบรรยากาศในโรงเรียน ให้มีความสงบร่มรื่น สวยงามตามธรรมชาติ เพื่อผู้บริหารจะได้มีความรู้สึกนึกคิดไปในทางที่ดี

1.3 วิธีการจูงใจ กระทำได้โดยการแนะนำชักจูง สร้างความสนใจโน้มน้าวใจคนไปในทางที่ดั่งาม ด้วยการชี้แนะปัญหา ปรีกษาหาหรือด้วยวาจา ใช้ภาพยนตร์ หนังสือ เทป ซีวีตและผลงานของผู้ที่น่าสนใจมาใหรู้ ให้ศึกษา ทั้งนี้ต้องกระทำต่อเนื่องกันไป

1.4 วิธีการทางวินัยและจรรยา กระทำได้โดยการปฏิบัติงานตามแนวทางของวินัยและแบบแผนของสถานศึกษา ดำเนินการกับผู้ทีกระทำผิดตามควรแก่เหตุ มีการย้าเตือนและติดตามผลอยู่เสมอ ผู้บริหารงานในระดับสูงขึ้นไปต้องไม่ปล่อยให้มีการทำผิดตามสบายหรือทำเหลวไหลละไม่คงเส้นคงวา

1.5 วิธีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง กระทำโดยผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป หรือผู้ส่งเสริมเองจะต้องปฏิบัติงาน ดำรงตน วางตัว แต่งกาย แสดงอาภักปิริยาที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม เช่น มีเมตตากรุณา มีการให้อภัย มีการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และไม่ประพฤติดตนให้เสื่อมเสียหรือบกพร่องในด้านศีลธรรมจริยธรรมเสียเอง

1.6 วิธีการให้มนุษย์สัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปกระทำได้โดยการติดต่อกับผู้บริหารเป็นรายบุคคล แสดงความสนใจและให้รู้ว่า เรารู้จักเขาดีในทุกด้าน มีข่าวคราวเรื่องที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องก็แจ้งให้ทราบทั่วกันในรูปแบบของการแจ้งทางวาจา หรือแจ้งทางหนังสือ ข่าวหรือประกาศของโรงเรียน

2. ส่งเสริมโดยให้ผู้บริหารปฏิบัติด้วยตนเอง หมายถึง การแนะนำชักถาม หรือหาทางให้ผู้บริหารได้กระทำให้สิ่งต่อไป

2.1 การศึกษาด้วยตนเอง เช่น ชี้แนะให้ไปศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจหลักธรรมะในศาสนา ศึกษาผลงานและหลักวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้อ่าน ฟัง ดู และหาความรู้จากแหล่งวิชาต่าง ๆ

2.2 ศึกษาจากผู้รู้ ด้วยการไปปรึกษาหารือ ขอคำอธิบาย หรือสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาการด้วยการไปร่วมปฏิบัติงาน ไปฟัง ไปดู หรือไปร่วมงานกับบุคคลหรือคณะบุคคลตามโอกาส

2.3 ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย อาจกระทำได้หลายประการ เป็นต้นว่าตั้งเป้าหมายในการทำงาน แล้วปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย พยายามปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคจนบรรลุความสำเร็จ มีสติคอยระงับความโกรธ ความโลภ ความเกลียด ความกลัว หรืออารมณ์ต่าง ๆ อย่างให้มีเกิดขึ้น ตั้งใจฝึกสมาธิทำให้สงบให้ก้าวหน้าไปโดยลำดับ และปฏิบัติการทำบุญ บำเพ็ญกุศล ช่วยงานสาธารณประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

3. ส่งเสริมโดยเลือกคุณธรรมที่เหมาะสม ปัญหาก็คือ เกิดการสับสนว่าจะเลือกปฏิบัติหรือยึดถือคุณธรรมอะไรระหว่างสิ่งทีต้องเลือกมากกว่าหนึ่งอย่างขึ้นไป ผู้ส่งเสริมหรือพัฒนา จะต้องช่วยให้ความกระจ่างด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วให้ผู้บริหารไปพิจารณาเลือกตัดสินใจด้วยตัวเอง ซึ่งมีแนวทางพอช่วยให้การตัดสินใจเลือกปฏิบัติในเมื่อมีคุณธรรมหลาย ๆ ประการดังนี้

3.1 ให้เลือกคุณธรรมที่มีความสำคัญสูงกว่า เช่น ความกตัญญูต่อสังคม หรือ ประเทศชาติ ควรเลือกก่อนการกตัญญูต่อบุคคล เช่น ลูกเป็นตำรวจ พ่อเป็นผู้ร้าย โดยคุณธรรมที่มีความสำคัญสูงกว่า ลูกก็ควรจับพ่อที่เป็นผู้ร้ายได้

3.2 ให้เลือกคุณธรรมที่ให้ผลยาวนานยั่งยืนกว่า ส่งผลกว้างไกลกว่าเป็นอันดับแรก เช่น เลือกสิ่งที่จะส่งผลต่ออนาคตมากกว่าปัจจุบัน เลือกสิ่งที่จะส่งผลต่อคนหมู่มากยิ่งกว่าคนกลุ่มน้อย เป็นต้นว่า ปล้นจี้นคนต่างประเทศที่มาท่องเที่ยว เพราะจะทำให้ประเทศเราเสียชื่อเสียงซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวม

3.3 ให้เลือกคุณธรรมที่ส่งผลต่อผู้อื่นก่อนตัวเอง หรือเลือกสิ่งที่ทำให้ตนเองเล็กลงลดความสำคัญลง ทำให้ลดความคับแค้นของจิตใจลง นั่นคือการเริ่มมีคุณธรรมจริยธรรม สมมติว่าถ้ามีสิ่งของ 2 สิ่ง คือ ดีกับไม่ดี ขึ้นใหญ่กับขึ้นเล็ก เมื่อมีโอกาสเลือกก่อนคนอื่น โดยมารยาทควรเลือกสิ่งที่ไม่ดีหรือขึ้นที่เล็กกว่า เป็นต้น

3.4. ให้เลือกสิ่งที่เหมาะสมแล้วทำให้ภูมิใจ สุขใจกว่าเลือกสิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งวัตถุเช่น เก็บกระเป๋าสตางค์ได้ ควรจะนำไปคืน จะทำให้ภูมิใจมากกว่าได้เงิน หรือเมื่อเวลาทำข้อสอบก็ไม่ลอกไม่ดูคนอื่น เพราะการลอกหรือดูคำตอบคนอื่นนั้น ถึงแม้ตอบได้ก็ไม่รู้สึกภาคภูมิใจแต่อย่างไร

ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมให้เกิดมีขึ้นในตัวเรานั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกตัวเราให้เป็นคนเข้มแข็ง สำนวญตัวเองอยู่ตลอดเวลา เมื่อใดที่ใจของเรามีความเอนเอียง ซึ่งจะขอนำคำกล่าวของ นายชวน หลีกภัย (อ้างอิงจาก : ฉลอง มาปรีดา, ม.ป.ป. : 55) อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎรสมัยหนึ่งได้กล่าวไว้ในหนังสือ คนฝันดวง ตอนหนึ่งว่า “ทุกวันนี้มีสิ่งเปรียบเทียบมาก ความต้องการของคนก็มีมากขึ้น ถ้าเราสนองความต้องการของคนโดยวิธีสร้างปมด้อยอ่อนแอให้เขา เท่ากับเราสร้างทรัพยากรที่อ่อนปวกเปียกให้กับบ้านเมือง แต่ถ้าเรายกระดับความคิดของเขาให้เข้มแข็งเขาขาดอะไรให้เขาสู้ เพื่อให้ได้มาในทางที่ถูกต้องผมว่านั่นเป็นสิ่งที่ถูกต้องมากกว่า แต่ถ้าเราทำให้เขาอ่อนแอ เราจะได้คนที่มีความประพฤติ ผิดคนเราอ่อนแอ แม้กระทั่งข้าราชการของเราย้ายไปที่ลำบาก หนอย ทนไม่ได้แล้ว เริ่มต้นเป็นข้าราชการระดับผู้น้อย ก็ดันรนให้ได้เป็นข้าราชการระดับที่สูงขึ้น โดยไม่คำนึงว่าตัวเองมีความสามารถแค่ไหน อันนี้เป็นจุดอ่อนที่มีมากขึ้นทุกวันในเรื่องของระเบียบวินัยมีความสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันนี้ความรู้สึกทางจิตใจที่เกิดจากความภูมิใจของตนเองเป็นเรื่องใหญ่ มิฉะนั้นคนเราจะรู้สึกเป็นปมด้อย แล้วก็ไม่อดทน ไม่หนักแน่น การไม่หนักแน่น ทำให้ตัวคนเขวไป พอมาเจออบายมุข เจอสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ก็เสีย คนไปเลย” ตามความเห็นและจากประสบการณ์ของนายชวน หลีกภัย ซึ่งได้เคยเตือนเด็กที่จบมหาวิทยาลัยว่า “ความเป็นวีรบุรุษ” หรือความเป็นลูกผู้ชายของคนนั้น ไม่ได้ได้อยู่ตรงดื่มเหล้าเก่งหรือสูบบุหรี่เก่ง ตรงกันข้าม การไม่ให้สิ่งเหล่านี้มายั่วยวนเอาชนะเราได้ต่างหากที่เรียกว่าความเป็นลูกผู้ชาย

อีกตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญูทศเวทียุติธรรม คุณธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ พุทธกันมานานนับร้อยนับพันปี ว่าเป็นของดี ส่วนว่าใครจะมีคุณธรรมอยู่ในตัวของตัวนั้น ตัวนั้นแหละรู้ คนที่รู้ว่าตัวเองมีอะไรดีนั้น มักจะมีความเชื่อมั่นและนับถือตนเอง รักในความคิดของตนเอง เป็นเหตุให้ไม่กลัวความเลว ความชั่วทั้งปวง เพราะเป็นห่วงและรักในชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของตนเอง” คำกล่าวที่ยกมานี้เมื่ออ่านและคิดตามไปด้วยแล้ว จะทำให้เกิดกำลังใจที่กล้าแข็ง ไม่ปล่อยให้ตนตกเป็นทาสของสิ่งที่ไม่ดีไม่งามทั้งหลายได้ จึงเท่ากับว่าเป็นการเตือนตนให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกทำนองคลองธรรมต่อไป

๔ แนวทางและวิธีการที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณธรรม

นักการศึกษา ทั้งไทยและต่างประเทศมีความเห็นว่า ในการพัฒนาคุณธรรมนั้น นอกจากกำหนดเป็นนโยบายแล้ว ยังต้องมีแนวทางและวิธีการที่ดี นักการศึกษาตะวันตกได้เสนอแนวทางต่าง ๆ ไว้ อาทิ การใช้สื่อถ้อยคำ สุภาษิต คำคม การท่องเที่ยวชม เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมให้บรรลุอุดมการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์พิเศษให้สัมพันธ์กับการสอนโดยตรง และไม่จำเพาะว่าต้องเป็นการบอกโดยครู พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ แต่อาจปล่อยให้เรียนรู้เองตามธรรมชาติให้ค้นหาตนเอง เพียงแต่แนะนำให้ใช้กระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และคุณธรรมสอนชุดของค่านิยม และให้การปฏิบัติควบคู่กันไปกับสิ่งที่สอนเป็นต้น

ในทางพระพุทธศาสนา คุณธรรมสามารถสร้างและพัฒนาได้โดยองค์หลักธรรมที่กล่าวถึงทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือ “อริยมรรค” เพราะ เป็นหนทางนำไปสู่ “อริย” คือ ความเจริญสูงสุดของมนุษย์ อริยมรรค หรือที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไป มรรค 8 ที่นำมาเป็นปัจจัยการพัฒนาคุณธรรมของคนนั้นมีดังนี้

1. สัมมาทิฐิ คือ ความเชื่อถือที่ถูกต้อง หรือความเห็นถูก
2. สัมมาสังกัปปะ คือ ความคิดนึกที่ถูกต้อง หรือคิดถูก
3. สัมมาวาจา คือ คำพูดที่ดีงาม หรือพูดถูก
4. สัมมากัมมันตะ คือ ความประพฤติที่ดีงามหรือทำถูก
5. สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพสุจริตหรือเลี้ยงชีพถูก
6. สัมมาวายานะ คือ ความเพียรถูกทางหรือขยันถูก
7. สัมมาสติ คือ ความตั้งใจรำลึกที่ถูกต้องหรือระลึกถูก
8. สัมมาสมาธิ คือ ความที่จิตตั้งมั่นอันนำไปให้ประโยชน์หรือตั้งใจถูก

จากมรรค 8 เหล่านี้ เป็นจุดเริ่มของการเข้าสู่การพัฒนาคุณธรรม เพราะทุกอย่างเริ่มที่จิตใจและนำไปสู่การปฏิบัติ ล้วนเป็นที่เริ่มจากความถูกต้อง เมื่อคนเราเริ่มทุกอย่างบนแนวทางที่ถูกต้องย่อมนำไปสู่การประพฤติในสิ่งอื่น ๆ ที่สูง ที่ยากได้ถูกต้องต่อไป แนวความคิดของการพัฒนาคุณธรรมจึงมีจุดเริ่มที่ทำให้ หักตนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก

ในสังคมเริ่มเกิดหรือเริ่มเดินไปบนความถูกต้อง และจะก้าวต่อไปถึงการประพาศดี ประพาศดี ชอบ ในอันที่จะร่วมอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขต่อไป

✧ 5. เกณฑ์การตัดสินความดีและการจัดระดับชั้นคุณธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมด พุทธศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาท มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง แม้คนไทยบางส่วนจะนับถือศาสนาอื่นหรือได้รับอิทธิพลจากศาสนาอื่นอยู่บ้างก็เป็นส่วนน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามแม้ศาสนาต่าง ๆ จะมีแนวทางปฏิบัติและรายละเอียดบางประการที่แตกต่างกัน แต่ก็มีหลักเดียวกันคือ ต่างมุ่งให้ทุกคนประกอบกรรมดีและละเว้นความชั่ว เพื่อความเจริญของบุคคลในทางร่างกายและจิตใจ อันจะนำสันติสุขมาสู่สังคมส่วนรวม ซึ่งก็สอดคล้องกับคำสอนทางพุทธศาสนาชั้นโลกียธรรมอยู่แล้ว การตัดสินความดีในสังคมไทยจึงควรให้เกณฑ์ตัดสินความดีทางพุทธศาสนา

ระดับชั้นทางคุณธรรม

การศึกษาคุณธรรมนอกจากอาศัยเกณฑ์การตัดสินความดีทางพุทธศาสนาแล้ว ยังใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง หลักธรรมที่นำมาเป็นพื้นฐานในการจัดระดับชั้นทางคุณธรรมในการวิจัยนี้ คือ พุทธโอวาทจากโอวาทปาติโมกข์กับพุทธจริย 3

พุทธโอวาทจากโอวาทปาติโมกข์ มีหลักปฏิบัติ 3 ข้อ คือ

1. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วทั้งปวง
2. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบ ทำแต่ความดี
3. ทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์

หลักธรรมทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว กรมการฝึกหัดครู (สุชีโวภิกขุ. ม.ป.ป. : อ้างอิงมาจาก กรมการฝึกหัดครู. 2523 : 30) ได้อธิบายประกอบให้เห็นถึงขั้นการปฏิบัติธรรมไว้ว่า สิ่งที่เราควรทำเป็นไปเพื่อเบียดเบียนคนและผู้อื่นชื่อว่าความชั่ว การไม่ทำชั่วคือการงดเว้นการกระทำชั่วที่เราควรทำ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น เพียงแต่การงดเว้นความชั่วยังไม่พอ ต้องทำความดีอีกด้วย ความดีคือ สิ่งที่ชอบธรรมอันเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น และแม้ว่าเว้นความชั่ว ทำความดีแล้ว ถ้าไม่ทำจิตใจผ่องแผ้วก็เว้นชั่วและทำความดีไม่ได้ตลอด เพราะยังไม่ได้ปรับปรุงจิตใจที่เป็นต้นเค้าอย่างสำคัญที่จะละเว้นความชั่วและทำดีได้อย่างแท้จริง

สุชีโวภิกขุ ได้อธิบายว่า พุทธโอวาท สามารถนำมาสร้างเป็นเกณฑ์จัดระดับชั้นคุณธรรมได้คือ

1. ขั้นที่ 1 การทำความชั่วทั้งปวง เป็นการกระทำที่ตนและบุคคลอื่นเดือดร้อน

2. ขั้นที่ 2 การไม่ทำความชั่วทั้งปวง เป็นการไม่กระทำให้ตนและบุคคลอื่นเดือดร้อน

3. ขั้นที่ 3 การทำความดี เป็นการทำให้ประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่น

4. ขั้นที่ 4 การทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่นด้วยจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์

พุทธจริยา 3 ขั้น คือ พระจริยาหรือการบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้าประกอบด้วย

1. พุทธัตถจริยา พระพุทธจริยาที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของพระพุทธเจ้า
2. ญัตตถจริยา พระพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่พระญาติตามฐานะ
3. โลกัตถจริยา พระพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่โลก

พุทธจริยา 3 การบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้า ได้กระทำทั้งต่อตนเอง ต่อญาติมิตร หรือบุคคลอื่น และต่อโลกหรือสังคมส่วนรวม จึงสามารถนำพุทธจริยา 3 ไปเสริมสร้างการจัดระดับขั้นทางคุณธรรมได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นการไม่กระทำให้ตน บุคคลอื่นและหรือสังคมเดือดร้อน

ขั้นที่ 2 พฤติกรรมไม่ทำความชั่ว เป็นการไม่กระทำให้ตน บุคคลอื่นและหรือสังคมเดือดร้อน

ขั้นที่ 3 พฤติกรรมทำความดี เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ให้ตน บุคคลอื่นและหรือสังคม

ขั้นที่ 4 พฤติกรรมทำความดี เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ให้ตน บุคคลอื่นและหรือสังคมด้วยจิตใจสะอาดบริสุทธิ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาคุณธรรมเบื้องต้นและปรับใช้ให้กับคนทั่วไปจึงตั้งเกณฑ์จัดระดับคุณธรรมให้สอดคล้องกับระดับศีล – ธรรม คือ ระดับไม่ทำความชั่วและระดับทำความดีจึงได้กำหนดขั้นคุณธรรมไว้ 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมที่ทำให้ตน บุคคลอื่น หรือสังคมเดือดร้อน

ขั้นที่ 2 พฤติกรรมระดับกลาง ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่ทำความชั่วไม่ทำให้บุคคลอื่นหรือสังคมเดือดร้อน

ขั้นที่ 3 พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมที่มุ่งกระทำดีทำประโยชน์ให้แก่ตน บุคคลอื่นและสังคม

6. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีเรียนทางไกล

1. แนวคิดและปรัชญาการศึกษาทางไกลของการศึกษานอกโรงเรียน

ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น การที่ผู้ใดจะคิดเป็นหรือไม่นั้น ไม่มีผู้ใดทราบนอกจากตัวบุคคลนั่นเอง เพราะเป็นนามธรรม ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ดังนั้นการศึกษาผู้ใหญ่ที่จะทำให้การศึกษาไปสู่ ความคิดเป็นนั้น จะทำได้แต่เพียงให้กระบวนการและทักษะในการคิด อันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยอาศัยพื้นฐานจากการตัดสินใจด้วยข้อมูล 3 ทางมาประกอบการคิด คือ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2535 : 2)

1.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง จะต้องทราบถึงความถนัด ทักษะประสบการณ์ ความต้องการ ความสนใจ นิสัย ความเข้มแข็ง อุดหนุน ฯลฯ ของตนว่าเป็นอย่างไร

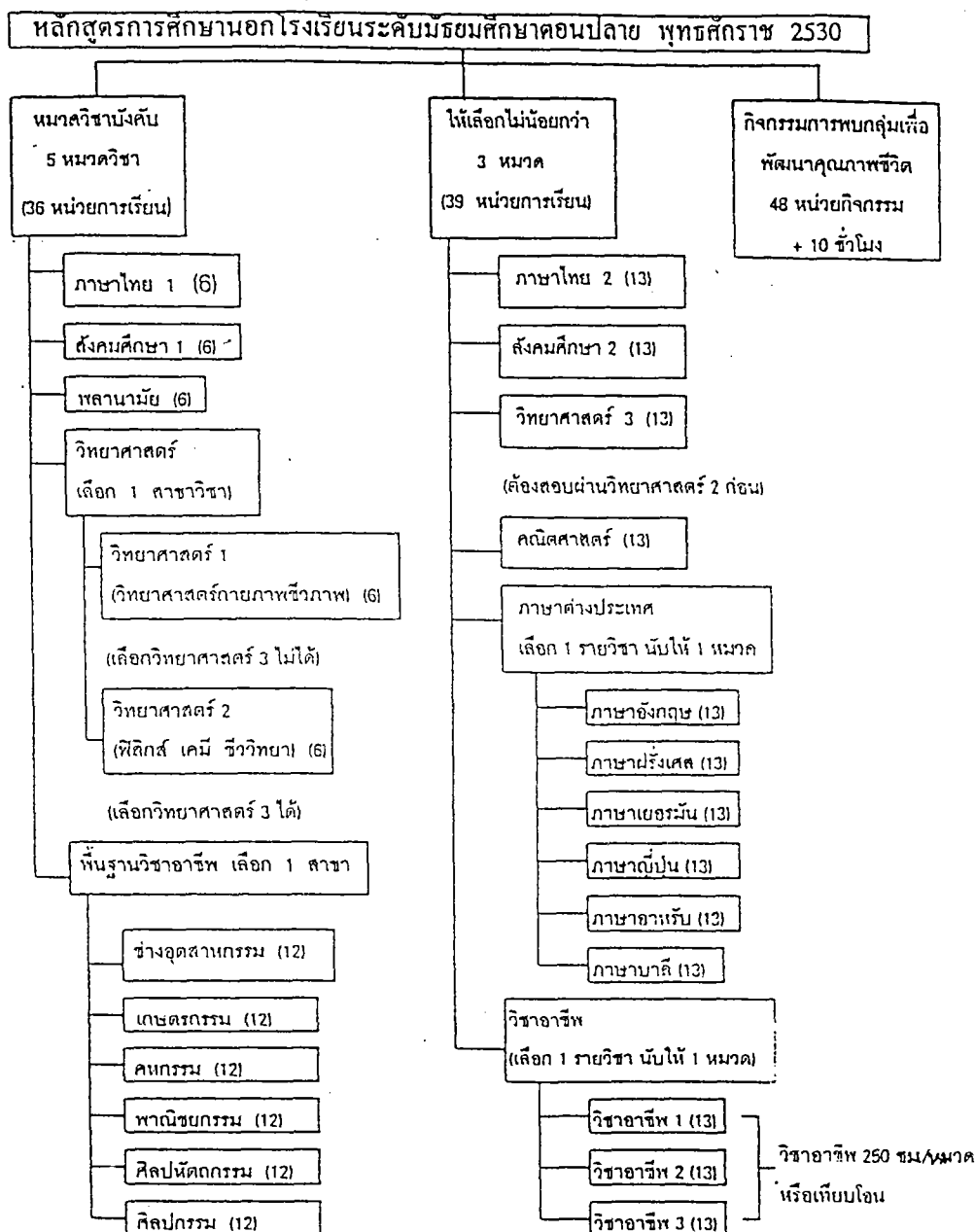
1.2 ความรู้ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ต้องทราบถึงประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา กาลเวลา สภาพภูมิศาสตร์ และสภาพเศรษฐกิจของสังคม ฯลฯ นั้นว่าเป็นอย่างไร

1.3 ความรู้ด้านวิชาการ ที่จะนำมาใช้ ควรมีหลักการ กระบวนการและวิธีดำเนินการอย่างไร จะใช้วิธีการอื่นมาผสมผสานอย่างไรจึงจะประสบผลดี

ในการคิดให้นำเอาหลักการทั้งสามมาประมวลทำการวิเคราะห์ถึงผลดี ผลเสีย เอาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่ตนพอใจแล้วจึงตัดสินใจ

การจัดการศึกษาเพื่อฝึกให้คนคิดเป็น อาจทำได้โดยการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของตนในอดีต ปัจจุบันที่พบ หรือปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต มาลองคิดและลองแก้ หรือจะนำเอาวิธีการทั้งสามมาลองใช้ผสมกัน คือ คิดทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต

โครงสร้างหลักสูตร

- ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกินภาคเรียน 3 หมวดวิชา (ยกเว้นวิชาเทียบโอนหรือวิชาที่ได้ "0" ลงเพิ่มเติม 3 3 หมวดได้)

นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายต้องสอบผ่านหมวดวิชาบังคับ 5 หมวด หมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวด และต้องผ่าน กพข. 48 หน่วยกิจกรรมด้วย จึงจะจบหลักสูตร (ดูเรื่องอายุ 18 ปีกับระยะเวลาเรียนด้วย)

- เรียนวิทยาศาสตร์ 3 ต้องสอบผ่านวิทยาศาสตร์ 2 ก่อน
- กิจกรรม ผู้เรียนจะต้องร่วมกิจกรรมพบกลุ่มตามกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2530 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 10)

2. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

2.1 หลักการของหลักสูตร

2.1.1 เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาทั่วไปและพื้นฐานวิชาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามถนัด ความสามารถและความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

2.1.2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ สามารถนำไปปฏิบัติและประกอบอาชีพได้หรือหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

2.1.3 เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจที่จะแสวงหาความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา มีความสำนึกและซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์

2.1.4 เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและเน้นทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ

2.1.5 เป็นหลักสูตรเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.1.6 เป็นหลักสูตรเน้นการเลือกเพ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

2.1.7 เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียน ร่วมมือกันใช้ความรู้ และความสามารถ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2.1 เพื่อให้รู้จักการดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่องานตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่นและประเทศชาติ

2.2.2 เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็นทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประหยัด

2.2.3 เพื่อให้มีความรู้ทักษะในวิชาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิตรู้ช่องทางในการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

2.2.4 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2.2.5 เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักสิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมายจริยธรรมและศาสนา

2.2.6 เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกันเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2.2.7 เพื่อให้เข้าใจพื้นฐาน ปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

2.3 หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

2.3.1 การเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีการจัดการศึกษา แล้วนำผลการเรียน และวิธีเรียนมาประเมินผลร่วมกันและสามารถเทียบโอนผลการเรียน ระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียนได้ด้วย

2.3.2 เวลาเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อน ได้อีกตามที่เห็นสมควร และต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ไม่นับภาคฤดูร้อน ยกเว้นมีการเทียบโอนผลการเรียน

2.3.3 การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย พุทธศักราช 2530

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 ได้กำหนดวิธีเรียนไว้ 2 วิธี คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2536 : 31 – 32)

2.4.1 วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ชร.) เป็นวิธีเรียนที่เหมาะสมกับผู้ที่มีเวลาว่างในตอนเย็นหรือตอนค่ำ เพราะนักศึกษาต้องเข้าชั้นเรียนเช่นเดียวกับนักเรียนในระบบโรงเรียน ภาคปกติ แตกต่างกันที่ช่วงเวลาเรียนจะเป็นตอนเย็นหรือค่ำหลังจากที่นักศึกษาว่างจากภารกิจที่ประจำวันต่าง ๆ

2.4.2 วิธีเรียนทางไกล (ทก.) เป็นวิธีเรียนที่เหมาะสมกับผู้ที่มีภารกิจมากจนไม่มีเวลาเข้าชั้นเรียนในช่วงเวลาเย็นหรือค่ำ แต่มีเวลาเข้าพบกลุ่มทุกสัปดาห์ ๆ ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ตามที่ครูประจำกลุ่มกำหนด นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้จากหนังสือหรือตำราต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำแบบฝึกหัด ฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เข้าพบกลุ่มเพื่อการเรียนการสอนเพื่อรับการสอน

เสริมเพื่อให้มีความรู้ทางวิชาการจากวิทยากรที่ชำนาญการสอนในแต่ละ หมวดวิชารวมทั้งฝึกทดลองและปฏิบัติจริงในบทเรียนที่ต้องฝึกทักษะดูรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ไทยคม) หรือ การศึกษาหาความรู้จากวีดิทัศน์ นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องเข้าพบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเงื่อนไขที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

2.4.3 วิธีเรียนด้วยตนเอง (ต่อ.) เป็นวิธีเรียนเหมาะสมกับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานและไม่มีเวลาเข้าพบกลุ่มทุกสัปดาห์นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าอ่านตำราและสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ควรฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และดูรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ไทยคม) และเข้าพบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

สรุปกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวิธีเรียน

วิธีเรียนแบบชั้นเรียน	วิธีเรียนทางไกล	วิธีเรียนด้วยตนเอง
1. เข้าเรียนในชั้นเรียนทุกวันในเวลาเย็นหรือค่ำ โดยมีครูที่ชำนาญการสอนในแต่ละหมวดวิชา 2. พบกลุ่มเพื่อนพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด 3. ทำกิจกรรมและทดสอบย่อยเพื่อสะสมคะแนนระหว่างภาคเรียน 4. เข้าสอบปลายภาคเรียน	1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนและสื่อต่าง ๆ 2. พบกลุ่มเพื่อนการเรียนการสอน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ๆ ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง 3. เข้ารับการสอนเสริมเพื่อให้มีความรู้ทางวิชาการจาก 3.1 วิทยากรที่มีความชำนาญในแต่ละหมวดวิชา 3.2 รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ไทยคม) หรือวีดิทัศน์ 4. พบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด	1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจาก 1.1 บทเรียนและสื่อต่าง ๆ 1.2 รายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา (ไทยคม) หรือวีดิทัศน์ 1.3 แหล่งวิทยากรต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชน 2. พบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด 3. เข้าสอบปลายภาคเรียน

วิธีเรียนแบบชั้นเรียน	วิธีเรียนทางไกล	วิธีเรียนด้วยตนเอง
	5. ทำกิจกรรมและทดสอบย่อย เพื่อสะสมคะแนนระหว่างภาค เรียน 6. เข้าสอบปลายภาคเรียน	

ความสำคัญทางด้านการศึกษาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล และกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชามากที่สุดรู้ปัญหาและความต้องการของราษฎรเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังได้รับการแต่งตั้ง หรือคัดเลือกขึ้นมาด้วยความนิยมนับถือของราษฎร ดังนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล และกรรมการหมู่บ้านจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับท้องถิ่นและปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ท้องถิ่นจะเจริญรุดหน้ามากขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน

ปัจจุบันงานในหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน มีมากหลายประการต้องอาศัยความรู้ทางตัวบทกฎหมาย ระเบียบหลายประเภทรู้จักกรรมของหลายหน่วยงาน รู้แผนพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ต้องเข้าร่วมประชุมสัมมนาหลายโครงการ หลายวัน หลายท้องที่ ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่เป็นงานทางราชการ และงานของราษฎร ดังนั้น การมีพื้นฐานทางด้านการศึกษาของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน จะช่วยให้การทำงานตามบทบาทภารกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการศึกษามีความสำคัญ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2537 : 24 -27) ดังนี้

1. การศึกษาเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในตัวบทกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของทางราชการ ทั้งที่ได้รับการสั่งการ มอบหมาย หรือรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายกำหนด โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นอกจากจะต้องศึกษากฎหมายพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แล้ว ยังต้องศึกษาระเบียบและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ อีก 60 กว่าฉบับ

2. การศึกษาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนงานและโครงการของตำบล หมู่บ้าน การจัดทำแผนงาน และโครงการจะต้องมีความรู้ในการศึกษาปัญหาความต้องการของประชาชน ตลอดจนรู้เทคนิคในการจัดทำโครงการให้สอดคล้อง และถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

3. การศึกษาเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุข การสหกรณ์ การเกษตร เป็นต้น ซึ่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน จะต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4. การศึกษาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงการประกอบอาชีพของ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน ให้ดีขึ้น ซึ่งจะเสริมฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

5. การศึกษาเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อให้สูงขึ้น เพราะการศึกษาในปัจจุบันเป็นการศึกษาระบบเปิด ซึ่งทุก ๆ คนสามารถที่จะศึกษาต่อให้สูงขึ้นได้ แล้วแต่ฐานะ และโอกาสจะเอื้ออำนวยให้และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้หลากหลายรูปแบบ โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้บริการ

6. การศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำจะทำให้สังคมยอมรับนับถือ กล่าวคือ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน จะมีบทบาทในการเป็นแกนนำในการพัฒนาต่าง ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการยอมรับและเชื่อถือจากประชาชน จึงจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จ

สรุป ตามที่รัฐบาลได้จัดให้มีการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นได้มีกลุ่มผู้นำเห็นความสำคัญ การศึกษา จึงเข้ามาศึกษาเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถและเพิ่มทักษะที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานหลังจากผู้นำ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน สาธารณสุข แพทย์ตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้จบระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายแล้วจึงต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มผู้นำได้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม จึงได้เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปี 2542 ของจังหวัดสมุทรปราการเป็นจำนวน 223 คน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เรสท์ (มารุต คำชะอม. 2525 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Rest. 1976 : 225 – 252) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมกับระดับการศึกษา ในปี ค.ศ. 1976 โดยทำการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันถึง 20 กลุ่ม จำนวน 5,174 คน พบว่า เมื่อระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมจะสูงขึ้นด้วย แต่ผู้ใหญ่ที่มีจำนวนมากที่ได้ศึกษาต่อกลับมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าผู้ที่เรียนระดับวิทยาลัยขึ้นไป

โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1976 ; n.d.) ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็กอเมริกันระดับอายุ 7, 10, 14 และ 16 ปี ในปี ค.ศ. 1964 พบว่า ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารในวัยแปรอายุของผู้บริหาร

ชไนเดอร์ (Schneider. 1979) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกัน

ไซฟริงก์ (Siefring. 1981 : 1560 – 1561 – A) ศึกษาพบว่า สถิติปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งนี้เพราะเด็กกลุ่มที่มีสถิติปัญญาสูงกว่ามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่มีสถิติปัญญาดำกว่า

คลาส (Klass. 1984 : 405) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความเกี่ยวข้องของปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนกับค่านิยมของนักเรียน พบว่า การปฏิบัติของครูมีผลต่อประสบการณ์ของนักเรียนและต่อเนื่องไปถึงค่านิยมของเด็กด้วย

สเทนเบอร์ก และคณะ (Steinberg and Others. 1991 : 19 – 36) ได้ทดลองจากความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลของบิดามารดา (Authoritative Parenting) กับการปรับตัวของวัยรุ่น โดยเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แบ่งเป็นด้านฐานะเศรษฐกิจกับสังคมและด้านเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ที่ได้มาจากโรงเรียนระดับไฮสคูลประมาณ 10,000 โรงเรียน โดยวัดจากนักเรียนในเรื่องเบื้องหลังของสภาพครอบครัว นิสัยพฤติกรรมของบิดามารดา และการปรับตัว 4 แบบ คือ การแสดงออกในโรงเรียน การพึ่งตนเอง ความเศร้าซึม และความเหลวไหลไม่รับผิดชอบ จาก 16 สภาพสิ่งแวดล้อม และผลการวิเคราะห์ถูกนำมาจากคะแนนการปรับตัวระหว่างกลุ่มที่ถูกใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลกับกลุ่มที่ไม่ถูกใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจอย่างมีเหตุผลของบิดามารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของวัยรุ่นเหนือกว่าปัจจัยทางฐานะเศรษฐกิจสังคม เชื้อชาติ โครงสร้างของครอบครัว

บราวน์ และคณะ (Brown and Others. 1993 : 467 – 482) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบิดามารดาที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แตกต่างจากอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นระดับไฮสคูลอายุระหว่าง 14 – 19 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของบิดามารดา (การว่ากล่าวตักเตือน การสนับสนุนต่อความสำเร็จ การร่วมช่วยตัดสินใจ) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่น โดยเฉพาะ ความสำเร็จด้านการศึกษา และการพึ่งตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกลายไปเป็นสิ่งที่สำคัญนำไปสู่การเป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

งานวิจัยในประเทศ

ธวัช โพธิกุล (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรม 4 ประการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 222 คน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีคุณธรรมเรื่องรักษาสัจจะอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการรู้จักข่มใจตนเองและด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี และด้านอดทนอยู่ในระดับดีมาก ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุมากและมีอายุน้อย มีคุณธรรมด้านการรู้จักข่มใจตนเอง และด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี ด้านความอดทนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการรักษาสัจจะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อยมีระดับต่ำ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุมาก มีในระดับค่อนข้างดี

✓ จินตนา เกษรบัวขาว (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณธรรมสำหรับหนังสือวัยรุ่น โดยคัดเลือกหนังสือสำหรับวัยรุ่นประเภทบันเทิงคดี ที่พิมพ์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2524 ถึงเดือนสิงหาคม 2526 ไม่รวมหนังสือแปล นิทาน และตำนาน คัดเลือกมาจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 38 เล่ม พบว่าคุณธรรมหลักของเรื่องที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การให้ รongลงมาคือ ความเมตตา กรุณา การคบคนดีเป็นมิตร และไม่คบคนชั่ว ความขยันหมั่นเพียร ตามลำดับ ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ การไม่ทำร้ายร่างกาย ความไม่โลภ และไม่ลักขโมย การไม่ประพฤติผิดในกาม ความสะอาดทางวาจา คุณธรรมหลักของบทซึ่งปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การให้รongลงมาคือ ความเมตตา ความอดทน ตามลำดับ

จิรวัดนา มั่นยืน (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษานิสิตจาก 7 มหาวิทยาลัยในกรุงเทพ จำนวน 260 คน ปรากฏว่านิสิตที่เรียนวิชาที่เน้นพุทธศาสนา มาก มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตชั้นเดียวกัน (ปีที่ 2 ถึง 4) ที่เรียนวิชาที่เน้นพุทธศาสนา น้อย ผลนี้พบอย่างเด่นชัดเฉพาะในนิสิต ที่ได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา มาก แต่มีบิดามารดาที่เป็นแบบอย่างทางพุทธศาสนา น้อย

มยุรี เจริญทรัพย์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษา ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดใน 4 ด้าน คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา และศึกษาลำดับความสำคัญของค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความคิดเห็นต่อค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์สูง ส่วนค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ค่านิยมด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ ค่านิยมด้านการประหยัดและออม

ประชิด เชยทิวังศ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ 3 กลุ่ม คือ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2537 จำนวน 653 คน การเก็บข้อมูลดำเนินการ 2 รอบ รอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิดให้นักเรียนระบุคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่แต่ละกลุ่มที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญที่สุด มาอย่างละ 5

คุณลักษณะ ในรอบที่ 2 นำคุณลักษณะเหล่านั้นมาจัดทำแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อให้นักเรียนกำหนดน้ำหนักตามความจำเป็นของแต่ละคุณลักษณะนั้น แล้วคำนวณค่าสหสัมพันธ์ เพื่อแสดงความสอดคล้องของความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระ ด้านเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ดังนี้ ความคิดเห็นของนักเรียนทุกกลุ่ม เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระมีความสอดคล้องกัน เมื่อนำคุณลักษณะที่นักเรียนคาดหวังสูงสุดของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม มาสรุปรวมกันจะได้ 3 องค์ประกอบ คือ ความยุติธรรม และความมีเหตุผล ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ และประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

สมจิตต์ เครือสุคนธ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำกลุ่มทางไกลของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในเขตภาคกลาง 4 ประการ คือ การรักษาสัจ การรู้จักข่มใจตนเอง การอดทน อดกลั้น และอดออม และการรู้จักละวางความชั่ว และเพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของครูประจำกลุ่มทางไกล โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในการทำงาน และรายได้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูประจำกลุ่มของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในเขตภาคกลางจำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ เมื่อจำแนกตามตัวแปรต้นมีดังนี้ ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีเพศต่างกัน มีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีอายุต่างกัน มีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีสถานภาพต่างกันมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีสถานภาพการทำงานต่างกันมี คุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูประจำกลุ่มทางไกลที่มีรายได้ต่างกันมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญศรี ทรัพย์เวชการกิจ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และการรักษาระเบียบวินัย และเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วิธีเรียน และสถานภาพในการทำงาน ตลอดจนเพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 3 วิธีเรียน คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนแบบทางไกล และวิธีเรียนแบบตนเอง ในเขตกรุงเทพมหานครที่ลงทะเบียนใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 480 คน โดยสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม

มาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และทดสอบค่า F พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียน แสดงออกโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนที่แสดงออกตามตัวแปร ดังต่อไปนี้ นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนที่แสดงออกโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีอายุ สถานภาพการสมรส วิธีเรียนและสถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนที่แสดงออกโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาว่า ครูไม่เตรียมการสอนล่วงหน้า และครูเข้าสอนช้าและออกจากห้องสอนเร็วกว่ากำหนด นักศึกษาผู้ใหญ่มีข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรเข้มงวดเรื่องการแต่งกายมากเกินไป และครูควรเตรียมการสอนมาล่วงหน้า

จากงานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม จะเห็นได้ว่าคุณธรรมมีความแตกต่างกันหลายด้าน ซึ่งพอสรุปได้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นความดีเป็นกุศล เพราะจิตรู้จักความจริง ความดี ความงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งสิ้น 12,091 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างเจาะจงโดยเลือกเฉพาะนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ครูพี่เลี้ยง พนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มแม่บ้าน พนักงานบริษัท ผู้สื่อข่าว ตำรวจ ทหาร) ในทั้ง 6 อำเภอของจังหวัดสมุทรปราการดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ

ศูนย์ฯ อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเมือง	4,452	121
อำเภอบางบ่อ	1,952	45
อำเภอบางพลี	1,599	25
อำเภอบางเสาธง	2,011	15
อำเภอพระประแดง	1,000	7
อำเภอพระสมุทรเจดีย์	1,077	10
รวมทั้งหมด	12,091	223

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบวัดคุณธรรม ซึ่งสร้างตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแบบวัดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2518 : ภาคผนวก ก. หน้า 2 - 6) สมจิตต์ เครือสุคนธ์ (2539 : 103 - 109) ปรีชา ชันธไพศรี (2535 : 122 - 126) และแบบวัดของคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องคุณธรรมแล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงเป็นแบบวัดเพื่อการวิจัยครั้งนี้โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัด ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และสถานภาพทางสังคม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบคำถามเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีการเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นแบบวัดคุณธรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน รวม 40 ข้อ คือ พากเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์ สุจริต และเศรษฐกิจพอเพียง

1. พากเพียรอดทน	จำนวน	6 ข้อ
2. เสริมสร้างคนดี	จำนวน	6 ข้อ
3. รู้รักสามัคคี	จำนวน	5 ข้อ
4. มีน้ำใจ	จำนวน	5 ข้อ
5. ใฝ่ประหยัด	จำนวน	6 ข้อ
6. ซื่อสัตย์สุจริต	จำนวน	6 ข้อ
7. เศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	6 ข้อ

สำหรับเกณฑ์การตรวจให้คะแนนนั้น ถือเกณฑ์การตัดสินว่าเป็นความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมตรงกับข้อความนั้นมากน้อยเพียงใด แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้ (รายละเอียดดูภาคผนวก จ.)

1. ข้อความเป็นพฤติกรรมทางบวก

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

2. ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางลบ

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้คะแนน	2	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ให้นักศึกษาเสนอข้อเสนอนะเกี่ยวกับคุณธรรม
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แบบวัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม
2. สร้างเป็นเครื่องมือ โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดคุณธรรม 7 ประการ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอนะ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ให้ประธาน และกรรมการตรวจสอบความถูกต้องของ
เนื้อหา เพื่อขอคำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้
ให้มีความชัดเจน
2. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากประธานและกรรมการไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
3. ทานตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity)
3. นำแบบวัดคุณธรรมที่ได้รับกลับคืนมาปรับปรุงแก้ไขที่ได้ทำการเสนอนะ
4. นำแบบวัดคุณธรรมที่ได้ปรับปรุง และแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์ ไปทดลองใช้ (Try –
out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาความ
เชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach. 1970 :
161) ซึ่งพบว่า แบบวัดคุณธรรมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อ
ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

จังหวัด และถึงผู้อำนวยการศูนย์บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 อำเภอ ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากครูประจำกลุ่มในการแจกแบบวัดคุณธรรมให้กับนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบวัดคุณธรรมไปยังศูนย์บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2543 โดยได้ประสานการเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์กับครูผู้สอนประจำกลุ่มและเจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ให้นำหมายกับนักศึกษากลุ่มผู้นำที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 3 มีนาคม - 30 เมษายน 2543 รวมเวลา 57 วัน

3. เมื่อครบกำหนดผู้วิจัยได้รับแบบวัดคุณธรรมคืนมาจำนวน 215 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.41 ของแบบวัดคุณธรรมที่ส่งไปทั้งหมด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้แบบวัดคุณธรรมกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดคุณธรรมทุกฉบับเพื่อคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เป็นแบบวัดคุณธรรมที่สมบูรณ์ 210 ฉบับ สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จึงนำไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC

2. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรมวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วคำนวณหา ค่าร้อยละ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม วิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้การปฏิบัติตามเกณฑ์ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมากที่สุด

4. เปรียบเทียบคุณธรรม ระหว่างกลุ่ม ตามตัวแปร เพศ สถานภาพครอบครัว สถานภาพทางสังคม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้าน อายุ อาชีพ ใช้การทดสอบค่า (F-test) และทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของนิวแมนคูลส์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ทดสอบเครื่องมือหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมทั้งฉบับ โดยหาวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 160 - 161)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 หาค่าร้อยละ

2.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้ t-test

3.2 ทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One — way ANOVA)

3.3 กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ใช้การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls' method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิจัยและแปลความหมายของข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม t - distribution
F	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่าสองกลุ่ม F - distribution
df	แทน	ค่าชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
*	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำรูปแบบของตารางประกอบความเรียง แบ่งเป็น 4 ตอน เรียงตามลำดับต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัด
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ
- ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้ตอบแบบวัดคุณธรรมซึ่งเป็นนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในเรื่อง การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่ตอบแบบวัดคุณธรรมจำนวน 210 คน โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ สถานภาพทางสังคม โดยใช้ค่าร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม

ข้อ	สถานภาพส่วนตัว	จำนวน (N = 210)	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		124	59.00
1.2 หญิง		86	41.00
	รวม	210	100.00
2. อายุ			
2.1 ต่ำกว่า 35 ปี		89	42.38
2.2 อายุ 35 – 45 ปี		74	35.04
2.3 อายุสูงกว่า 45 ปีขึ้นไป		47	22.38
	รวม	210	100.00
3. สถานภาพครอบครัว			
3.1 โสด		74	35.24
3.2 สมรส		136	64.76
	รวม	210	100.00
4. อาชีพ			
4.1 เกษตรกรรม (ชาวนา ชาวไร่ ชาวประมง)		16	7.62
4.2 อุตสาหกรรม (พนักงานโรงงานเครื่องจักร ทอผ้า เครื่องสำอางค์)		13	6.19
4.3 รับจ้าง (กลุ่มแม่บ้าน เลี้ยงเด็ก ขับรถรับจ้าง)		110	52.38
4.4 รับราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง)		71	33.81
	รวม	210	100.00
5. สถานภาพทางสังคม			
5.1 กลุ่มผู้นำจากหน่วยราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครู สมาชิก อบต. พนักงานรัฐวิสาหกิจ)		71	29.52
5.2 กลุ่มผู้นำจากชุมชน (พ่อค้า แม่บ้าน ผู้สื่อข่าว เกษตรกร นักศึกษา สมาชิกสโมสรไลออน)		139	70.48
	รวม	210	100.00

จากตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศเป็น เพศชายจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 และเพศหญิงจำนวน 86 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.00

อายุ พบว่า นักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 42.38 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 และอายุสูงกว่า 45 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 22.38

สถานภาพครอบครัว พบว่า นักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีสถานภาพ ครอบครัวเป็นโสด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 35.24 สถานภาพสมรส จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 64.76

อาชีพ พบว่า นักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 7.62 อุตสาหกรรมจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.19 รับจ้างจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 รับราชการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 33.81

สถานภาพทางสังคม พบว่า นักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีสถานภาพทางสังคม ที่มาจากกลุ่มผู้นำจากหน่วยงานราชการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 และกลุ่ม ผู้นำจากชุมชน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 70.48

**ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา
การศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
สมุทรปราการ**

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์การปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษา
การศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ
ด้าน پاکเพียรอดทน ด้านเสริมสร้างคนดี ด้านรู้จักสามัคคี ด้านมีน้ำใจ ด้านใฝ่ประหยัด
ด้านซื่อสัตย์สุจริต และด้านเศรษฐกิจพอเพียง รวม 7 ด้าน และเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดปรากฏในตาราง 3 – 10

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ ตามคุณธรรม
1.	ด้าน پاکเพียรอดทน	3.50	0.51	ปานกลาง
2.	ด้านเสริมสร้างคนดี	4.06	0.80	มาก
3.	ด้านรู้จักสามัคคี	3.83	0.73	มาก
4.	ด้านมีน้ำใจ	3.60	0.70	มาก
5.	ด้านใฝ่ประหยัด	3.81	0.69	มาก
6.	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	3.87	0.78	มาก
7.	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.86	0.73	มาก
	รวม	3.80	0.55	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60 - 4.06$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเสริมสร้างคนดี ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนด้าน پاکเพียรอดทน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ด้านพากเพียรอดทน

ข้อ	ด้านพากเพียรอดทน	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ในช่วงปิดภาคเรียนด้อยจะพยายามทำงานหา รายได้เพื่อเก็บเป็นทุนในการเรียนหนังสือแม้จะ ต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 ทุกวัน โดยไม่ย่อท้อ	3.52	1.01	มาก
2	สัปดาห์เป็นนักกรีฑาของโรงเรียนและซ้อมวิ่ง เป็นระยะทาง 5 ก.ม. เพื่อเตรียมตัวแข่งขัน กีฬาประจำปีของโรงเรียน	3.82	1.11	มาก
3	ครูวิภาเป็นครูในโรงเรียนชุมชนแห่งหนึ่งมี ความปรารถนาที่จะให้โรงเรียนและตนเองมี ชื่อเสียงจึงทำงานให้โรงเรียน โดยเกณฑ์ นักเรียนในห้องเรียนที่ตนเองเป็นครูประจำชั้น มาทำงานทุกวันโดยไม่มีวันหยุด	3.48	1.19	ปานกลาง
4	ประธานเป็นคนเรียนไม่เก่งจึงกำหนดเวลาใน การอ่านหนังสือตั้งแต่ 20.00 น. ถึง 24.00 น. ทุกวัน	3.13	1.13	ปานกลาง
5	อารียาต้องดูแลลูกเล็ก ๆ 2 คน แต่ยังออก ปฏิบัติงานชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำหมู่บ้าน ทุกวัน	3.45	0.96	ปานกลาง
6	โรงเรียนแห่งหนึ่งร่วมพัฒนาเส้นทางเข้า หมู่บ้านมีครูเป็นจำนวนมากได้มาช่วย จิตศรี เป็นครูโรงเรียนนั้นด้วยแต่จิตศรีกลัวอากาศ ร้อน ซึ่งจะทำให้ผิวของตนคล้ำจึงไม่ไปร่วม งานพัฒนา	3.62	1.41	มาก
รวม		3.50	0.51	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้าน پاکเพียรอดทนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้าน پاکเพียรอดทนในระดับมาก 3 ข้อ ($\bar{X} = 3.52 - 3.82$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 2 สุนันท์เป็นนักกรีฑาของโรงเรียนและซ้อมวิ่งเป็นระยะทาง 5 ก.ม. เพื่อเตรียมตัวแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียนและมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้าน پاکเพียรอดทนในระดับปานกลาง 3 ข้อ ($\bar{X} = 3.13 - 3.48$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านเสริมสร้างคนดี

ข้อ	ด้านเสริมสร้างคนดี	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ดำตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคน เข้าแถวคอยซื้อตั๋วเป็นแถวยาวมากและถ้าไปต่อ แถว ตั๋วอาจหมดเสียก่อนถึง กระนั้นดำก็เข้าแถว ตามลำดับก่อนหลัง	3.67	1.39	มาก
2	คริส เบญจกุล ช่วยนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาลจน ตัวเองป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาล แดง ทราบข่าวที่คริสได้เสียสละเพื่อสังคม จึงส่งดอกไม้ ไปให้กำลังใจ	4.16	0.99	มาก
3	สมชายเก็บสร้อยข้อมือทองคำได้จึงนำไปให้ครูเพื่อ คืน เจ้าของครูก็ได้ชมเชยในห้องประชุม	4.29	1.03	มาก
4	สำเร็จสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียน ต่อโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น	4.16	1.01	มาก
5	คุณครูบอกว่าเมื่อวานนี้พี่น้องชาวอีสาน ได้รับผล จากอากาศหนาวจัดในรอบ 10 ปี จึงขอให้นักศึกษา ในกลุ่มช่วยเหลือพี่น้องชาวอีสาน ใจสมานได้ ช่วยเหลือในเหตุการณ์ครั้งนี้ โดยบริจาคเงินและ เสื้อผ้า	4.10	0.99	มาก
6	วัลลีย์ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนด้านความ กตัญญู รู้คุณในการปฏิบัติต่อยายที่ชรามาก รัง จากบ้านไปโรงเรียนและโรงเรียนไปบ้านเป็นประจำ เพื่อจะมาดูแลป้อนอาหารยาย	3.99	1.06	มาก
รวม		4.06	0.80	มาก

จากตาราง 5 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสมุทรปราการมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านเสริมสร้างคนดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.67 - 4.29$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีคือ ข้อ 3 สมชายเก็บสร้อยข้อมือทองคำได้จึงนำไปให้ครูเพื่อคืนเจ้าของครูก็ได้ชมเชยในห้องประชุม ($\bar{X} = 4.89$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ด้านรู้รักสามัคคี

ข้อ	ด้านรู้รักสามัคคี	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เล็กกับใหญ่ทะเลาะกันอย่างรุนแรง โตจึงเข้าไปพูดไกล่เกลี่ยทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องที่ตนเองจะได้รับประโยชน์อะไรเลยจากการที่เขาเข้าใจกันคืนดีกันเหมือนเดิม	3.63	1.15	มาก
2	โคมลต้องการสร้างสะพานไม้ข้ามคลองเพื่อติดต่อระหว่างหมู่บ้าน จึงชักชวนให้สมชายร่วมกันสร้างสะพานไม้ด้วย	4.00	0.94	มาก
3	นักศึกษาห้องหนึ่งมักจะเข้าห้องเรียนช้ากว่าห้องอื่น ๆ เพราะต้องการสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาห้องอื่น	3.86	1.44	มาก
4	วัดในหมู่บ้านขอความร่วมมือในงานบุญประจำปี แต่สมหญิงไม่ชอบคณะกรรมการวัด เลยให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญแบบไม่เต็มใจ	3.58	1.35	มาก
5	สมบุรณ์ให้ความร่วมมือกับเทศบาลนครสมุทรปราการในการแยกขยะเปียกแห้ง โลหะ เป็นถุง ๆ เพื่อสะดวกในการกำจัด	4.10	0.96	มาก
รวม		3.83	0.73	มาก

จากตาราง 6 พบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านรู้รักสามัคคีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนมีการปฏิบัติตามคุณธรรม ด้านรู้รักสามัคคีในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.58 - 4.10$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 5 สมบุรณ์ให้ความร่วมมือกับเทศบาลนครสมุทรปราการในการแยกขยะเปียกแห้ง โลหะเป็นถุง ๆ เพื่อสะดวกในการกำจัด ($\bar{X} = 4.10$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านมีน้ำใจ

ข้อ	ด้านมีน้ำใจ	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	แดงยอมอดขนม 1 วันเพราะเอาเงินค่าขนมบริจาคให้กับหน่วยรับบริจาคเพื่อเด็กกำพร้าที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง	3.51	1.17	มาก
2	จรัสแสงเรียนเก่งในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อน ๆ มักจะขอให้ช่วยสอนเสริมให้อยู่เสมอ ซึ่งจรัสแสงก็ช่วยโดยไม่แสดงอาการเบื่อเลย	3.86	0.95	มาก
3	ปีนี้มีมะม่วงที่บ้านของสกาใจออกผลมากกว่าทุก ๆ ปี สกาใจจึงนำผลมะม่วงมาฝากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน	3.82	1.02	มาก
4	ป๊อปนำสมุดภาพลายแปลก ๆ มาใช้ที่โรงเรียนเสมอ เปียกสนใจและอยากได้ ป๊อปเห็นว่าตนเองมีหลายเล่ม จึงให้สมุดภาพกับเปียกไปโดยไม่คิดเงิน	3.59	1.07	มาก
5	หลังจากพบกลุ่มเสร็จแล้วทางโรงเรียนได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาให้ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน แต่นัดจะรีบกลับบ้านเพื่อขายของทุกวัน โดยไม่อยู่ทำความสะอาดห้องเรียน	3.23	1.35	ปานกลาง
รวม		3.60	0.70	มาก

จากตาราง 7 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านมีน้ำใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมาก 4 ข้อ ($\bar{X} = 3.51 - 3.86$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 2 จรัสแสงเรียนเก่งในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อน ๆ มักจะขอให้ช่วยสอนเสริมให้อยู่เสมอซึ่งจรัสแสงก็ช่วยโดยไม่แสดงอาการเบื่อเลย ($\bar{X} = 3.86$) และนักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านมีน้ำใจในระดับปานกลาง 1 ข้อ ($\bar{X} = 3.23$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด

ข้อ	ด้านใฝ่ประหยัด	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหารของโรงเรียน เพราะได้รับประทานอาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้ เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย	3.80	1.04	มาก
2	สดใสได้รับเงินธนาณัติจากบ้านเพื่อใช้จ่ายตลอดเดือน แต่ไปพบเสื้อกันหนาวที่สวยงามถูกใจมาก แต่ราคาแพง จึงตัดสินใจซื้อและยอมอดหลังจากนั้นทั้ง ๆ ที่มีเสื้อ กันหนาวอยู่แล้ว 2 ตัว	3.80	1.46	มาก
3	ชาญมีเงินเดือนประจำอยู่แล้วและพอใช้จ่ายทุกเดือน โดยไม่ลำบากแต่ชาญก็ยังหารายได้เสริมอยู่ตลอดเวลา โดยเก็บไว้ใช้	4.04	0.92	มาก
4	ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิกเรียนแล้วก่อน ออกจากห้องเรียนทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง	4.14	1.03	มาก
5	หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและจะต้องรับผิดชอบ ครอบครัวด้วย หมึกแดงจึงประกอบอาหารรับประทาน เองทุกวันและนำผักสวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการทำ อาหาร	4.05	1.05	มาก
6	เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขาคิดว่าควรทำตน เป็นแบบอย่างให้กับพนักงานเห็นถึงการประหยัด จึง เดินจากบ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อม นำอาหารมารับประทานและเมื่อเหลือจากการ รับประทานก็นำกลับบ้านด้วย	3.05	1.24	ปานกลาง
รวม		3.81	0.69	มาก

จากตาราง 8 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านไฟประหยัดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมส่วนใหญ่ในระดับมาก 4 ข้อ ($\bar{X} = 3.80 - 4.14$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 4 ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิกเรียนแล้วก่อนออกจากห้องเรียนทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.14$) และนักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านไฟประหยัดในระดับปานกลาง 1 ข้อ ($\bar{X} = 3.05$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านซื่อสัตย์สุจริต

ข้อ	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าเป็นจำนวนมากที่โกงผู้ซื้อโดยใช้ เครื่องชั่งที่อ่อนกว่ามาตรฐาน	3.73	1.48	มาก
2	แดงไปรับประทานอาหารเมื่อจ่ายเงินตามบิล ปรากฏว่า เจ้าของร้านทอนเงินเกิน แดงจึงคืนเงินที่เกินมา ให้กับ เจ้าของร้าน	3.98	1.21	มาก
3	นัทพบกระเป๋ามีบัตรประจำตัวและเงินจำนวนมาก อยู่กลางถนน ซึ่งจะนำมาเป็นของตนก็ได้ เพราะไม่มี ใครเห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วยความเต็มใจ	4.10	1.20	มาก
4	โด่งมีความจำเป็นในการใช้เงินมาก บังเอิญเพื่อนของ โด่งลืมนำบัตรเครดิตวางไว้และมีรหัส โด่งจะนำบัตรเครดิต ไปกดก่อนแล้วค่อยมาบอกเพื่อนตอนหลัง	3.84	1.43	มาก
5	สมใจเป็นเจ้าของร้านที่สหกรณ์แห่งหนึ่งให้ความร่วมมือกับ วรรณโดยใช้ชื่อของกมลศรีไปกู้เงินโดยที่กมลศรี ไม่รู้ตัว	3.93	1.39	มาก
6	สุดใจขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมากและ กระเป๋าลืมเก็บเงินค่าโดยสาร ก่อนจะลงสุดใจได้ยื่นเงิน ค่าโดยสารให้กระเป๋	3.62	1.33	มาก
รวม		3.87	0.78	มาก

จากตาราง 9 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านซื่อสัตย์สุจริตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.62 - 4.10$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 3 นัทพบกระเป๋ามีบัตรประจำตัวและเงินจำนวนมากอยู่กลางถนน ซึ่งจะนำมาเป็นของตนก็ได้เพราะไม่มีใครเห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.10$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติตามคุณธรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ครอบครัวของพลทรัพย์มีฐานะทางเศรษฐกิจแบบ ปานกลาง วันเกิดของพลทรัพย์ พลทรัพย์จะเลี้ยงฉลอง ที่บ้านและนัดเพื่อนไว้แล้ว แต่พ่อแม่ไม่อนุญาตเพราะ เห็นว่าไม่จำเป็น พลทรัพย์โกรธมากจึงขว้างปาของ เสียหายหมด	3.88	1.44	มาก
2	จำเริญมีนา 5 ไร่ และทำไร่นาผสมผสานตามโครงการ พระราชดำริเพื่อพอเลี้ยงชีพ	4.01	1.17	มาก
3	นันทยาได้นำกางเกงเก่ามาดัดแปลงทำเป็นกระเป๋า สะพายไว้ใช้โดยไม่ต้องไปซื้อใบใหม่	3.58	1.20	มาก
4	สมศรีประกอบอาหารในมือคำ แต่สมศรีรับประทาน ไม่หมดอาหารที่เหลือยังรับประทานได้ จึงได้นำมา ดัดแปลงเป็นอาหารใหม่	3.60	1.17	มาก
5	ดำรงมีสวนกล้วย ปีนีกล้วยให้ผลผลิตดีมาก ดำรงจึงนำ กล้วยมาดัดแปลงเป็นสินค้าอื่น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	4.11	1.00	มาก
6	สวยกับงามเป็นพี่น้อง กลับจากโรงเรียนสองคนจะไป ทำสวนครัวเพื่อหารายได้พิเศษ ทั้งที่ครอบครัวสวยกับ งามไม่เดือดร้อน	3.99	0.95	มาก
รวม		3.86	0.73	มาก

จากตาราง 10 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.58 - 4.11$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือข้อ 5 ดำรงมีสวนกล้วย ปีนีกล้วยให้ผลผลิตดีมาก ดำรงจึงนำกล้วยมาดัดแปลงเป็นสินค้าอื่น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.11$)

**ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษา
โรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ**

ในตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษา
โรงเรียนวิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม
ตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และสถานภาพทางสังคม

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา
การศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ
ตามตัวแปร เพศ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่านักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียน
ทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตาม
คุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน โดยใช้ $t - test$ ดังปรากฏในตาราง 11 – 13

ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ
 นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
 สมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ โดยรวมและรายด้าน

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา		เพศชาย		เพศหญิง		t
ข้อ	การศึกษานอกโรงเรียน	(N = 124)		(N = 86)		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้าน پاکเพียรอดทน	3.50	0.52	3.50	0.50	0.05
2	ด้านเสริมสร้างคนดี	4.03	0.80	4.10	0.79	0.61
3	ด้านรู้จักสามัคคี	3.83	0.71	3.83	0.76	0.00
4	ด้านมีน้ำใจ	3.57	0.73	3.65	0.66	0.72
5	ด้านใฝ่ประหยัด	3.71	0.69	3.95	0.61	2.51**
6	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	3.27	0.56	3.30	0.56	2.46**
7	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.75	0.73	4.01	0.71	2.51**
รวม		3.67	0.52	3.77	0.49	1.71

จากตาราง 11 พบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับ
 มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม
 โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้
 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านใฝ่ประหยัด ด้านซื่อสัตย์สุจริต และด้านเศรษฐกิจ
 พอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเพศหญิงมีการปฏิบัติตาม
 คุณธรรมมากกว่าเพศชายทั้ง 3 ด้าน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 เพื่อให้ทราบว่าเป็นด้านใฝ่ประหยัด ด้านซื่อสัตย์สุจริตและด้านเศรษฐกิจพอเพียง
 มีรายข้อใดแตกต่างกันบ้าง จึงนำไปแสดงไว้ในตาราง 12 - 14

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ
 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
 สมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านใฝ่ประหยัด

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด	เพศชาย (N = 124)		เพศหญิง (N = 86)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหาร ของโรงเรียน เพราะได้รับประทาน อาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้เมื่อ ยามจำเป็นอีกด้วย	3.67	1.04	3.97	1.02	2.05*
2	สดใสได้รับเงินธนาณัติจากบ้านเพื่อใช้ จ่ายตลอดเดือนแต่ไปพบเสื่อกันหนาวที่ สวยถูกใจมาก แต่ราคาแพงจึงตัดสินใจ ซื้อและยอมอดหลังจากนั้นทั้ง ๆ ที่มีเสื่อกัน หนาวอยู่แล้ว 2 ตัว	3.64	1.54	4.02	1.31	1.90
3	ชาญมีเงินเดือนประจำอยู่แล้วและพอใช้ จ่ายทุกเดือน โดยไม่ลำบากแต่ชาญก็ยัง หารายได้เสริมอยู่ตลอดเวลา โดยเก็บ ไว้ใช้วันหลัง	4.02	0.90	4.08	0.94	0.43
4	ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิก เรียนแล้วก่อนออกจากห้องเรียนทวีปจะ ปิดไฟทุกครั้ง	4.00	0.09	4.33	0.91	2.36*
5	หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและจะ ต้องรับผิดชอบครอบครัวด้วย หมึกแดง จึงประกอบอาหารรับประทานเองทุกวัน และนำผักสวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการ ทำอาหาร	3.95	1.06	4.19	1.01	1.67

ตาราง 12 (ต่อ)

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา		เพศชาย		เพศหญิง		t
ข้อ	การศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด	(N = 124)		(N = 86)		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6	เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขาคิดว่าควรทำตนเป็นแบบอย่างให้กับพนักงานเห็นถึงการประหยัด จึงเดินจากบ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อมนำมาอาหารมารับประทานและเมื่อเหลือจากการรับประทานอาหารก็จะนำกลับบ้านด้วย	3.00	1.28	3.12	1.19	0.72
	รวม	3.71	0.69	3.95	0.66	2.51**

จากตาราง 12 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม ด้านใฝ่ประหยัด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 1 เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหารของโรงเรียนเพราะได้รับประทานอาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย และข้อ 4 ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิกเรียนแล้วก่อนออกจากห้องเรียนทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่าเพศชาย นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ
 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
 สมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	เพศชาย (N = 124)		เพศหญิง (N = 86)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.	ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าเป็นจำนวนมาก ที่โกงผู้ซื้อโดยใช้เครื่องชั่งที่อ่อนกว่า มาตรฐาน	3.66	1.48	3.83	1.47	0.84
2.	แดงไปรับประทานอาหารเมื่อจ่าย เงินตามบิลปรากฏว่า เจ้าของร้าน ทอนเงินเกินแดงจึงคืนเงินที่เกินมา ให้กับเจ้าของร้าน	3.87	1.27	4.13	1.10	1.58
3.	นักพบกระเป๋ามีบัตรประจำตัว และเงินจำนวนมากอยู่กลางถนนซึ่ง จะนำมาเป็นของตนก็ได้เพราะไม่มี ใครเห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วย ความเต็มใจ	4.04	1.20	4.17	1.20	0.74
4.	โต้งมีความจำเป็นในการใช้เงินมาก บังเอิญเพื่อนของโต้งลืมนำบัตรเครดิต วางไว้และมีรหัสโต้งจะนำบัตรเครดิต ไปกดก่อนแล้วค่อยมาบอกเพื่อน ตอนหลัง	3.70	1.48	4.04	1.34	1.67
5.	สนใจเป็นเจ้าของที่สหกรณ์แห่งหนึ่ง ให้ความร่วมมือกับบรรณาโดยใช้ชื่อ ของกมลศรีไปกู้เงินโดยที่กมลศรี ไม่รู้ตัว	3.77	1.45	4.17	1.27	2.10*

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	เพศชาย (N = 124)		เพศหญิง (N = 86)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6.	สุดใจขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสาร แน่นมากและกระเป๋าสัมเก็บเงินค่า โดยสารก่อนจะลงสุดใจได้ยื่นเงินค่า โดยสารให้กระเป๋	3.51	1.33	3.79	1.32	1.47
	รวม	3.27	0.56	3.30	0.56	2.46**

จากตาราง 13 พบว่านักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 5 สมใจเป็นเจ้าของหน้าที่สหกรณ์แห่งหนึ่งให้ความร่วมมือกับบรรณาโดยใช้ชื่อของกมลศรีไปกู้เงินโดยที่กมลศรีไม่รู้ตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่าเพศชาย นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม 7 ประการของ
 นักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียน วิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
 สมุทรปราการ จำแนกตามเพศ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษา ศึกษานอกโรงเรียน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	เพศชาย		เพศหญิง		t
		(N = 124)		(N = 86)		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
<u>ด้านเศรษฐกิจพอเพียง</u>						
1	ครอบครัวของพลทรัพย์มีฐานะทางเศรษฐกิจแบบปานกลาง วันเกิดของพลทรัพย์ พลทรัพย์จะเลี้ยงฉลองที่บ้านและนัดเพื่อนไว้แล้ว แต่พ่อแม่ไม่อนุญาต เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น พลทรัพย์โกรธมาก จึงขว้างปาของเสียหมด	3.83	1.45	3.95	1.44	0.60
2	ดำเกิงมีนา 5 ไร่ และทำไร่นาผสมผสานตามโครงการพระราชดำริเพื่อพอเลี้ยงชีพ	3.83	1.23	4.26	1.02	2.73**
3	นันทยาได้นำกางเกงเก่ามาดัดแปลงทำเป็นกระเป๋าสะพายไว้ใช้โดยไม่ต้องไปซื้อใบใหม่	3.49	1.18	3.70	1.21	1.29
4	สมศรีประกอบอาหารในมือคำ แต่สมศรีรับประทานไม่หมด อาหารที่เหลือยังรับประทานได้ จึงได้นำมาดัดแปลงเป็นอาหารใหม่	3.50	1.21	3.73	1.21	1.36
5	ดำรงมีสวนกล้วย ปีนีกล้วยให้ผลผลิตดีมาก ดำรงจึงนำกล้วยมาดัดแปลงเป็นสินค้าอื่น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	4.05	1.04	4.20	0.93	1.08
6	สวยกับงามเป็นพี่น้องกัน กลับจากโรงเรียนสองคนจะไปทำสวนครัวเพื่อหารายได้พิเศษ ทั้งที่ครอบครัวสวยกับงามไม่เดือดร้อน	3.83	0.98	4.22	0.85	3.04**
รวม		3.75	0.73	4.01	0.71	2.51**

จากตาราง 14 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม ด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 2 จำกึ่งมีนา 5 ไร่ และทำไร่นาผสมผสานตามโครงการพระราชดำริเพื่อพลีเลี้ยงชีพ และข้อ 6 สวยกับงามเป็นพี่น้องกันกลับจากโรงเรียนสองคนจะไปทำสวนครัวเพื่อหารายได้พิเศษทั้งที่ครอบครัวสวยกับงามไม่เดือดร้อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเพศหญิงมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่าเพศชาย นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปร อายุ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน โดยใช้ F – test ดังปรากฏในตาราง 15 - 16

ตาราง 15 เปรียบเทียบการปฏิบัติคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม อายุ
โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
1	ด้าน پاکเพียรอดทน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.19	9.95	0.37
		ภายในกลุ่ม	207	54.39		
		รวม	209	54.59		
2	ด้านเสริมสร้างคนดี	ระหว่างกลุ่ม	2	7.39	3.69	0.00
		ภายในกลุ่ม	207	134.73	0.65	
		รวม	209	134.73		
3	ด้านรู้จักสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	2	3.24	1.62	3.06*
		ภายในกลุ่ม	207	109.51	0.52	
		รวม	209	112.76		
4	ด้านมีน้ำใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.42	0.71	1.43
		ภายในกลุ่ม	207	102.44	0.49	
		รวม	209	103.86		
5	ด้านใฝ่ประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	2	0.13	6.86	0.14
		ภายในกลุ่ม	207	100.18	0.48	
		รวม	209	100.32		
6	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	ระหว่างกลุ่ม	2	0.10	5.18	0.83
		ภายในกลุ่ม	207	128.75	0.61	
		รวม	209	128.86		
7	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.34	0.17	0.31
		ภายในกลุ่ม	207	113.65	0.54	
		รวม	209	113.99		
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.16	8.78	0.26
		ภายในกลุ่ม	207	64.59	0.31	
		รวม	209	64.75		

จากตาราง 15 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรู้จักสามัคคีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าด้านรู้จักสามัคคีมีกลุ่มอายุใดแตกต่างกันบ้างจึงนำไปทดสอบเป็นรายคู่ ดังตาราง 16

ตาราง 16 ทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ด้านรู้จักสามัคคี เป็นรายคู่

อายุ				
		ต่ำกว่า 35 ปี	สูงกว่า 45 ปี	35 – 45 ปี
	$\bar{X}$	3.69	3.93	3.95
ต่ำกว่า 35 ปี	3.69	-	0.24	0.26*
สูงกว่า 45 ปีขึ้นไป	3.93	-	-	0.02
35 – 45 ปี	3.95	-	-	-

จากตาราง 16 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มอายุ 35 – 45 ปี มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านรู้จักสามัคคีแตกต่างจากกลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มอายุ 35 – 45 ปี มีการปฏิบัติตามคุณภาพด้านรู้จักสามัคคีมากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปรสถานภาพครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่านักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน โดยใช้ t -test ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพครอบครัวโดยรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน	โสด		สมรส		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้าน پاکเพียรอดทน	3.50	0.45	3.50	0.53	0.25
2	ด้านเสริมสร้างคนดี	4.14	0.74	4.02	0.83	1.02
3	ด้านรู้จักสามัคคี	3.82	0.69	3.84	0.75	0.17
4	ด้านมีน้ำใจ	3.60	0.69	3.61	0.71	0.89
5	ด้านใฝ่ประหยัด	3.86	0.62	3.78	0.73	0.75
6	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	3.95	0.69	3.82	0.82	1.07
7	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.84	0.71	3.87	0.75	0.21
รวม		3.82	0.49	3.78	0.58	0.49

จากตาราง 17 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้

3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปร อาชีพ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่านักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน ดังปรากฏในตาราง 18

ตาราง 18 เปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอก
โรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม
อาชีพโดยรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
1	ด้าน پاکเพียรอดทน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.15	5.22	0.19
		ภายในกลุ่ม	206	54.44	0.26	
		รวม	209	54.59		
2	ด้านเสริมสร้างคนดี	ระหว่างกลุ่ม	3	0.56	0.18	0.28
		ภายในกลุ่ม	206	134.17	0.65	
		รวม	209	134.73		
3	ด้านรู้จักสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	0.53	0.18	0.33
		ภายในกลุ่ม	206	112.22	0.54	
		รวม	209	112.75		
4	ด้านมีน้ำใจ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.97	0.65	1.33
		ภายในกลุ่ม	206	101.88	0.49	
		รวม	209	103.86		
5	ด้านใฝ่ประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	3	1.96	6.65	0.37
		ภายในกลุ่ม	206	98.35	0.47	
		รวม	209	100.32		
6	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	ระหว่างกลุ่ม	3	1.73	0.57	0.93
		ภายในกลุ่ม	206	127.13	0.01	
		รวม	209	128.86		
7	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	3	1.73	0.57	1.06
		ภายในกลุ่ม	206	112.29	0.54	
		รวม	209	113.99		
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.63	0.21	0.68
		ภายในกลุ่ม	206	64.11	3.11	
		รวม	209	64.75		

จากตาราง 18 พบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้

3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปรสถานภาพทางสังคม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่านักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกันดังปรากฏในตาราง 19 – 23

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพทางสังคมโดยรวมและรายด้าน

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน		t
		(N = 71)		(N = 139)		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้าน پاکเพียรอดทน	3.45	0.53	3.53	0.49	1.06
2	ด้านเสริมสร้างคนดี	3.84	0.82	4.18	0.77	2.92**
3	ด้านรู้จักสามัคคี	3.79	0.66	3.86	0.76	0.66
4	ด้านมีน้ำใจ	3.47	0.65	3.67	0.72	2.07*
5	ด้านใฝ่ประหยัด	3.65	0.77	3.89	0.63	2.28*
6	ด้านซื่อสัตย์สุจริต	3.18	0.45	3.34	0.60	2.20*
7	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.83	0.76	3.88	0.72	0.46
รวม		3.69	0.58	3.85	0.53	1.91

จากตาราง 19 พบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเสริมสร้างคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมีน้ำใจ ด้านใฝ่ประหยัด และด้านซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้นำจากชุมชน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่ากลุ่มผู้นำจากหน่วยราชการทั้ง 3 ด้าน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่า ในด้านเสริมสร้างคนดี ด้านมีน้ำใจ และด้านใฝ่ประหยัด มีรายข้อใดแตกต่างกันบ้าง จึงนำไปแสดงไว้ในตาราง 20 - 23

ตาราง 20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ด้านเสริมสร้างคนดี

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านเสริมสร้างคนดี	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
		<u>ด้านเสริมสร้างคนดี</u>				
1	ดำตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถ้าแม่มีเงินเข้าแถวคอยซื้อตั๋วเป็น แถวยาวมากและถ้าไปต่อแถวตัวอาจ หมดเสียก่อนถึง กระนั้นดำก็เข้าแถว ตามลำดับก่อนหลัง	3.46	1.50	3.78	1.32	1.58
2	คริส เบญจกุล ช่วยนำคนเจ็บส่ง โรงพยาบาลจนตัวเองป่วยและเข้ารับ การรักษาพยาบาล แดงทราบข่าวที่ คริสได้เสียสละเพื่อสังคม จึงส่ง ดอกไม้ไปให้กำลังใจ	3.81	0.99	4.34	0.94	3.71**
3	สมชายเก็บสร้อยข้อมือทองคำได้จึง นำไปให้ครูเพื่อคืนเจ้าของ ครูก็ได้ ชมเชยในห้องประชุม	4.00	1.14	4.44	0.94	2.82**
4	สำเร็จสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้ มีโอกาสเรียนต่อโดยที่ไม่ได้รับผล ตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น	3.94	1.10	4.27	0.95	2.13*

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านเสริมสร้างคนดี	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
5	คุณครูบอกว่าเมื่อวานนี้พี่น้องชาว อีสานได้รับผลจากอากาศหนาวจัด ในรอบ 10 ปี จึงขอให้นักศึกษาใน กลุ่มช่วยเหลือพี่น้องชาวอีสาน ใจสมานได้ช่วยเหลือในเหตุการณ์ ครั้งนี้ โดยบริจาคเงินและเสื้อผ้า	3.94	1.06	4.19	0.94	1.73
6	วัลลีย์เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน ด้านความกตัญญู รู้คุณในการ ปฏิบัติต่อยายที่ชรามาก วังจากบ้าน ไปโรงเรียนและโรงเรียนไปบ้านเป็น ประจำเพื่อจะมาดูแลป้อนอาหารยาย	3.87	1.02	4.05	1.08	1.18
รวม		3.84	0.82	4.18	0.77	2.92**

จากตาราง 20 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 2 คริส เบญจกุล ช่วยนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาลจนตัวเองป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาล แดงทราบข่าวที่คริสได้เสียสละเพื่อสังคมจึงส่งดอกไม้ไปให้กำลังใจ และข้อ 3 สมชาย เก็บสร้อย ข้อมือทองคำได้จึงนำไปให้ครูเพื่อคืนเจ้าของ ครูก็ได้ชมเชยในห้องประชุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้อ 4 สำเร็จสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียนต่อโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้นำจากชุมชนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่า กลุ่มผู้นำจากหน่วยงานราชการ นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
สมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ด้านมีน้ำใจ

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษาออกโรงเรียน ด้านมีน้ำใจ	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
<u>ด้านมีน้ำใจ</u>						
1	แดงยอมอดทน 1 วันเพราะเอาเงิน ค่าขนมบริจาคให้กับหน่วยรับบริจาค เพื่อเด็กกำพร้าที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง	3.33	1.18	3.61	1.15	1.60
2	จรัสแสงเรียนเก่งในวิชา คณิตศาสตร์เพื่อน ๆ มักจะขอให้ ช่วยสอนเสริมให้อยู่เสมอ ซึ่งจรัสแสง ก็ช่วยโดยไม่แสดงอาการเบื่อเลย	3.70	0.93	3.94	0.95	1.77
3	ปีนั้มะม่วงที่บ้านของสกาใจออกผล มากกว่าทุก ๆ ปี สกาใจจึงนำผล มะม่วงมาฝากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน	3.69	0.95	3.89	1.06	1.35
4	ป๊อปนำสมุดภาพลายแปลก ๆ มาใช้ ที่โรงเรียนเสมอ เป๊ยกสนใจและ อยากได้ ป๊อปเห็นว่าตนเองมีหลาย เล่มจึงให้สมุดภาพกับเป๊ยกไปโดย ไม่คิดเงิน	3.33	1.15	3.72	1.01	2.39*
5	หลังจากพบกลุ่มเสร็จแล้วทาง โรงเรียนได้ขอความร่วมมือจาก นักศึกษาให้ช่วยกันทำความสะอาด ห้องเรียน แต่นัดจะรีบกลับบ้านเพื่อ ขายของทุกวัน โดยไม่อยู่ทำความ สะอาดห้องเรียน	3.29	1.28	3.20	1.40	0.43
รวม		3.47	0.65	3.67	0.72	2.07*

จากตาราง 21 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านมีน้ำใจโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 4 ป้อนนำสมุดภาพหลายเล่มมาใช้ที่โรงเรียนเสมอเพื่อยกสนใจและอยากได้ ป้อนเห็นว่าตนเองมีหลายเล่มจึงให้สมุดภาพกับเพียกไปโดยไม่คิดเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้นำจากชุมชนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่ากลุ่มผู้นำจากหน่วยราชการ นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการ
ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัด
สมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ด้านใฝ่ประหยัด

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหาร ของโรงเรียน เพราะได้รับประทาน อาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้ เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย	3.53	1.02	3.93	1.03	2.65**
2	สดใสได้รับเงินชดเชยจากบ้านเพื่อ ใช้จ่ายตลอดเดือนแต่ไปพบเสื้อกัน หนาวที่สวยงามถูกใจมาก แต่ราคาแพง จึงตัดสินใจซื้อและยอมอดหลังจาก นั้นทั้ง ๆ ที่มีเสื้อกันหนาวอยู่แล้ว	3.80	1.47	3.79	1.46	0.20
3	ชาญมีเงินเดือนประจำอยู่แล้วและ พอใช้จ่ายทุกเดือน โดยไม่ลำบาก แต่ชาญก็ยังหารายได้เสริมอยู่ตลอด เวลา โดยเก็บไว้ใช้วันหลัง	3.95	0.85	4.09	0.95	1.01
4	ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจาก เลิกเรียนแล้วก่อนออกจากห้องเรียน ทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง	4.00	1.10	4.21	0.99	1.43
5	หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและ จะต้องรับผิดชอบครอบครัวด้วย หมึกแดงจึงประกอบอาหารรับ ประทานเองทุกวันและนำผัก สวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการทำ อาหาร	3.83	1.15	4.16	0.97	2.08*

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านใฝ่ประหยัด	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6	เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขา คิดว่าควรทำตนเป็นแบบอย่างให้กับ พนักงานเห็นถึงการประหยัด จึงเดิน จากบ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อมนำอาหารมารับประทาน และเมื่อเหลือจากการรับประทานก็ จะนำกลับบ้านด้วย	2.80	1.26	3.17	1.22	2.08*
	รวม	3.65	0.77	3.89	0.63	2.28*

จากตาราง 22 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านใฝ่ประหยัดโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 1 เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหารของโรงเรียนเพราะได้รับประทานอาหารฟรีและยังได้เงินเก็บไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนข้อ 5 หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและต้องรับผิดชอบครอบครัวด้วย หมึกแดงจึงประกอบอาหารรับประทานเองทุกวันและนำผักสวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการทำอาหาร และข้อ 6 เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขาคิดว่าควรทำตนเป็นแบบอย่างให้กับพนักงานเห็นถึงการประหยัด จึงเดินจากบ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อมนำอาหารมารับประทาน เมื่อเหลือจากการรับประทานก็จะนำกลับบ้านด้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้นำจากชุมชนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่ากลุ่มผู้นำจากหน่วยราชการ นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ด้านเชื้อชาติสัญชาติ

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านเชื้อชาติสัญชาติ	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าเป็นจำนวนมากที่ โกงผู้ซื้อโดยใช้เครื่องชั่งที่อ่อนกว่า มาตรฐาน	3.78	1.44	3.70	1.50	0.38
2	แดงไปรับประทานอาหารเมื่อจ่าย เงินตามบิล ปรากฏว่าเจ้าของร้าน ทอนเงินเกิน แแดงจึงคืนเงินที่เกินมา ให้กับเจ้าของร้าน	3.77	1.28	4.08	1.16	1.76
3	นั้พบกระเป๋ามีบัตรประจำตัว และเงินจำนวนมากอยู่กลางถนน ซึ่ง จะนำมาเป็นของตนก็ได้ เพราะไม่มี ใครเห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วย ความเต็มใจ	4.04	1.08	4.12	1.26	0.49
4	โต้งมีความจำเป็นในการใช้เงินมาก บังเอิญเพื่อนของโต้งลืมนำบัตรเครดิต วางไว้และมีรหัส โต้งจะนำบัตร เครดิตไปกดก่อนแล้วค่อยมาบอก เพื่อนตอนหลัง	2.00	1.12	2.30	1.56	1.47
5	สนใจเป็นเจ้าของร้านที่สหกรณ์แห่งหนึ่ง ให้ความร่วมมือกับบรรณาโดยใช้ชื่อ ของกมลศรีไปกู้เงินโดยที่กมลศรี ไม่รู้ตัว	2.08	1.31	2.10	1.46	0.11

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ด้านซื่อสัตย์สุจริต	กลุ่มผู้นำจาก หน่วยงานราชการ (N = 71)		กลุ่มผู้นำจาก ชุมชน (N = 139)		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6	สุดใจขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสาร แน่นมากและกระเป๋าลืมเก็บเงิน ค่าโดยสาร ก่อนจะลงสุดใจได้ยื่น เงินค่าโดยสารให้กระเป๋	3.40	1.30	3.74	1.33	1.71
	รวม	3.18	0.45	3.34	0.60	2.20*

จากตาราง 23 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านซื่อสัตย์สุจริตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

ในตอนนี้เป็นวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 210 คน มีผู้ตอบคำถามปลายเปิดจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 27.14 ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดไว้ในตารางโดยใช้ความถี่ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม
7 ประการ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
1. ด้าน پاکเพียรอดทน	
- ควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเพียร	29
- ควรปลูกฝังเรื่องความเพียรตั้งแต่วัยเด็ก	3
- ควรชมเชยให้รางวัลแก่ผู้มีความเพียร	1
รวม	33
2. ด้านเสริมสร้างคนดี	
- ควรสนับสนุนยกย่องคนดีให้สังคมได้รับรู้	17
- ควรมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมคนทำดี เช่น การให้รางวัล	4
รวม	21
3. ด้านรู้จักสามัคคี	
- ควรมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี	16
- ควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน	13
- ควรแนะนำให้ทุกคนเปิดใจกว้างเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง	1
รวม	30
4. ด้านมีน้ำใจ	
- ควรสนับสนุนให้ทุกคนมีน้ำใจให้กันเพื่อสังคมที่ดี	17
- ควรพยายามชมเชยคนที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น	6
รวม	23
5. ด้านใฝ่ประหยัด	
- ควรประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น บุหรี่ สุรา	10
- ควรจัดอบรมให้เห็นความสำคัญของการประหยัด	2
- ควรมีตัวอย่างและสัดส่วนการใช้จ่ายเปรียบเทียบกับรายได้ จะทำให้รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน	1

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น	จำนวน (คน)
- ควรมีการจัดสหกรณ์ออมทรัพย์ในท้องถิ่น	1
- ควรมีการจัดกิจกรรมประดิษฐ์ของเหลือใช้	1
รวม	15
6. ด้านชื่อเสียงสุจริต	
- ควรสนับสนุนผู้ประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	2
- ควรมีการชมเชย	1
- ผู้นำประเทศควรเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชน	1
รวม	4
7. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	
- ควรมีความคิดในการครองชีพไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	15
- ควรสร้างงานในครัวเรือนของตนเอง พึ่งตนเอง	3
- ควรมีการสัมมนาในระดับท้องถิ่นเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้สนใจ	1
รวม	19

ตาราง 24 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนได้เสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม
คุณธรรม 7 ประการ โดยข้อที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

ด้าน پاکเพียรอดทน คือ ควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเพียร

ด้านเสริมสร้างคนดี คือ ควรสนับสนุนยกย่องคนดีให้สังคมได้รับรู้

ด้านรู้จักสามัคคี คือ ควรมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

ด้านมีน้ำใจ คือ ควรสนับสนุนให้ทุกคนมีน้ำใจให้กับเพื่อสังคมที่ดี

ด้านใฝ่ประหยัด คือ ควรประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น บุหรี่ สุรา

ด้านซื่อสัตย์สุจริต คือ ควรสนับสนุนผู้ประพฤติตนด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ ควรมีความคิดในการครองชีพไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ สถานภาพทางสังคม
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน
2. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน
3. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน
4. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน
5. นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิชิเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 12,091 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกเฉพาะนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน ใน 6 อำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 223 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวัดคุณธรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากแบบวัดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัดได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และสถานภาพทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดคุณธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษานอกโรงเรียนวิชิเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน รวม 40 ข้อ คือ ด้าน پاکเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต และเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักศึกษาเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการศูนย์จังหวัดและถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 อำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขอความร่วมมือจากครูประจำกลุ่มในการแจกแบบวัดคุณธรรมให้กับนักศึกษาที่เป็นผู้นำชุมชน โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม - 30 เมษายน 2543 และสามารถเก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94 ของแบบวัดคุณธรรมที่แจกไปทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติดังนี้

5.1 คำนวณค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- 1.00 - 1.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด
- 1.51 - 2.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับน้อย
- 2.51 - 3.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับปานกลาง
- 3.51 - 4.50 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมาก
- 4.51 - 5.00 หมายถึง ปฏิบัติตามคุณธรรมในระดับมากที่สุด

5.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย คุณธรรมระหว่างกลุ่มตามตัวแปร เพศ สถานภาพครอบครัว สถานภาพทางสังคม โดยใช้ค่าสถิติ t (t -test) ในกรณีมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้ค่าสถิติ F (F -test) กรณีมีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม คือด้าน อายุ และอาชีพ และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้ทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของนิวแมนคูลส์ (Newmankeuls Method)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 210 คน จำแนกตามเพศ ชาย 124 คน หญิง 86 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 และ 41.00 ตามลำดับ อายุต่ำกว่า 35 ปี 89 คน อายุ 35 - 45 ปี 74 คน อายุสูงกว่า 45 ปีขึ้นไป 47 คน คิดเป็นร้อยละ 42.38, 35.04 และ 22.38 ตามลำดับ สถานภาพครอบครัวโสด 74 คน สมรส 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.24 และ 64.76 ตามลำดับ อาชีพเกษตรกรกรรม 16 คน อุตสาหกรรม 13 คน รับจ้าง 110 คน รับราชการ 71 คน คิดเป็นร้อยละ 7.62, 6.19, 52.38 และ 33.81 ตามลำดับ สถานภาพทางสังคม กลุ่มผู้นำจากหน่วยงานราชการ 71 คน กลุ่มผู้นำชุมชน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 และ 70.42 ตามลำดับ

2. วิเคราะห์คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีการปฏิบัติคุณธรรมอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60 - 4.06$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเสริมสร้างคนดี ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนด้านพากเพียรอดทนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)

3. เปรียบเทียบการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอก

โรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามสมมติฐานสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านใฝ่ประหยัด ด้านซื่อสัตย์สุจริต และด้านเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรู้จักสามัคคีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้

3.4 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้

3.5 นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเสริมสร้างคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมีน้ำใจ และด้านใฝ่ประหยัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ข้อเสนอแนะคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการใน 7 ด้านคือ ด้าน پاکเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต และเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 210 คน มีผู้ตอบคำถามปลายเปิด จำนวน 57 คน โดยสามารถสรุปข้อที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

4.1 ด้าน پاکเพียรอดทน : ควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเพียร

4.2 ด้านเสริมสร้างคนดี : ควรสนับสนุนยกย่องคนดีให้สังคมได้รับรู้

4.3 ด้านรู้รักสามัคคี : ควรมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

- 4.4 ด้านมีน้ำใจ : ควรสนับสนุนให้ทุกคนมีน้ำใจให้กันเพื่อสังคมที่ดี
- 4.5 ด้านใฝ่ประหยัด : ควรประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น บุหรี่ สุรา
- 4.6 ด้านซื่อสัตย์สุจริต : ควรสนับสนุนผู้ประพฤติตนด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- 4.7 ด้านเศรษฐกิจพอเพียง : ควรมีความคิดในการครองชีพไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปประเด็นสำคัญมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกด้านทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษากลุ่มผู้นำเป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุมาก มีอาชีพและมีสถานภาพเป็นผู้นำชุมชน บุคลิกภาพและการแสดงออกโดยการตอบแบบวัดคุณธรรมจะระบุไปในทางบวก เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไป เพราะนักศึกษากลุ่มผู้นำเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกมาจากชุมชน และต้องมีส่วนรับผิดชอบการพัฒนาชุมชนเมื่อเป็นดังนี้จึงอาจเป็นไปได้ที่ต้องการแสดงออกโดยการตอบแบบวัดคุณธรรมว่าเป็นผู้มีความประพฤติดีมีคุณธรรมในตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีบุคลิกภาพของคิมเมล (สวัณน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Kimmel. 1980. Adulthood and Aging.) ที่กล่าวถึงบุคลิกของแต่ละคนว่าเป็นสิ่งส่งเสริมให้เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมโดยกล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของบุคลิกภาพข้อหนึ่งคือ บุคลิกภาพเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพซึ่งส่งผลกระทบให้บุคคลต้องปรับตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดังนั้นการตอบแบบวัดคุณธรรมจึงพบว่าการปฏิบัติตามคุณธรรมทั้ง 7 ประการ ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของจูไรต์น์ มณีรัตน์ (2528 : 151) ที่กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครว่า การปลูกฝังจริยธรรมเปรียบได้กับการปลูกนอกจากความสมบูรณ์ของเมล็ดพืช (ผู้เรียน) แล้ว สิ่งแวดล้อมดินฟ้าอากาศก็ย่อมเป็นสิ่งสำคัญ การจัดสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง เหมาะสมเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดจริยธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช โพธิกุล (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้วิจัยเรื่องคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คุณธรรมผู้บริหารโรงเรียนปรากฏอยู่ในระดับมากยกเว้นคุณธรรมด้านการรักษาสัจจะที่ปรากฏอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมไทยทุกวันนี้เพศชายเพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันจึงทำให้ชายหญิงต้องให้ความสนใจกับปัญหาและมีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนและบุคคลอื่นในครอบครัวให้ได้รับความอบอุ่นจึงต้องมีการปฏิบัติตามคุณธรรม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิ ศิริทรัพย์ากร (2526 : 45) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ และทำการทดลองกับชาย - หญิง จำนวน 42 คน ผลการวิจัยพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเรียนโดยแสดงบทบาทสมมติและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างชาย - หญิงไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงปฏิบัติตามคุณธรรมด้านใฝ่ประหยัดและเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าเพศชายทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมไทยมีการอบรมเด็กตามลักษณะทางเพศโดยเฉพาะเพศหญิงที่ได้รับการแสดงบทบาทความรับผิดชอบต่องานต่าง ๆ ในครอบครัว มีหน้าที่ดูแลบุคคลภายในบ้าน ที่ให้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ดูแลสิ่งของ ซ่อมแซมเสื้อผ้า และจัดหาอาหาร ทำให้เพศหญิงมีการประหยัดมากกว่าเพศชาย งานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุฒิ คุวินันท์ (2529 : 53) ที่ศึกษาเรื่องตัวแปรที่จำแนกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีค่านิยมพื้นฐานด้านประหยัดและออมแตกต่างกัน

2.2 นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาในกลุ่มผู้นำชุมชนอยู่ในวัยเดียวกันซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ทำให้มีการพัฒนาการในระดับเดียวกันและได้รับการอบรมสอดแทรกคุณธรรมจากครูผู้สอนเช่นเดียวกัน จึงทำให้นักศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมพบว่า คนอายุมากและอายุน้อยจะมีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันทั้งพฤติกรรมในทางที่ดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว หรือพฤติกรรมในทางเลว เช่น การโกง เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมส่วนมากขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่บุคคลประสบอยู่และเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรู้จักสามัคคีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มอายุ 35 - 45 ปีมีการปฏิบัติตามคุณธรรม ด้านรู้จักสามัคคีมากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในช่วงนี้เป็นวัยที่นักศึกษา

มีความคิดต่างกันและประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ การรู้จักเอาตัวรอดของนักศึกษาและนักศึกษาบางคนมีกรอบการที่จะเสียสละบางอย่างอาจไม่พร้อม และสิ่งแวดล้อมบางสถานการณ์จึงทำให้มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านรู้จักสามัคคีแตกต่างกัน

2.3 นักศึกษาที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม

7 ประการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษามีโอกาสเข้ามาศึกษาได้รับการอบรมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมในเบื้องต้นทางจริยธรรม ทำให้ทราบถึงแนวทางในการประพฤติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างมีความสุข ประกอบกับประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับมา จึงปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี รู้จักเหตุผล มีการช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทนต่อการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ในการดำเนินชีวิตตามคุณธรรม ที่สังคมส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติ ผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของพนัส หันนาคินทร์ (2523) ที่ได้กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขในสังคมที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนี้ได้ ผู้ปฏิบัติต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกต้องหรือผิด ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักธรรมจึงต้องประกอบทางกายซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกทางใจ

2.4 นักศึกษาที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพในสังคมไทยยุคปัจจุบันทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมทุกอาชีพมีความสำคัญ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชุมชน การปฏิบัติตนจึงอยู่ในสายตาของประชาชนคนรอบข้าง ทำให้ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง นอกจากความรู้ความสามารถเฉพาะด้านแล้วสิ่งที่ผู้นำชุมชนขาดไม่ได้คือคุณธรรมในการประกอบอาชีพไม่เอาเปรียบผู้ด้อยกว่าแสดงให้เห็นเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความสุจริต ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ เป็นต้น จะทำให้ได้รับผลตอบแทนที่ดี มีความเจริญก้าวหน้าและทำให้ทุกคนและตนเองเกิดความภาคภูมิใจ จึงทำให้มีการปฏิบัติตามคุณธรรมไม่ต่างกัน งานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 56 - 57) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย ว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

2.5 นักศึกษาที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกันมีการปฏิบัติตามคุณธรรม

7 ประการโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเสริมสร้างคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมีน้ำใจ และด้านใฝ่ประหยัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้นำจากชุมชนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมมากกว่ากลุ่มผู้นำที่มาจากหน่วยงานราชการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพทางสังคมมีความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของตนที่ต้องปฏิบัติตนเองและผู้อื่น เมื่อได้รับเลือกเป็นผู้นำในชุมชนตามปกติผู้ที่ได้รับ

คัดเลือกจะเป็นคนดี มีคุณงามความดีความสามารถในการทำงานซึ่งสมาชิกให้ความไว้วางใจ จึงต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน นอกจากคุณสมบัติในการเป็นผู้นำแล้วยังต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น เมื่อกลุ่มผู้นำได้รับการศึกษาประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่คล้ายกัน แต่ความสามารถการรับรู้และความเข้าใจจากประสบการณ์ที่ได้รับไม่เท่าเทียมกัน ผลที่เกิดขึ้นจึงทำให้สถานภาพทางสังคมของทั้งสองจึงต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว ซึ่งมีบทบาทต่อการปฏิบัติคุณธรรม งานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเคย์ (Key : 1975) ที่แสดงความเห็นว่า ระดับเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะช่วยเพิ่มหรือลดความเร็วของการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน เคย์เห็นความสำคัญของลักษณะครอบครัวในอันที่จะปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรมให้แก่เยาวชนนั้น คือ การยอมรับตนเอง การมีเอกลักษณ์ การเทียบเคียง การประสบความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ลักษณะเชิงจริยธรรมอื่นปรากฏขึ้นได้ในภายหลังจะพื้นความรู้และความเชื่อของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามฐานะทางสังคมของบุคคล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเสริมสร้างคนดี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้นำที่มาจากหน่วยงานราชการมีชีวิตในสังคมเมือง มีการแข่งขันกันมากจึงทำให้เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม มีประสบการณ์แนวคิดไปในทางนิยมวัตถุ สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อบทบาทมากกว่ากลุ่มผู้นำที่มาจากชุมชนซึ่งมีการดำเนินชีวิตอยู่กับธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงจึงยังไม่ค่อยมีความพอเพียงกับชีวิตความเป็นอยู่ มีความเกรงอกเกรงใจผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในศาสนา จึงทำให้กลุ่มผู้นำที่มาจากหน่วยงานราชการมีการปฏิบัติคุณธรรมแตกต่างกับผู้นำที่มาจากชุมชน

3. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติตามคุณธรรม 7 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1 ด้าน پاکเพียรอดทน นักศึกษาได้เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเพียร ตั้งแต่วัยเด็ก ควรชมเชยให้รางวัลแก่ผู้มีความเพียร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความ پاکเพียรอดทนหรือขันติ หมายถึง ความอดกลั้นต่ออารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ เพื่อให้กิจการงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี การปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกไปกับวิธีการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจความรู้สึกของตนเองตนมากขึ้นเอาใจใส่การงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดียิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินท์ นาคนประดิษฐ์ (2518 : 16 – 18) ว่าพฤติกรรมที่ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรม คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ไม่บ่นถึงความยุ่งยากลำบากที่ตนได้รับ ไม่ท้อแท้ต่องานแม้จะต้องใช้เวลานานมีความมานะอดทน

3.2 ด้านเสริมสร้างคนดี นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริมคนทำดี เช่น การให้รางวัล ควรสนับสนุนยกย่องคนดีในสังคมได้รับรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจเพื่อลดปัญหาของสังคมคือการพัฒนาจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนา เป็นค่านิยมของลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคล เพื่อให้บุคคลละอายใจต่อการกระทำ สิ่งที่ไม่ถูกต้องหันมาทำในสิ่งที่ดีงามเป็นที่ยอมรับ และต้องการมากขึ้น (กรมวิชาการ : 2524) คุณธรรมด้านนี้ควรได้รับการส่งเสริมอย่างยิ่งในปัจจุบัน ผู้คนห่างคุณธรรมมากปัญหาจึงเกิดขึ้น ถ้าหากทุกคนได้รับการฝึกปฏิบัติและยึดคำสอนของศาสนาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ปัญหาที่ลดน้อยลง ควรส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในใจอย่างน้อยก็ให้ปฏิบัติตามหลักธรรม อิทธิบาท 4 สัปปริสธรรม 7 ก็จะทำให้เป็นคนดีมีคุณภาพโดยเฉพาะด้านhiriโอดัสปะ ถ้าคนในสังคมทุกคนปฏิบัติก็สามารถควบคุมตนเองไม่ประพฤตินิสัยที่ไม่ดี สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่เปลี่ยนไปทำให้ความเปลี่ยนแปลงที่ง่ายขึ้นถ้าเราไม่รู้จักควบคุมตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบควรเข้ามาสนับสนุนจัดโครงการส่งเสริมคนดีให้มากขึ้นมีการประกาศเกียรติคุณให้ทราบทั่วกัน

3.3 ด้านรักษาสัมคัตติ นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรมีกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี ควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน ควรแนะนำให้ทุกคนเปิดใจกว้างลดปัญหาความขัดแย้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความสามัคคีในพุทธภาษิต กล่าวว่า ความสามัคคีทำความมั่นคงและความสำเร็จมาสู่หมู่ชน ความสามัคคีเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันเป็นผลสำเร็จและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขในสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนไปจากเดิมแต่ก่อนคนไทยเราอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันเห็นได้จากเป็นสังคมเกษตรมีการลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นลักษณะช่วยเหลือกันมีการประนีประนอมกัน ความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยกันในหมู่บ้าน เมื่อเกิดปัญหาใช้วิธีเจรจาแก้ปัญหามากกว่าเผชิญหน้า เมื่อเป็นเช่นนี้ความสามัคคีก็มีขึ้นในหมู่คณะ ในปัจจุบันสภาพดังกล่าวเปลี่ยนไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมผู้คนอพยพไปทำงานในเมืองมากขึ้นมีการใช้ชีวิตที่แข่งขันกันต่างคนต่างอยู่เมื่อเกิดปัญหาที่ไม่ใช้วิธีเจรจาความเกรงใจก็น้อยลง ความสามัคคีในหมู่คณะก็เปลี่ยนไป เราจึงควรสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านมีกิจกรรมร่วมกันเหมือนในอดีตที่ผ่านมาเพื่อความเป็นหมู่คณะมีมากขึ้น

3.4 ด้านมีน้ำใจ นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรยกย่องชมเชยคนที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น ควรสนับสนุนให้ทุกคนมีน้ำใจให้กันเพื่อสังคมที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันนี้สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งยึดติดวัตถุมากกว่าคุณธรรมและจริยธรรมผลก็เกิดทำให้คนเราขาดแคลนน้ำใจกันเพราะสังคมในปัจจุบันกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้นผู้คนต้องอยู่กันแบบแข่งขันกันสภาพดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคลและการเสื่อมลงของจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และ อ้อมเดือน สดมณี (2529 : 9) ที่กล่าวว่า ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง

ทางสังคมจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองสภาพดังกล่าวก่อปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคลออกมาในรูปของการศึกษาการเสื่อมของจิตใจ เป็นต้น

3.5 ด้านใฝ่ประหยัด นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น บุหรี่ สุรา ควรจัดอบรมให้เห็นความสำคัญของการประหยัด ควรมีตัวอย่างและสัดส่วนการใช้จ่ายเปรียบเทียบกับรายได้ ทำให้รู้จักวางแผนการใช้จ่าย ควรมีการจัดสหกรณ์ออมทรัพย์ในท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมประดิษฐ์ของเหลือใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในภาวะปัจจุบันนี้ เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาหนัก ซึ่งทุกคนต้องช่วยกันประหยัดให้มากขึ้นรู้จักใช้จ่ายเงินทองและสิ่งของที่เป็นต่อชีวิตประจำวัน สิ่งใดควรลด เช่น บุหรี่ สุรา ประกอบกับคนไทยยุคใหม่ใส่ใจกับสุขภาพของตนด้วย เป็นการประหยัดทรัพยากรไปในตัวอีก รู้จักการใช้จ่ายอย่างประมาณตน รู้จักการวางแผนรายรับ – รายจ่าย มีการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวนอกเหนืองานประจำ ซึ่งทุกคนในครอบครัวต้องช่วยเหลือกัน ในภาวะปัจจุบันนี้ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มคือการจัดสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นเป็นการร่วมมือกันในชุมชน

3.6 ด้านซื่อสัตย์สุจริต นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรมีการชมเชย ผู้นำประเทศควรเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความซื่อสัตย์สุจริตในพุทธภาษิตกล่าวว่า คนมีเกียรติ เพราะความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความซื่อตรง เป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่เราควรยึดถืออย่างมากเราต้องมีความซื่อตรงจริงใจต่อผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้บุคคลเป็นผู้มีเกียรติ และมีความเจริญ กระแสโลกทุกวันนี้เสื่อมลงคนมีบทบาทต่อการเสนอข่าวเป็นอย่างมาก เมื่อบุคคลใดไม่ซื่อสัตย์สุจริตก็จะทราบถึงกันเร็วขึ้น คนที่มีอาชีพต่าง ๆ จึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ ในส่วนหนึ่งคนไทยนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งสอนให้คนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เห็นแก่ได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตน ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานทุกคนต้องมีดังเช่น หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ได้มีการประกาศเกียรติคุณต่อการประกอบวิชาชีพของตนทำให้เป็นการส่งเสริมคุณธรรมด้านนี้อีกวิธีหนึ่ง

3.7 ด้านเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรมีความคิดในการครองชีพ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ควรสร้างงานในครัวเรือนของตนเอง ฟังตนเอง ควรมีการสัมมนาในระดับท้องถิ่น เพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้สนใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในสภาพการณ์ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ (ยุคไร้พรมแดน) ทำให้คนจำนวนมากสับสนต่อปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าไม่ทราบว่าจะวางตนอย่างไรในการดำเนินชีวิตการครองเรือน ถ้าหากทุกคนรู้จักนำหลักของพุทธศาสนาเข้ามาใช้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์กับตนและสังคมได้ ไม่โลภมาก รู้จักฟังพาดตนเอง ยึดแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตก็จะเป็นสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณธรรมด้านพากเพียรอดทนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านพากเพียรอดทนให้มากขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านใฝ่ประหยัดและเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าเพศชาย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จึงควรจัดอบรมการพัฒนาด้านใฝ่ประหยัดและเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการประหยัดและออมทรัพย์ จัดทำคู่มือการเผยแพร่ ให้กับนักศึกษาชายมากขึ้น

3. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อายุต่ำกว่า 35 – 45 ปี มีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านความรู้รักสามัคคีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ควรจัดเป็นนโยบายวางแผนสำหรับจัดกิจกรรมสันตนาการ เพื่อส่งเสริมด้านความรู้รักสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ เช่น โครงการกีฬาสามัคคี จัดค่ายอาสาพัฒนาในท้องถิ่น โครงการกลุ่มสร้างสรรค์ในหมู่นักศึกษาให้มากขึ้น

4. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สถานภาพทางสังคม กลุ่มผู้นำที่มาจากชุมชนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมด้านส่งเสริมคนดี ด้านมีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด มากกว่ากลุ่มผู้นำที่มาจากหน่วยงานราชการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จึงควรจัดกิจกรรมโครงการธรรมสัจจะ ส่งเสริมความเป็นผู้นำชุมชน ยกย่องชมเชยให้กำลังใจกับผู้ปฏิบัติเป็นคนดีในสังคม กิจกรรมชื่นชมความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน โครงการเพื่อนช่วยเพื่อนจากน้ำใสใจจริงให้กับผู้นำที่มาจากกลุ่มผู้นำจากหน่วยงานราชการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมโดยใช้วิธีการอื่น เช่น การสัมภาษณ์
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรม 7 ประการ ระหว่างนักศึกษาในระบบและนอกระบบ
3. ควรศึกษาเจาะลึกในคุณธรรมแต่ละด้าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระมล ทองธรรมชาติ. (2525). "คุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองไทย," วารสารไทย. 2(5) : 80 – 82 ; มกราคม – มีนาคม.
- การฝึกหัดครู, กรม. (2523). รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษากรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กระทรวงศึกษาธิการ.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. (2536). คู่มือการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร, อัดสำเนา.
- _____. (2537). โครงการยกระดับความรู้พื้นฐานสำหรับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น (ปีงบประมาณ 2536 – 2539). กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). สำนักงานแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2542). โครงการเสมาพัฒนาคุณธรรมตามพระราชดำรัส. กรุงเทพฯ : อักษรไทย. อัดสำเนา.
- จินตนา เกษรบัวขาว. (2528). การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- จิรวัดนา มั่นยืน. (2536). ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- จุไรรัตน์ มณีรัตน์. (2528). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สารัตถศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ฉลอง มาปรีดา. (ม.ป.ป.). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2522). จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักพฤติกรรมศาสตร์. ในรายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. โรงพิมพ์กรมศาสนา.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). จิตวิทยา จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2526). ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. จุลสาร ฉบับที่ 4. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. (2520). จริยธรรมเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- เทคโนโลยีทางการศึกษา, ศูนย์. (2535). คู่มือครูประจำกลุ่มทางการศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร, อัดสำเนา.
- ธวัช โพธิกุล. (2528). คุณธรรม 4 ประการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ทวีป อภิสิทธิ์. (2540). "การปลูกฝังจริยธรรมจำเป็นอย่างไร," วารสารการศึกษา ตลอดชีวิต.
- นวลนง มังตรีสรรค์. (2530). ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่อง สังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์. กรุงเทพฯ : ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- "บทสัมภาษณ์พิเศษชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม", (2542). มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับที่ 980 หน้า 87. พิมพ์ที่สำนักพิมพ์พิมพ์เนศ มติชนจำกัด, กรุงเทพฯ.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2533). "แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ," ในคู่มือการพัฒนาคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญศรี ทรัพย์เวชการกิจ. (2539). ความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับจริยธรรมของครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2531). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

- ประชิด เขยกิจวงศ์. (2538). *คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
อัสสัณเณ.
- ประวิณ ณ นคร. (2527). *แนวทางสร้างวินัยข้าราชการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- ปราณี วิรุทธวนิชย์. (2542). *จริยธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปรีชา ชันธไพรศรี. (2535). *คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัสสัณเณ.
- พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2531.
- พชรวรรณ ฤกษ์นาถ. (2542). *ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดาครู และผู้ใหญ่ทั่วไปในทัศนะของครู ผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนราชวินิตมัธยมกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523). *การสอนค่านิยมและจริยธรรม*. พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พรรณี ชูชัย. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน : จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์
- พระราชวรมนี. (2527). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวิสุทธิโมลี. (2538). *การประยุกต์พุทธธรรมมาใช้ในการดำรงตนของข้าราชการ : ในการคำบรรยายทางวิชาการและหลักปฏิบัติในการฝึกอบรมข้าราชการ*.
กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระวรศักดิ์ วรธมโม. (2522). *ครูกับศีลธรรม*. ธรรมบูชา.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี. (2529). *ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มยุรี เจริญทรัพย์. (2533). *การศึกษาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.

- ราชบัณฑิตสถาน. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ละม่อม ชัยโย และคนอื่น ๆ. (2531). คู่มือปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ : สหมิตร
ออฟเซต.
- วดี ขาติอุทิศ. (2539). เอกสารคำสอน วิชา ศษ. 501 จริยธรรมกับวิชาชีพ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
เอกสารอัดสำเนา.
- วรรณ ศิริทรัพย์การ. (2526). การศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วิชาการ, กรม. (2524). การศึกษาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของ
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิวัฒน์ อัสวานิชย์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของ
เด็กไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- วิริยยุทธ – นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. (2526). “บุคลิกภาพประชาธิปไตยกับสังคมไทย,”
พัฒนาวิวัฒ. 5 – 11, กรกฎาคม.
- เวชยันต์ เสงสุวนิช. (2537). “การวิเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพกายสุขภาพจิตและ
โภชนาการของเยาวชนไทย,” ข่าวสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
35 (379) : 15 – 17 มกราคม.
- ศักดิ์ชัย หิรัญทวี. (2525). จริยศาสตร์ศึกษา. โอเดียนสโตร์.
- ศูนย์ข้อมูลจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน. (2542). อัดสำเนา. ม.ป.ท.
- สกล นิลวรรณ. (2522). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : เอกสารการนิเทศการศึกษา.
ฉบับที่ 218 : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- สมจิตต์ เครือสุคนธ์. (2539). การศึกษาคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำกลุ่ม
ทางไกลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ประสานมิตร. อัดสำเนา.

- สมบุรณ์ ศาลยาชีวิต และคนอื่น ๆ. (2526). พัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรม. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร เทพสิทธิ. (2542). คุณธรรมและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- สมศิริ ปลื้มจิตต์. (2534). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมในการสอนจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้านการสอนแบบบทบาทสมมติกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดรธานี.
- สรวิชัย คุนันทน์. (2529). ตัวแปรที่จำแนกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ก.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดรธานี.
- ส่วนส่งเสริมการถ่ายทอดวัฒนธรรม. (2542). สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เอกสารเผยแพร่. ม.ป.ท.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2527). คุณภาพและคุณธรรมในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สาโรช บัวศรี. (2523). จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การสอน.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2524). พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2532). “การปลูกฝังจริยธรรมในทศวรรษหน้า,” ในวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 4 : 19 – 24 มกราคม – มิถุนายน 2532.
- สุนทร โคมิน และสนธิ สมัครการ. (2522). รายงานการวิจัยระบบค่านิยมของไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2518). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขันธ์ - โสรัจจะกับสันโดษ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาคติภาพธรรมาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดรธานี.
- _____. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์.

- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2541). รายงานผลการวิจัยเรื่องทัศนคติของครูประจำกลุ่ม การศึกษาทางไกลที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ในเขตภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- แสง จันทรงาม. (2522). การสอนจริยธรรมในโรงเรียน. ในรายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2530). “จริยธรรมและภาวะที่ไร้จริยธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์โลกอย่างไร,” ในรายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง กลวิธีเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. (2525). การวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษาดำเนินการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- อิทธิศักดิ์ คณะเจริญ. (2539). พระพุทธศาสนากับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีนักการเมืองกับคุณธรรมทางการเมือง. กรุงเทพฯ : เอกสารวิจัย สถาบันพระปกเกล้า.
- อุทัย เกษร. (2528). การศึกษาคุณธรรม 4 ประการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- Barnhart. (1973). *The World Book Dictionary*. Chicago : World Book Childcraft International, Inc., 1973.
- Bengtson, Uern L. and Mary Christine Lovejoy. (1973). “Values, Personality and Social Structure : An International Analysis,” in *Linking Social Structure and Personality*. Beverly Hill : Sage Publications.
- Brown, B. Bradford and other. (1993). “Parenting Practices and Peer Group Affiliation in Addecence,” *Child Development*. 64(2) : 467 – 482.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York : Harper and Row, Publishess.

- Feather, Norman T. (1975). *Values in Education and Society*. New York : Free Press.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw – Hill.
- Key, Maral W. (1975). *Education*. London. George Allen & Onion Ltd.
- ✓ Klass, Carol Speekman. (1984, August). "Values, Classroom Interaction, and Social Continulty : A Case Study of Day Care," *Dissertation Abstracts International*. 45(2) : 405 – A.
- Kohlberg, L. (1964). "Development of Moral Charcter and Ideology," in M. L. Hoffman & L. W. Hoffman (eds.) *Review of Child Development Research V. 1*. Hartford, Connecticut : Connectiont Printers, Inc.
- ✓ Longman Dictionary of Contemporary English. (1978). : Longman Group.
- Mitchell, Terrence R. (1982). *People in Organizations : an Introduction to Organizational Behavior*. 2nd ed. Japan : McGraw - Hill International Book - Company.
- Rest, Turliel J. (1976, June). "Level of Moral Development as a Determinant of Preference Comprehension of Moral Judgment Made by Others," *Journal of Personality*. 37(2) : 225 - 252.
- Rokeach, H. (1968). *Beliefs, Attitudes, and Values*. San Francisco Jossey Buss.
- Schneider, Barry H. (1979, July). "An Elaboration of the Selatianship between Parental and Children's Moral Development," *Dissertation Abstracts International*. 39 (7) : 4152 - A.
- Siefring, John Joseph. (1981). "Intelligence, Sex and Behavioral Correlates of Moral Reasoning of Public Junior High School Students," *Dissertation Abstracts International*. 42 (4) : 1560 -1561 - A.
- Steinberg, Lawrence and others. "Authoritative and Adolescent Adjustment Across Woried Ecological Niches," *Journal of Research on Adolescence*. 1(1) : 19 – 36 ; 1991.
- Titus, Harold Happer. (1986). *Ethics for Today*. New York : American Book.
- Thorndike, E. L. and Clarence Barnhart L. (1957). *High School Dictionary*. Chicago : Scott Foreman.
- Walter, Morgan L. and Others. (1966). *The Holt Bassic Dictionary of American or English*. New York : Holt Rinehart and Winston.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

อาจารย์ไพฑูรย์ ปานประชา	นักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
อาจารย์พิเชษฐ์ ยังตรง	ผู้เชี่ยวชาญส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ อาจารย์ 3 ระดับ 8 กระทรวงศึกษาธิการ
อาจารย์จามร ร่มรื่น	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ทม 1012/ 0438

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/4 มีนาคม 2543

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัดความคิดเห็น

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ไพฑูรย์ ปานประชา นักวิชาการวัฒนธรรม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบวัดความคิดเห็นคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๐๔๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๔ มีนาคม 2543

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัดความคิดเห็น

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการ ควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์พิเศษฐิ์ ยังตรง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบวัดความคิดเห็นคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/0434

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/4 มีนาคม 2543

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัดความคิดเห็น

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์จามร ร่มรื่น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางเสาธง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบวัดความคิดเห็นคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบวัดคุณธรรม

ที่ ทม 1012/ 011 54

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เศวต์ชัย และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิถีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ที่ ทม 1012/ 01152

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางบ่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิธีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ที่ ทม 1012/ 0115 3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางพลี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิธีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ที่ ทม 1012/ 01149

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

➤ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางเสาธง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิธีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ที่ ทม 1012/ 01150

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพระประแดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิธีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ที่ ทม 1012/ 01151

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ เมษายน 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพระสมุทรเจดีย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายสมพันธ์ อภิรักษ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิธีเรียนทางไกล สายสามัญ ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ตอบแบบสอบถามคุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างเดือนเมษายน 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายสมพันธ์ อภิรักษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119, 6641000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 2584119

ภาคผนวก ง.
แบบวัดคุณธรรมสำหรับการวิจัย

แบบวัดคุณธรรมสำหรับการวิจัย

เรื่อง

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบวัดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนวิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูลจากการสอบถามจะนำไปวิเคราะห์และสรุประดับคุณธรรมสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร, กิจกรรมการศึกษาของนักศึกษาดังกล่าวจึงขอให้นักศึกษาได้ตอบแบบวัดแต่ละข้อตามความจริงมากที่สุด
2. แบบวัดคุณธรรมฉบับนี้มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับคุณธรรม 7 ประการ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใน 7 ด้าน คือ พากเพียรอดทน เสริมสร้างคนดี รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากรายข้อที่มีได้ระบุไว้ในแบบวัด

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลต่อไปนี้โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักศึกษามากที่สุด

1. เพศ
 - () ชาย
 - () หญิง
2. อายุ
 - () ต่ำกว่า 35 ปี
 - () 35 – 45 ปี
 - () สูงกว่า 45 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพครอบครัว
 - () โสด
 - () สมรส
4. อาชีพ
 - () เกษตรกรรม (ชาวนา ชาวไร่ ชาวประมง)
 - () อุตสาหกรรม (พนักงานโรงงาน ทอผ้า เครื่องสำอาง)
 - () รับจ้าง (กลุ่มแม่บ้าน เลี้ยงเด็ก ขับรถรับจ้าง)
 - () รับราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง)
5. สถานภาพทางสังคม
 - () กลุ่มผู้นำจากหน่วยราชการ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ครูพี่เลี้ยง สมาชิก อบต. พนักงานรัฐวิสาหกิจ)
 - () กลุ่มผู้นำจากชุมชน (พ่อค้า กลุ่มแม่บ้าน ผู้สื่อข่าว เกษตรกร นักศึกษา สมาชิกสโมสรไลออน)

ตอนที่ 2

คุณธรรม 7 ประการของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
 วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตามความตั้งใจที่จะแสดง
 พฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด ซึ่งช่องต่าง ๆ มีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อย
3	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับปานกลาง
4	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับมาก
5	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านพักเพียรอดทน ในช่วงปิดภาคเรียนด้อยจะพยายามทำงานหารายได้เพื่อ เก็บเป็นทุนในการเรียนหนังสือแม้จะต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 ทุกวัน โดยไม่ย่อท้อ ถ้าท่านเป็นด้อยท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
2	สุนันท์เป็นนักกรีฑาของโรงเรียนและซ้อมวิ่งเป็นระยะทาง 5 ก.ม. เพื่อเตรียมตัวแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียน ถ้าท่านเป็นสุนันท์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
3	ครูวิภาเป็นครูโรงเรียนชุมชนแห่งหนึ่งมีความปรารถนาที่ จะให้โรงเรียนและตนเองมีชื่อเสียงจึงทำงานให้โรงเรียน โดยเกณฑ์นักเรียนในห้องเรียนที่ตนเองเป็นครูประจำชั้น มาทำงานทุกวัน โดยไม่มีวันหยุด ถ้าท่านเป็นครูวิภาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
4	ประธานเป็นคนเรียนไม่เก่งจึงกำหนดเวลาในการอ่านหนังสือตั้งแต่ 20.00 น. ถึง 24.00 น. ทุกวัน ถ้าท่านเป็นประธานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
5	อารียาต้องดูแลลูกเล็ก ๆ 2 คน แต่ยังออกปฏิบัติงานชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำหมู่บ้านทุกวัน ถ้าท่านเป็นอารียาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
6	โรงเรียนแห่งหนึ่งร่วมพัฒนาเส้นทางเข้าหมู่บ้านมีครูเป็นจำนวนมากได้มาช่วย จิตศรีเป็นครูโรงเรียนนั้นด้วยแต่จิตศรีกลัวอากาศร้อน ซึ่งจะทำให้ผิวของตนคล้ำจึงไม่ไปร่วมงานพัฒนา ถ้าท่านเป็นจิตศรีท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
<u>ด้านเสริมสร้างคนดี</u>						
7	คำตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคนเข้าแถวคอยซื้อตั๋วเป็นแถวยาวมากและถ้าไปต่อแถว ตั๋วอาจหมดเสียก่อนถึง กระนั้นคำก็เข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง ถ้าท่านเป็นคำท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
8	คริส เบญจกุล ช่วยนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาลจนตัวเองป่วยและเข้ารับการรักษายาบาล แดงทราบข่าวที่คริสได้เสียสละเพื่อสังคม จึงส่งดอกไม้ไปให้กำลังใจ ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
9	สมชายเก็บสร้อยข้อมือทองคำได้จึงนำไปให้ครูเพื่อคืนเจ้าของ ครูก็ได้ชมเชยในห้องประชุม ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
10	สำเร็จสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียนต่อโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าท่านเป็นสำเร็จท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
11	คุณครูบอกว่าเมื่อวานนี้พี่น้องชาวอีสาน ได้รับผลจาก อากาศหนาวจัดในรอบ 10 ปี จึงขอให้นักศึกษาในกลุ่ม ช่วยเหลือพี่น้องชาวอีสาน ใจสมานได้ช่วยเหลือใน เหตุการณ์ครั้งนี้ โดยบริจาคเงินและเสื้อผ้า ถ้าท่านเป็นใจสมานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
12	วัลลีย์ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติด้านความกตัญญู รู้คุณในการปฏิบัติต่อยายที่ชรามาก วังจากบ้านไป โรงเรียนและโรงเรียนไปบ้านเป็นประจำเพื่อจะมาดูแล ป้อนอาหารยาย ถ้าท่านเป็นวัลลีย์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
13	<u>ด้านรักสามัคคี</u> เล็กกับใหญ่ทะเลาะกันอย่างรุนแรง โตจึงเข้าไปพูด ไกลเกลี่ยทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องที่ตนเองจะได้รับประโยชน์ อะไรเลยจากการที่เขาเข้าใจกันคืนดีกันเหมือนเดิม ถ้าท่านเป็นโตท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
14	โกมลต้องการสร้างสะพานไม้ข้ามคลองเพื่อติดต่อระหว่าง หมู่บ้านจึงชักชวนให้สมชายมาร่วมกันสร้างสะพานไม้ด้วย ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
15	นักศึกษาห้องหนึ่งมักจะเข้าห้องเรียนช้ากว่าห้องอื่น ๆ เพราะต้องการสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาห้องอื่น ถ้าท่านเป็นนักศึกษาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
16	วัดในหมู่บ้านขอความร่วมมือในงานบุญประจำปี แต่ สมหญิงไม่ชอบคณะกรรมการวัด เลยให้ความร่วมมือใน การจัดงานบุญแบบไม่เต็มใจ ถ้าท่านเป็นสมหญิงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
17	สมบูรณ์ให้ความร่วมมือกับเทศบาลนครสมุทรปราการ ในการแยกขยะเปียกแห้ง โลหะ เป็นถุง ๆ เพื่อสะดวก ในการกำจัด ถ้าท่านเป็นสมบูรณ์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
	<u>ด้านมีน้ำใจ</u>					
18	แดงยอมรับอดขนม 1 วันเพราะเอาเงินค่าขนมบริจาคให้ กับหน่วยรับบริจาคเพื่อเด็กกำพร้าที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
19	จรัสแสงเรียนเก่งในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อน ๆ มักจะขอให้ ช่วยสอนเสริมให้อยู่เสมอ ซึ่งจรัสแสงก็ช่วยโดยไม่แสดง อาการเบื่อเลย ถ้าท่านเป็นจรัสแสงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
20	ปีนี้มีมะม่วงที่บ้านของสกาใจออกผลมากกว่าทุก ๆ ปี สกาใจจึงนำผลมะม่วงมาฝากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน ถ้าท่านเป็นสกาใจท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
21	ป๊อปนำสมุดภาพลายแปลก ๆ มาใช้ที่โรงเรียนเสมอ เบียดอยากได้ ป๊อปเห็นว่าตนเองมีหลายเล่มจึงให้ สมุดภาพกับเบียดไปโดยไม่คิดเงิน ถ้าท่านเป็นป๊อปท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
22	หลังจากพบกลุ่มเสร็จแล้วทางโรงเรียนได้ขอความร่วมมือ จากนักศึกษาให้ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน แต่นิด จะรีบกลับบ้านเพื่อขายของทุกวัน โดยไม่อยู่ทำความสะอาด ห้องเรียน ถ้าท่านเป็นนิดท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ด้านใฝ่ประหยัด					
23	เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหารของโรงเรียน เพราะ เพราะได้รับประทานอาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้ เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย ถ้าท่านเป็นเบิกบานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
24	สดใสได้รับเงินธนาคารจากบ้านเพื่อใช้จ่ายตลอดเดือนแต่ ไปพบเสื้อกันหนาวที่สวยงาม แต่ราคาแพงจึง ตัดสินใจซื้อและยอมอดหลังจากนั้นทั้ง ๆ ที่มีเสื้อกันหนาว อยู่แล้ว 2 ตัว ถ้าท่านเป็นสดใสท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
25	ชาญมีเงินเดือนประจำอยู่แล้วและพอใช้จ่ายทุกเดือน โดย ไม่ลำบากแต่ชาญก็ยังหารายได้เสริมอยู่ตลอดเวลา โดย เก็บไว้ใช้วันหลัง ถ้าท่านเป็นชาญท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
26	ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิกเรียนแล้วก่อนออก จากห้องเรียนทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง ถ้าท่านเป็นทวีปท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
27	หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและจะต้องรับผิดชอบ ครอบครัวด้วย หมึกแดงจึงประกอบอาหารรับประทานเอง ทุกวันและนำผักสวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการทำอาหาร ถ้าท่านเป็นหมึกแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
28	เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขาคิดว่าควรทำตนเป็น แบบอย่างให้กับพนักงานเห็นถึงการประหยัด จึงเดินจาก บ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อมนำอาหารมา รับประทานและเมื่อเหลือจากการรับประทานก็จะนำ กลับบ้านด้วย ถ้าท่านเป็นเชิดท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ด้านชื่อเสียงสุจริต ∞					
29	ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าเป็นจำนวนมากที่โกงผู้ซื้อโดยใช้ เครื่องชั่งที่อ่อนกว่ามาตรฐาน ถ้าท่านเป็นพ่อค้าท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
30	แดงไปรับประทานอาหารเมื่อจ่ายเงินตามบิล ปรากฏว่า เจ้าของร้านทอนเงินเกิน แแดงจึงคืนเงินที่เกินมาให้กับ เจ้าของร้าน ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
31	นักพบกระเป๋ามีบัตรประจำตัวและเงินจำนวนมากอยู่ กลางถนน ซึ่งจะนำมาเป็นของตนก็ได้ เพราะไม่มีใคร เห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วยความเต็มใจ ถ้าท่านเป็นนักท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
32	โด้งมีความจำเป็นในการใช้เงินมาก บังเอิญเพื่อนของโด้ง ลืมนำบัตรเครดิตวางไว้และมีรหัส โด้งจะนำบัตรเครดิตไป กดก่อนแล้วค่อยมาบอกเพื่อนตอนหลัง ถ้าท่านเป็นโด้งท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
33	สมใจเป็นเจ้าของร้านที่สหกรณ์แห่งหนึ่งให้ความร่วมมือกับ วรรณ โดยใช้ชื่อของกมลศรีไปกู้เงินโดยที่กมลศรีไม่รู้ตัว ถ้าท่านเป็นวรรณท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
34	สุดใจขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมากและกระเป๋ ลืมเก็บเงินค่าโดยสาร ก่อนจะลงสุดใจได้ยื่นเงินค่าโดยสาร ให้กระเป๋ ถ้าท่านเป็นสุดใจท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	<u>ด้านเศรษฐกิจพอเพียง</u>					
35	ครอบครัวของพลทรัพย์มีฐานะทางเศรษฐกิจแบบปานกลาง วันเกิดของพลทรัพย์ พลทรัพย์จะเลี้ยงฉลองที่บ้านและนัดเพื่อนไว้แล้ว แต่พ่อแม่ไม่อนุญาตเพราะเห็นว่าไม่จำเป็น พลทรัพย์โกรธมากจึงขว้างปาของเสียหายหมด ถ้าท่านเป็นพลทรัพย์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
36	ดำเกิงมีนา 5 ไร่ และทำไร่นาสผสมผสานตามโครงการพระราชดำริพอเพียง ถ้าท่านเป็นดำเกิงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
37	นันทยาได้นำทางเกวมาดัดแปลงทำเป็นกระบี่ปาสะพายไว้ใช้ โดยไม่ต้องไปซื้อใบใหม่ ถ้าท่านเป็นนันทยาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
38	สมศรีประกอบอาหารในมือคำ แต่สมศรีรับประทานไม่หมด อาหารที่เหลือยังรับประทานได้ จึงได้นำมาดัดแปลงเป็นอาหารใหม่ ถ้าท่านเป็นสมศรีท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
39	ดำรงมีสวนกล้วย ปีนี้กล้วยให้ผลผลิตดีมาก ดำรงจึงนำกล้วยมาดัดแปลงเป็นสินค้าอื่น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้าท่านเป็นดำรงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่	...	...	...	...	...
40	สวยกับงามเป็นพี่น้องกัน กลับจากโรงเรียนสองคนจะไปทำสวนครัวเพื่อหารายได้พิเศษ ทั้งที่ครอบครัวสวยกับงามไม่เดือดร้อน ถ้าท่านเป็นสวยหรืองามท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ..	...	...	...	...	...

ภาคผนวก จ.
ทิศทางของแบบวัดคุณธรรม

ทิศทางของแบบวัดคุณธรรม

แบบวัดคุณธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ระบุถึงทิศทางของพฤติกรรมเป็นทั้งทางบวกและทางลบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อที่เป็นพฤติกรรมทางบวก ได้แก่

- ข้อ 1. ในช่วงปิดภาคเรียนต้องจะพยายามทำงานหารายได้เพื่อเก็บเป็นทุนในการเรียนหนังสือ แม้จะต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 ทุกวัน โดยไม่ย่อท้อ
ถ้าท่านเป็นต้อยท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 2. สุนัขเป็นนักกรีฑาของโรงเรียนและซ้อมวิ่งเป็นระยะทาง 5 ก.ม. เพื่อเตรียมตัวแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียน
ถ้าท่านเป็นสุนัขท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 4. ประสานเป็นคนเรียนไม่เก่งจึงกำหนดเวลาในการอ่านหนังสือตั้งแต่ 20.00 น. ถึง 24.00 น. ทุกวัน
ถ้าท่านเป็นประสานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 5. อาริยาต้องดูแลลูกเล็ก ๆ 2 คน แต่ยังออกปฏิบัติงานชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำหมู่บ้านทุกวัน
ถ้าท่านเป็นอาริยาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 7. ดำตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคนเข้าแถวคอยซื้อตั๋วเป็นแถวยาวมากและถ้าไปต่อแถว ตั๋วอาจหมดเสียก่อนถึง กระนั้นดำก็เข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง
ถ้าท่านเป็นดำท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 8. คริส เบญจกุล ช่วยนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาลจนตัวเองป่วยและเข้ารับการรักษายาบาล แดงทราบข่าวที่คริสได้เสียสละเพื่อสังคม จึงส่งดอกไม้ไปให้กำลังใจ
ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 9. สมชายเก็บสร้อยข้อมือทองคำได้จึงนำไปให้ครูเพื่อคืนเจ้าของ ครูก็ได้ชมเชยในห้องประชุม
ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 10. สำเร็จสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียนต่อโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น
ถ้าท่านเป็นสำเร็จท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 11. คุณครูบอกว่าเมื่อวานนี้พี่น้องชาวอีสาน ได้รับผลจากอากาศหนาวจัดในรอบ 10 ปี จึงขอให้นักศึกษาในกลุ่มช่วยเหลือพี่น้องชาวอีสาน ใจสมานได้ช่วยเหลือในเหตุการณ์ครั้งนี้ โดยบริจาคเงินและเสื้อผ้า
ถ้าท่านเป็นใจสมานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

- ข้อ 12. วลีลย์ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนด้านความกตัญญูรู้คุณในการปฏิบัติต่อยายที่ชรามาก วีนจากบ้านไปโรงเรียนและโรงเรียนไปบ้านเป็นประจำเพื่อจะมาดูแลป้อนอาหารยาย
ถ้าท่านเป็นวลีลย์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 13. เล็กกับใหญ่ทะเลาะกันอย่างรุนแรง โตจึงเข้าไปพูดไกล่เกลี่ยทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องที่ตนเองจะได้รับประโยชน์อะไรเลยจากการที่เขาเข้าใจกันคืนดีกันเหมือนเดิม
ถ้าท่านเป็นโตท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 14. โกมลต้องการสร้างสะพานไม้ข้ามคลองเพื่อติดต่อระหว่างหมู่บ้านจึงชักชวนให้สมชายมาร่วมกันสร้างสะพานไม้ด้วย
ถ้าท่านเป็นสมชายท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 17. สมบูรณ์ให้ความร่วมมือกับเทศบาลนครสมุทรปราการ ในการแยกขยะเปียกแห้ง โลหะ เป็นถุง ๆ เพื่อสะดวกในการกำจัด
ถ้าท่านเป็นสมบูรณ์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 18. แดงยอมรับอดขนม 1 วัน เพราะเอาเงินค่าขนมบริจาคให้กับหน่วยรับบริจาคเพื่อเด็กกำพร้าที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง
ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 19. จรัสแสงเรียนเก่งในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อน ๆ มักจะขอให้ช่วยสอนเสริมให้อยู่เสมอ ซึ่งจรัสแสงก็ช่วยโดยไม่แสดงอาการเบื่อเลย
ถ้าท่านเป็นจรัสแสงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 20. ปีนี่มะม่วงที่บ้านของสกาใจออกผลมากกว่าทุก ๆ ปี สกาใจจึงนำผลมะม่วงมาฝากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน
ถ้าท่านเป็นสกาใจท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 21. ป๊อปนำสมุดภาพลายแปลก ๆ มาใช้ที่โรงเรียนเสมอ เปี้ยกอยากได้ ป๊อปเห็นว่าตนเองมีหลายเล่มจึงให้สมุดภาพกับเปี้ยกไปโดยไม่คิดเงิน
ถ้าท่านเป็นป๊อปท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 23. เบิกบานรับจ้างล้างจานในโรงอาหารของโรงเรียน เพราะได้รับประทานอาหารฟรี และยังได้เงินเก็บไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นอีกด้วย
ถ้าท่านเป็นเบิกบานท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 25. ชาญมีเงินเดือนประจำอยู่แล้วและพอใช้จ่ายทุกเดือน โดยไม่ลำบากแต่ชาญก็ยังหารายได้เสริมอยู่ตลอดเวลา โดยเก็บไว้ใช้วันหลัง
ถ้าท่านเป็นชาญท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

- ข้อ 26. ทวีปเป็นนักศึกษาภาคค่ำหลังจากเลิกเรียนแล้วก่อนออกจากห้องเรียนทวีปจะปิดไฟทุกครั้ง
ถ้าท่านเป็นทวีปท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 27. หมึกแดงมีเงินเดือนไม่มากนักและจะต้องรับผิดชอบครอบครัวด้วย หมึกแดงจึงประกอบอาหารรับประทานเองทุกวันและนำผักสวนครัวที่ปลูกไว้มาใช้ในการทำอาหาร
ถ้าท่านเป็นหมึกแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 28. เชิดเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งเขาคิดว่าควรทำตนเป็นแบบอย่างให้กับพนักงานเห็นถึงการประหยัด จึงเดินจากบ้านมาทำงานเป็นระยะทาง 2 ก.ม. พร้อมนำอาหารมารับประทานและเมื่อเหลือจากการรับประทานก็จะนำกลับบ้านด้วย
ถ้าท่านเป็นเชิดท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 30. แดงไปรับประทานอาหารเมื่อจ่ายเงินตามบิล ปรากฏว่าเจ้าของร้านทอนเงินเกิน แดงจึงคืนเงินที่เกินมาให้กับเจ้าของร้าน
ถ้าท่านเป็นแดงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 31. นัทพบกระเป๋าสตางค์เงินมีบัตรประจำตัวและเงินจำนวนมากอยู่กลางถนน ซึ่งจะนำมาเป็นของตนก็ได้ เพราะไม่มีใครเห็นแต่กลับนำไปคืนเจ้าของด้วยความเต็มใจ
ถ้าท่านเป็นนัทท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 34. สุดใจขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมากและกระเป๋าสตางค์เก็บเงินค่าโดยสารก่อนจะลงสุดใจได้ยื่นเงินค่าโดยสารให้กระเป๋
ถ้าท่านเป็นสุดใจท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 36. ดำเกิงมีนา 5 ไร่ และทำไร่นาผสมผสานตามโครงการพระราชดำริพอเลียงชีพ
ถ้าท่านเป็นดำเกิงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 37. นันทยาได้นำกางเกงเก่ามาดัดแปลงทำเป็นกระเป๋าสะพายไว้ใช้ โดยไม่ต้องไปซื้อใหม่
ถ้าท่านเป็นนันทยาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 38. สมศรีประกอบอาหารในมือคำ แต่สมศรีรับประทานไม่หมด อาหารที่เหลือยังรับประทานได้ จึงได้นำมาดัดแปลงเป็นอาหารใหม่
ถ้าท่านเป็นสมศรีท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 39. ดำรงมีสวนกล้วย ปีนี้กล้วยให้ผลผลิตดีมาก ดำรงจึงนำกล้วยมาดัดแปลงเป็นสินค้าอื่น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
ถ้าท่านเป็นดำรงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

- ข้อ 40. สวยกับงามเป็นพี่น้องกัน กลับจากโรงเรียนสองคนจะไปทำสวนครัวเพื่อหารายได้พิเศษ ทั้งที่ครอบครัวสวยกับงามไม่เดือดร้อน
ถ้าท่านเป็นสวยหรืองามท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

2. ข้อที่เป็นพฤติกรรมทางลบ ได้แก่

- ข้อ 3. ครูวิภาเป็นครูโรงเรียนชุมชนแห่งหนึ่งมีความปรารถนาที่จะให้โรงเรียนและตนเองมีชื่อเสียงจึงทำงานให้โรงเรียนโดยเกณฑ์นักเรียนในห้องเรียนที่ตนเองเป็นครูประจำชั้นมาทำงานทุกวัน โดยไม่มีวันหยุด
ถ้าท่านเป็นครูวิภาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 6. โรงเรียนแห่งหนึ่งร่วมพัฒนาเส้นทางเข้าหมู่บ้านมีครูเป็นจำนวนมากได้มาช่วยจิตศรัเป็นครูโรงเรียนนั้นด้วยแต่จิตศรักลัวอากาศร้อน ซึ่งจะทำให้ผิวของตนคล้ำจึงไม่ไปร่วมงานพัฒนา
ถ้าท่านเป็นจิตศรัท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 15. นักศึกษาห้องหนึ่งมักจะเข้าห้องเรียนช้ากว่าห้องอื่น ๆ เพราะต้องการสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาห้องอื่น
ถ้าท่านเป็นนักศึกษาท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 16. วัดในหมู่บ้านขอความร่วมมือในงานบุญประจำปี แต่สมหญิงไม่ชอบคณะกรรมการวัดเลยให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญแบบไม่เต็มใจ
ถ้าท่านเป็นสมหญิงท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 22. หลังจากพบกลุ่มเสร็จแล้วทางโรงเรียนได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาให้ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน แต่นัดจะรีบกลับบ้านเพื่อขายของทุกวัน โดยไม่อยู่ทำความสะอาดห้องเรียน
ถ้าท่านเป็นนิสิตท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 24. สดใสได้รับเงินยืมจากบ้านเพื่อใช้จ่ายตลอดเดือนแต่ไปพบเลื้อกันหนาวที่สวยถูกใจมาก แต่ราคาแพงจึงตัดสินใจซื้อและยอมอด หลังจากนั้นทั้ง ๆ ที่มีเลื้อกันหนาวอยู่แล้ว 2 ตัว
ถ้าท่านเป็นสดใสท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 29. ปัจจุบันนี้มีพ่อค้าเป็นจำนวนมากที่โกงผู้ซื้อโดยใช้เครื่องชั่งที่อ่อนกว่ามาตรฐาน
ถ้าท่านเป็นพ่อค้าท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 32. โด่งมีความจำเป็นในการใช้เงินมาก บังเอิญเพื่อนของโด่งลืมบัตรเครดิตวางไว้และมีรหัส โด่งจะนำบัตรเครดิตไปกดก่อนแล้วค่อยมาบอกเพื่อนตอนหลัง
ถ้าท่านเป็นโด่งท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

- ข้อ 33. สมใจเป็นเจ้าของหน้าทีสหกรณ์แห่งหนึ่งให้ความร่วมมือกับวรรณ โดยใช้ชื่อของกมลศรี
ไปกู้เงินโดยที่กมลศรีไม่รู้ตัว
ถ้าท่านเป็นวรรณท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่
- ข้อ 35. ครอบครัวของพลทรัพย์มีฐานะทางเศรษฐกิจแบบปานกลาง วันเกิดของพลทรัพย์
พลทรัพย์จะเลี้ยงฉลองที่บ้านและนัดเพื่อนไว้แล้ว แต่พ่อแม่ไม่อนุญาตเพราะเห็นว่า
ไม่จำเป็น พลทรัพย์โกรธมากจึงขว้างปาของเสียหมด
ถ้าท่านเป็นพลทรัพย์ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาย สมพันธ์ อภิรักษ์
วันเดือนปีเกิด	15 มิถุนายน 2498
สถานที่เกิด	อำเภอป้อมปราบ จังหวัดพระนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	232/150 ซอยปทุมวิภา ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางป่อวิทยาเขต อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ 10560
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2515	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนเจริญวุฒิวิทยา
พ.ศ. 2518	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ป.กศ.ต้น) จาก วิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ. 2521	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จาก วิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรครุพิเศษมัธยม (พ.ม.)
พ.ศ. 2525	กศ.บ. (สังคมศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร